

2.2. Jogellenesség

A tényállásszerűség azonban nem elég ahhoz, hogy a hatóságok kiszabják az elkövetővel szemben a büntetést, hanem azt is meg kell vizsgálniuk, hogy jogellenes volt-e a cselekmény. Számos olyan körülmény létezik, amely alapján egy cselekmény tényállásszerű, de nem jogellenes. A törvény olyan élethelyzeteket vesz ki a büntethetőség köréből, amelyek az általános társadalmi értékítélet szerint is elfogadott mentesítő okok. Ilyen ok lehet például a tévedés, a jogos védelem vagy a végszükség, de ezek magyarázatára a későbbiekben még visszatérünk.

2.3. Felróhatóság

Harmadsorban azt kell vizsgálni, hogy az elkövetőnek felróható-e ez a jogellenes cselekmény, ugyanis e nélkül nem beszélhetünk szabálysértési felelősségről.

Szabálysértés elkövetője, vagy - szakszerű jogi kifejezéssel élve - alanya az a személy lehet, aki a cselekmény elkövetéskor a14. életévét betöltötte, tehát képes felismerni a magatartásának következményeit és ugyanakkor képes akaratának az érvényesítésére, így meg van a képessége az akaratának megfelelő magatartás megvalósítására.

Általában ez a feltétel vizsgálata nem okoz különösebb nehézséget, de tény az, hogy a büntetést csak azzal szemben lehet alkalmazni, aki „tehet” arról, amit elkövetett, tehát általános társadalmi vélemény szerint is büntetést érdemel. Jogos akkor lehet ez az igény, ha az elkövető felismerte a cselekménynek következményeit és ennek tudatában cselekedett vagy akkor, ha elmulasztotta a tőle az adott szituációban elvárható körütekintést vagy gondosságot.

Felróhatóságnak a szabálysértési törvény szerint két alakzata van, a szándékosság, illetve a gondatlanság.

Szándékosan követi el a szabálysértést, aki magatartásnak következményeit kívánja vagy-e következményekbe belenyugszik.

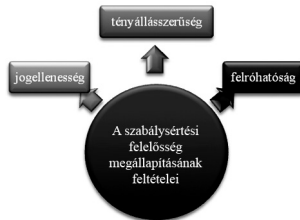
Gondatlanul az cselekszik, aki előre látja magatartásának lehetséges következményeit, de könnyelműen bízik azok elmaradásában, vagy a következmények lehetőségét azért nem látja előre, mert a tőle elvárható figyelmet vagy körütekintést elmulasztja.

Kiemelést érdemel a gondatlanság fogalomkörében a „tőle elvárhatóság” kérdése, ugyanis ekkor azt kell vizsgálni, hogy az elkövető személyes képességeinél fogva alkalmas volt-e az objektív gondossági kötelezettség teljesítésére.

Aki a határterületen fekvő ingatlan használatára vonatkozó jogszabály alapján elrendelt korlátozó vagy egyéb intézkedésnek nem tesz eleget, szabálysértést követ el. A határterületen elhelyezkedő lakóházat több évtizede birtokló tulajdonosától elvárható, hogy legyen tisztában az ingatlan elhelyezkedésének sajátosságaival és így tudja azt is, hogy milyen szabályokat kell tiszteletben tartania.

A szabálysértésért való felelősség azonban nemcsak az elkövetőt magát terheli, hanem azokat is, akik az elkövetőt szándékosan rábírták a cselekmény elkövetésére vagy ahhoz szándékosan segítséget nyújtottak.

A felróhatóság második, azonban alaposabb vizsgálatot igénylő eleme, az akarati tényező vizsgálata. Az eljárásokban a hatóságok ilyenkor azt vizsgálják meg, hogy vajon fennáll-e olyan körülmény, mely az elkövető felelősségre vonását akadályozza-e, tehát röviden, fennáll-e felelősségre vonási akadály az elkövetővel szemben.

3. Büntethetőségi akadályok

Azokat a körülményeket, amelyek nem teszik lehetővé az elkövető szabálysértési felelősségre vonását, büntethetőségi akadályoknak nevezzük.

Az okokat két nagy csoportra oszthatjuk.

A./ Azok a körülmények, amelyek már az elkövetés pillanatában kizárták a felelősségre vonás lehetőségét, büntethetőséget kizáró okoknak hívjuk.

B/ Azok a körülmények, amelyek a szabálysértési eljárás megindítását követően lehetetlenítik el a büntethetőséget, büntethetőséget megszüntető okoknak nevezzük.

A következőkben vizsgáljuk meg a szabálysértési felelősséget, illetve büntethetőséget kizáró okokat.

3.1. A büntethetőséget kizáró okok

a) Gyermekek

„Szabálysértés miatt nem vonható felelősségre, aki a cselekmény elkövetésekor a tizennegyedik életévét nem töltötte be...”

Mint korábban már említettük, a gyermekek felső határa a 14. életév betöltése. Ez azt jelenti, hogy a jogalkotó azt vélelmezi, hogy a 14. életévét be nem töltött személy, (gyermek) még képtelen arra az általános élettapasztalat alapján, hogy felismerje tette következményeit, vagy ha felismeri, akkor annak megfelelően cselekedjen. Ebből következően **csak az a személy lehet szabálysértés elkövetője, aki a cselekmény elkövetésekor 14 életévét betöltötte.**

„Az üzletvezető értesítése alapján az élelmiszerbolthoz kivonuló rendőrök megállapították, hogy az édességet eltulajdonító és tetten ért fiatalok a cselekményük elkövetésekor 13. évesek voltak, így velük szemben a szabálysértési eljárás lefolytatásának akadálya állt fenn.”

b) Kóros elmeállapot

„Szabálysértés miatt nem vonható felelősségre,...aki a cselekményt az elmeműködésnek a beszámíthatóságot kizáró kóros állapotában, ... követte el... Nem vonható felelősségre az sem, aki a cselekményt a beszámíthatóságot korlátozó elmeállapotban követte el, ha nyilvánvaló, hogy ez a körülmény a cselekmény elkövetését befolyásolta.... A kóros elmeállapotra vonatkozó rendelkezése nem alkalmazható annak a javára, aki a szabálysértést önhibájából eredő ittas vagy bódult állapotban követte el.”

Minden egészséges ember rendelkezik értelmi és akarati képességgel, ami azt jelenti, hogy a társadalmi elvárásoknak megfelelően tud cselekedni. Az ember bizonyos betegségei ezt a képességet sajnos néhány esetben korlátozzák vagy kizárják. A képességek korlátozott volta esetén sem büntethető az elkövető, ha ez a körülmény a cselekménye elkövetésben igazoltan befolyásolta.

A kóros elmeállapotban, például elmebetegségben, tudatzavarban, gyengeelméjűségben, vagy akár szellemi leépülésben szenvedő személy, szabálysértési jogi felelőssége kizárt.

Aki önhibájából eredően kerül ittas vagy bódult állapotba, már nem hivatkozhat arra, hogy nem rendelkezett belátási és akarati képességgel, mert a törvény úgy értékeli, mintha teljes mértékben a beszámítási képessége birtokában lett volna. Ezekben az esetekben a leittasodó személy tudatzavarban lehetett, de a leittasodás saját akaratából jött létre, nem számolt az italfogyasztás hatásával, alaptalanul bízott saját képességeiben, ezáltal nem lehet vétlenségre hivatkozni.

c) Kényszer, fenyegetés

„Szabálysértés miatt nem vonható felelősségre, aki...kényszer vagy fenyegetés hatása alatt...követte el”

Kényszer, vagy fenyegetés hatása alatt az **elkövető nem képes akaratának megfelelően cselekedni**. A kényszer legtöbb esetben fizikai erőszak alkalmazásával valósul meg, például ütés, ütlegelés, fájdalomokozás.

Érdekesség, hogy az erőszakot nem feltétlenül azzal szemben kell alkalmazni, akit a szabálysértés elkövetésére szándékoznak rávenni, hanem akár mással szemben és az elkövetőnek emiatt kell jogellenesen cselekedni.

A fenyegetés egy hasonló akarati képességet befolyásoló cselekmény, mely során azért követi el a szabálysértést az elkövető, mert olyan súlyos hátrányt helyeztek számára kilátásba, melytől benne komoly félelem alakult ki. Ez a fenyegetés lehet testi épség, de akár élet elleni fenyegetés is, és nem feltétlen kell a személy ellen irányulnia, hasonlóan a kényszernél tárgyaltakhoz.

Mentesülhet a büntetés alól a fiatalkorú személy, aki csupán csak azért követ el csekély értékű lopást, mert idősebb társai veréssel fenyegették meg és joggal tarthatott, hogy beváltják ígéretüket, ugyanis már korábban is bántalmazták sikertelen cselekményei miatt.

d) Tévedés

„Szabálysértés miatt nem vonható felelősségre, aki (azt)...tévedésben...követte el”

Szinten az emberi tudatot befolyásoló tényező a tévedés, melyet a törvény büntethetőségi akadályként ismer el. Valaki akkor van tévedésben, ha a **tudatába a valóságtól eltérő kép alakul ki és ezt a képet valóságként véli.**

A postás egy csomag címzettjeként Kovács Istvánt keresi az adott lakcímen, de ott már nem ő, hanem más személy lakik. Kérdésére az új lakó Kovács Istvánnak adja ki magát és átveszi a küldeményt.

A postásban az a képzet alakult ki, hogy a valós címzettnek adta át az értékes küldeményt, hiszen nem tudott arról, hogy időközben a korábban ott lakó Kovács István elköltözött, az új lakó tévedésbe ejtette.

Tévedés az is, amikor valamiről nem alakul ki az elkövetőnek képze, tehát nem tud valamiről.

Általában az a tény, hogy valaki úgy hiszi, hogy cselekménye nem jogszabálysértő, még nem fogja mentesíteni a felelősségre vonás alól. Akkor azonban, amikor az elkövető abban a téves tudatban van, hogy figyelmetlensége miatt a ruhatárból a saját fekete színű szövetkabátját hozta el, majd emiatt a kabát tulajdonosa őt feljelenti, olyan méltányolható ténybeli tévedésben volt, amely megalapozza büntethetetlenségét.

e) Jogos védelem és a végszükség

„Szabálysértés miatt nem vonható felelősségre, aki a cselekményt...jogos védelemben vagy végszükségben követte el”

A jogos védelem és a végszükség egy olyan, a jog által elismert körülmény, amely szintén büntethetőség kizárását eredményezi. A jogos védelem lényege, hogy a cselekmény elkövetője egy jogtalan támadást hárít el, egy önmagában szintén jogtalan cselekménnyel, de ez az elhárító magatartás a társadalom szempontjából azért nem veszélyes, mert azt a jogos védelem motiválta.

Már az ókori római jog is elismerte és értékelte a jogesetek gyűjteményében a védelemhez való jogot, amikor úgy fogalmaz „vim enim vi defendere omnes leges omniaque iura permittunt.” Eszerint erőszakot mindenkinek joga van erőszakkal visszaverni, akkor, ha a védekezésnek más módja nem kínálkozik.

Megjegyzendő:

A jogos védelem intézménye lehetőséget ad arra, hogy megvédjük magunkat, másokat, vagy értékeinket, ha megtámadnak, vagy megfenyegetnek bennünket. Jogunk van védekezni, ellentámadni és ártalmatlanná tenni a támadót, de ez nem jelenti azt, hogy bármit tehetünk vele. A védekezésnek arányosnak kell lennie a támadással, vagy a fenyegetéssel, nem követhetünk el a támadóval szemben súlyosabb cselekményt, mint amit ő akart ellenünk elkövetni. Védekezésünk csak a támadó ellen irányulhat és lehetőség szerint addig tarthat, ameddig a támadás.

A végszükség hasonló a jogos védelemhez, ugyanis az ilyen esetekben az **elkövető közvetlen és másként el nem hárítható veszélybe avatkozik be látszólag jogellenesnek tűnő cselekményével**. Ekkor azért nem veszélyes a társadalomra a cselekmény, mert annak elmaradása esetén a személy vagy közérdek aránytalanul nagyobb sérelmet szenvedne.

Lényeges, hogy a veszélyhelyzet előidézése ne legyen az elkövető számára felróható és elhárító cselekményével ne okozzon nagyobb érdeksérelmet, mint amit elhárított.

Tipikusan ilyen eset lehet a tűzoltó, aki kiveri a tűzcsap mellé parkoló kocsi ablakát azért, hogy megkezdhesse az addig akadályozott oltást. Itt is említést kell tenni az arányosságról, ugyanis az előbb említett tűzoltó sem törheti ki a kocsi összes ablakát, zúzhatja be a szélvédőt. Szintén csak látszólagos rongálást valósít meg a tűzoltó, ha a balesetben megsérült és a gépkocsiba beszorult személyt csak úgy tudja kiszabadítani, ha szétvágja a jármű egyes karosszéria elemeit.

f) Magánindítvány vagy a jogosult feljelentésének hiánya

„Ha a szabálysértést meghatározó jogszabály úgy rendelkezik, az eljárás alá vont személy csak a sértett kívánságára (magánindítvány), illetve a feljelentésre jogosult szerv feljelentése alapján vonható felelősségre.”

A magánindítvány hiánya egy sajátos büntethetőségi akadály, ugyanis magánindítvány hiányában a szabálysértés megvalósul, sőt az elkövető büntethetősége is fennáll, de **a sértett indítványának a hiánya akadályozza meg a szabálysértési eljárás megindítását** vagy folytatását.

Lényegében itt a sértett nyilatkozatától függ, hogy kívánja-e az eljárás lefolytatását az elkövetővel szemben. Ebből eredően, ha nem nyilatkozik, vagy a nyilatkozatában nem kéri az eljárás lefolytatását, akkor az indítvány hiánya miatt az eljárás megszüntetésre kerül.

Kevés olyan szabálysértést nevesít a törvény, amikor a sértett kívánságától függ az eljárás lefolytatása, de például magánlaksértés, becsületsértés vagy hozzátartozó sérelmére elkövetett tulajdon elleni szabálysértésnél kizárólag a sértett döntésére bízta a törvény az eljárás megindításának vagy lefolytatásnak a lehetőségét.

Ha nem személyek, hanem szervek jogosultak a magánindítvány megtételére és valamely nyomós érdek miatt nem kívánják az eljárás lefolytatását úgy a jogosult feljelentésének a hiánya alapozza meg a büntethetőségi akadályt.

g) A szabálysértési törvény bizonyos rendészeti szervek számára jogellenes cselekmények felderítése érdekében folytatott különleges eljárásukban biztosít büntethetőségi akadályt, de más kizáró okokat is elismer a jogalkotó. Ilyen tipikus ok a sértett beleegyezése, amely nincs nevesítve a törvényben, de lényegében azt jelenti, hogy például a küzdősportok művelői, azzal a ténnyel, hogy a küzdőtérre lépnek felvállalják annak a lehetőségét, hogy akár sérülést is okozhatnak nekik. A jog elismeri a házi fegyelmi jog gyakorlását, amikor is a szülő igen szűk körben, de a gyermekét személyi szabadságában korlátozhatja vagy becsületét sértheti.

Gondoljunk csak arra, hogy az édesanya a rosszkedő gyermeke fenekére csap vagy szobafogságra ítéli. Ilyenkor látszólag jogellenes magatartást tanúsít, azonban az állam ebben az igen szűk körben és terjedelemben eltekint a büntetőigényétől, hiszen elismeri az úgynevezett házi fegyelmi jogkör gyakorlását.

A felelősségrevonás mellőzése esetén a cselekmény súlyára, az elkövetés körülményeire, illetve az eljárás alá vont személyre tekintettel a szabálysértés megítélése összességében olyan csekély súlyú, hogy a legenyhébb büntetés alkalmazása is szükségtelen. A hatóságok ilyenkor nem egyszerűen „szemet hunynak” a cselekmény felett, hanem helyesen értékeli a szabálysértés összes körülményét. Könnyen belátható, hogy a vízpart közvetlen közelében jégre merészkedő cselekménye nyilván nem mérhető azonosan azokkal, aki már szinte látótávolságon kívül, a jéghatár közelébe tartózkodva sodorja magát veszélybe és követ el szabálysértést.

Büntethetőséget kizáró okok

3.2 Büntethetőséget megszüntető okok:

a) Az elkövető halála

A szabálysértés elkövetőjének az eljárás alatt bekövetkezett halála megszünteti az eljárást.

b) Elévülés

A törvény az időmúlásához fűződő joghatást az elévülés kifejezéssel illeti. Magyarozatául az szolgál, hogy egyetlen szabálysértés elkövetője se legyen bizonytalanságban a felelősségre vonás lehetséges idejét tekintve. Ebből eredően az elévülés nem más, mint az időmúlás-hoz fűződő kedvezmény.

„Sztv.28.§ Az olyan hátrányos jogkövetkezmények alól, melyeket jogszabály a szabálysértések elkövetése miatti felelősségre vonáshoz fűz, a büntetést vagy intézkedést megállapító határozat jogerőre emelkedését követő 2 év után mentesül.”

Nincs helye szabálysértési felelősségre vonásnak, ha az egyébként szabálysértésként értékelendő jogsértés elkövetése óta már 6 hónap eltelt. Amennyiben a már elkövetett szabálysértés miatt megindult az eljárás, azt a hatóságoknak 2 éven belül mindenképpen be kell fejezniük, mert ez az idő a szabálysértési cselekmény elévülésének az abszolút végső határ-ideje. Ezután nincs helye szabálysértési felelősségre vonásnak az adott ügyben.

4. A szabálysértés elkövetőivel szemben alkalmazható szankciók

A szankció vagy más néven joghátrány célja, az elkövető visszatartása a későbbi jogellenes cselekmény elkövetésétől, amelyet a szakirodalom speciális prevenciók célként említ.

Ezen túl a szankció másodlagos céljának tekinthető, hogy a társadalom többi tagját is felhívja a jogkövető magatartásra, a jogszabályok betartására. Ezt a célt általános, vagy más néven generális prevenciónak nevezzük.

A szankció a jogsértő személlyel szemben az erkölcsi normák megsértéséhez hasonló közösségi rosszallást kifejező hátrány, azonban az elkövető számára ez már valós jogkorlátozást jelent. Az Sztv. szankciórendszerében az eljárás alá vont személy

- személyi szabadságát érintő
- részére vagyoni hátrányt okozó
- egyéb jogkorlátozó
- megelőző jellegű
- közvetett jellegű

joghátrányokat találunk.

Az alkalmazott joghátrányok más jellegű, a törvényben nevesítettek csoportosításában megkülönböztetünk:

- **büntetéseket**
- **intézkedéseket.**

A büntetések súlyosabb, kivételesen személyi szabadságot, vagyoni hátrányt okozó jogkövetkezmények, melyek jellemzően a tett súlyára tekintettel alkalmazandók, míg az intézkedések enyhébb jellegű joghátrányok és inkább a tettes személyével összefüggésben alkalmaz a hatóság.

A büntetés kiszabáson a szabálysértési hatóságoknak illetve a bíróságoknak azt a tevékenységét értjük, amely során a jogszabály által meghatározott kereteken belül - a konkrét eset sajátosságait, az elkövető személyi körülményeit is figyelem bevéve - meghatározzák az elkövetés miatt alkalmazott büntetést vagy intézkedést.

Számos olyan körülményt kell figyelembe venni, amelyek hatásukat tekintve enyhítő vagy súlyosító körülményként hatnak.

Elképzelhető, hogy ezek a körülmények olyan csekély súlyúvá teszik a cselekményt, hogy a büntetés vagy intézkedés alkalmazása szükségtelen. A szabálysértési hatóság ilyenkor mellőzi a felelősségre vonást.

Tény azonban, hogy a joghátrány kiszabását egy olyan bizonyítási eljárás előzi meg azért, hogy a helyes szankció kerüljön kiszabásra.

A büntetés célja, hogy mind az elkövető mind pedig mások a későbbiekben ne kövessenek el jogsértő cselekményeket. Ezért úgy kell kiválasztani a büntetések közül a megfelelőt, hogy az jól kifejezze az adott szabálysértés elkövetése miatt a társadalom értékítéletét, igazodjon továbbá az elkövető személyiségéhez, családi, vagyoni, jövedelmi viszonyaihoz. Lényeges, hogy ezek figyelembevételével kerüljön kiszabásra a szankció, ugyanis például a túlzott mértékű büntetés azzal, hogy az elkövető vagyoni viszonya miatt nem tudja azt teljesíteni, nem fogja elérni a kívánt célt.

Előfordulhat, hogy az elkövető több, általa elkövetett szabálysértés miatt kerül eljárás alá, ekkor a hatóságoknak és a bíróságoknak lehetősége van arra, hogy emiatt a kiszabható büntetés mértékét úgynevezett halmazati büntetés kiszabása szabályainak alkalmazásával megemelje.

„Sztv. 24. § (1) Ha az eljárás alá vont személyt ugyanabban az eljárásban több elzárással sújtható szabálysértés miatt vonják felelősségre, az elzárás leghosszabb tartama kilencven nap, fiatalkoriúak esetében negyvenöt nap.

(2) Ha az eljárás alá vont személyt ugyanazon szabálysértési hatóság előtt, ugyanabban az eljárásban több szabálysértés miatt vonják felelősségre, a legsúlyosabb szabálysértésre megállapított pénzbírság felső határa a felével emelhető, de nem érheti el az egyes szabálysértésekre megállapított pénzbírság felső határának együttes összegét.”

Pénzbírság esetén ez a legsúlyosabb szabálysértésre megállapított pénzbírság felső határának a másfélszerese, de a kiszabott összeg nem érheti el az egyes szabálysértésekre megállapított pénzbírság felső határának együttes összegét.

Azért hogy az így meghatározott büntetést ki lehessen szabni, a hatósági eljárásban javasolt az ügyeket egyesíteni célszerű. Ez az eljárási mód alapvetően az eljárásokat felgyorsítja és igazságosabb szankcionálást tesz lehetővé.

„Sztv. 25. § Ha ugyanazon eljárás alá vont személlyel szemben, ugyanannál a hatóságnál több szabálysértési eljárás indul, azokat az ügyeket, amelyekben még nem született érdemi határozat, egyesíteni kell. Az egyesítést mellőzni lehet, illetve az ügyeket el lehet különíteni, ha a cselekmények együttes elbírálása a felelősségre vonást jelentősen késleltetné.”

Az idő múlásához a jog mindig meghatározott következményeket fűz. A büntetés végrehajtása nem halasztható el meghatározatlan időre, hiszen a korábban említett megelőzési cél az, hogy a jogsértést a lehető leggyorsabban felelősségre vonásnak kell követnie. A büntetés elévülése alatt tehát azt kell érteni, hogy a törvényben meghatározott idő letelte után a büntetést már nem lehet végrehajtani. Az elévülés szempontjából azt az időpontot tekintjük kezdőnapnak, amikor a kifogásra nyitva álló idő eltelt, vagyis a kézbesítéstől számított 8. napon a szabálysértési hatóság határozata jogerőre emelkedik.

„Sztv. 26. § (1) Nem lehet végrehajtani az elzárást és a pénzbírságot, ha a határozat jogerőre emelkedésétől számítva egy év eltelt.

(2) Az elévülési időbe nem számít be az elzárás elhalasztására, illetve a pénzbírság esetében a halasztásra és a részletfizetésre engedélyezett idő.

(3) Az elévülést félbeszakítja az elzárás, illetőleg a pénzbírság végrehajtása iránt tett intézkedés. A félbeszakítás napjával az elévülés határideje újrakezdődik. A határozat jogerőre emelkedésétől számított két év elteltével végrehajtásnak nincs helye.”

A szabálysértési törvény pontosan meghatározza azokat az adatokat, amelyek a hatóság által törvényesen kezelhetők, tárolhatók. A szabálysértési eljárásban a hatóságnak úgynevezett előéleti ellenérzési kötelezettsége áll fenn, vagyis meg kell vizsgálnia, hogy az eljárást megelőző két éven belül folytattak-e szabálysértési eljárást az elkövetővel szemben, és ezt a büntetés kiszabásakor figyelembe kell venni.

„Sztv. 27. § (1) A központi szabálysértési nyilvántartás (a továbbiakban: szabálysértési nyilvántartás) célja az eljárás alá vont személy szabálysértési előéletének nyilvántartása a szabálysértési eljárás gyors és pontos lefolytatása, a szabálysértési végrehajtási rendszer megerősítése, továbbá a nyilvántartásból történő adatszolgáltatás útján az érintett jogai gyakorlásának biztosítása, valamint mások jogainak és biztonságának védelme érdekében.”

A közúti közlekedési nyilvántartásból, a bűnügyi nyilvántartásból nyerhető ki ilyen adat, de a sportrendezvények szervezője is kezelhet ilyen információkat, hiszen a kitalálás lehetőségével megilleti őket is ez a jogosultság.

A szabálysértési felelősségre vonás nem eredményez büntetett előéletet, hiszen az a bűncselekményhez kötődik. Azonban a közigazgatási eljárás során egyes foglalkozások, mint például a biztonsági őr a tevékenysége gyakorlásához, vagy lőfegyvertartást igénylő foglalkozások esetén feltétel a „szabálysértésmentes” előélet, de akár az engedély visszavonását is eredményezheti bizonyos szabálysértés elkövetése.

A törvény kiemelt figyelmet fordít a fiatalkorúakra. Fiatalkorú az, aki a szabálysértés elkövetésekor a tizennegyedik életévét betöltötte, de a tizennyolcadikat még nem. 18 éven aluli személy a házasságkötés útján nagykorúvá válik, de szabálysértési jogi értelemben továbbra is fiatalkorú marad. Amennyiben a szabálysértést a 14. életéve előtt követte el, úgy vele szemben büntethetőségi akadály áll fenn.

„Sztv. 29. § (1) E törvény alkalmazásában fiatalkorú az, aki a szabálysértés elkövetésekor a tizennegyedik életévét betöltötte, de a tizennyolcadikat még nem.

(2) Fiatalkorúval szemben pénzbírságot akkor lehet kiszabni, ha önálló keresete (jövedelme) vagy megfelelő vagyona van.”

Büntetések

4.1. Az elzárás

Az elzárás személyi szabadságot korlátozó büntetés, ezért a szabálysértési szankciórendszer kivételes eleme.

Olyan különleges büntetés, amely kevés szabálysértés elkövetése esetén alkalmazható és akkor is legfeljebb pénzbírság kiszabása mellett úgynevezett vagylagos büntetésként. Garanciális elem a törvényben, hogy az elzárással is büntethető szabálysértések elbírálása kizárólag a bíróság hatáskörébe tartozik.

Az elzárás legrövidebb időtartama 1 nap, leghosszabb időtartama 60 nap, fiatalkorú esetén harminc nap. Az elzárás végrehajtása során a fiatalkorút a felnőtt korútól el kell különíteni. Különleges állapotban vagy helyzetben lévő személyekkel (például fogyatékkal élők, terhes nők, stb.) szemben a törvény tiltja az elzárás alkalmazását.

„Sztv. 14. § (1) Szabálysértés miatt elzárást törvény állapíthat meg.

(2) Az elzárás legrövidebb időtartama egy nap, leghosszabb tartama – a 24. § (1) bekezdésében foglaltak kivételével – hatvan nap, fiatalkorú esetén harminc nap. Az elzárás végrehajtása során a fiatalkorút a felnőtt korútól el kell különíteni.

(3) Az elzárás tartamába a szabálysértési őrizet teljes idejét, valamint a négy órát meghaladó előállítás tartamát be kell számítani. A szabálysértési őrizet beszámításakor minden olyan naptári nap, amelyen az elkövető fogvatartásban volt, egy napi elzárásnak felel meg. A négy órát meghaladó előállítás egy napi elzárásnak felel meg.

Sztv. 15. § Nincs helye elzárásnak, ha az eljárás alá vont személy

a) a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról szóló törvényben meghatározott fogyatékos személy, illetve kórházi fekvőbeteg ellátásban részesül,

b) a terhesség negyedik hónapját elérő nő, tizenmegyedik életévét be nem töltött gyermekét egyedül nevelő szülő vagy fogyatékos, illetőleg folyamatos ápolást igénylő hozzátartozójáról egyedül gondoskodik.”

Tekintse meg, hogy a 7/2000. (III. 29.) IM-BM együttes rendelet hogyan rendelkezik az elzárás, illetőleg a pénzbírságot helyettesítő elzárás végrehajtásáról.

(<http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy.doc.cgi?docid=A0000007.IM>)

4.2. Pénzbírság

A pénzbírság vagyoni hátrányt okozó, az állam javára megfizetendő büntetési nem. Valamennyi szabálysértési tényállásban szankcióként szerepel. Kiszabható minimuma 3000.-Ft, míg kiszabható maximuma 150.000.-Ft. Önkormányzati rendeletben meghatározott szabálysértések esetén a kiszabható legmagasabb összege 50.000.-Ft lehet. A hatóságok ezen összegek között mérlegelik a tett súlyára tekintettel és az elkövető személyére szabottan a kiszabásra kerülő pénzbírság összeget.

A pénzbírság meg nem fizetése esetén, ha azt adók módjára sem lehet behajtani, azt közérdekű munkára vagy elzárásra kell átváltoztatni. Ebben az esetben 1 napi közérdekű munkának 5000.-Ft pénzbírság felel meg, míg elzárássá való átváltoztatás esetén 1000-3000.-Ft közötti összeg az melyet egy napi elzárásra kell átszámítani. Ekkor az elzárás ideje 1 és 60 nap között alakul.

Fiatalkorúval szemben pénzbírságot akkor lehet kiszabni, ha önálló keresete (jövedelme) vagy megfelelő vagyona van.

„Sztv. 16. § (1) A pénzbírság legalacsonyabb összege háromezer forint, legmagasabb összege százötvenezer forint.

(2) Önkormányzati rendelet ötvenezer forintban állapíthatja meg a pénzbírság legmagasabb összegét.

Sztv. 17. § (1) A pénzbírságot meg nem fizetés esetén, ha adók módjára nem hajtható be, közérdekű munkára vagy elzárásra kell átváltoztatni.

(2) Nincs helye elzárásra történő átváltoztatásnak, ha az eljárás alá vont személy

a) a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról szóló törvényben meghatározott fogyatékos személy, illetve kórházi fekvőbeteg ellátásban részesül,

b) a terhesség negyedik hónapját elérő nő, tizenmegyedik életévét be nem töltött gyermekét egyedül nevelő szülő vagy fogyatékos, illetőleg folyamatos ápolást igénylő hozzátartozójáról egyedül gondoskodik.

(3) A (2) bekezdés esetében nincs helye közérdekű munkára átváltoztatásnak.

(4) Egy napi közérdekű munkának ötezer forint pénzbírság felel meg.

(5) Az elzárásra történő átváltoztatás során ezer forinttól háromezer forintig terjedő összeg helyett egy napi elzárást kell számítani. A pénzbírság helyébe lépő elzárás – a 24. § (2) bekezdésében foglaltak kivételével – egy napnál rövidebb és hatvan napnál több nem lehet.”

A pénzbírság speciális formája a helyszíni bírság, mely kiszabására az arra feljogosított hatóságok, mint például a Nemzeti Közlekedési Hatóság, NAV, rendőrség, a fővárosi és megyei kormányhivatal munkavédelmi és munkaügyi szakigazgatási szervei, a katasztrófavédelmi hatóság területi szervei jogosultak.

Helyszíni bírság kiszabására jogkörükben eljárva jogosult a hivatásos tűzoltóság, a helyi önkormányzat képviselő-testülete hivatalának erre felhatalmazott ügyintézője, a természetvédelmi őr, az önkormányzati természetvédelmi őr, a természetvédelmi hatóság részéről eljáró és erre felhatalmazott személy, a közterület-felügyelő, a fogyasztóvédelmi hatóság, a bányafelügyelet, az élelmiszerlánc-felügyeleti szerv is.

A kiszabható helyszíni bírság minimális összege 3000.-Ft, maximális mértéke 20.000.-Ft lehet. Az eljáró hatóságok tagjai a szabálysértés elismerésének ténye esetén, a szabálysértés társadalomra veszélyességére és az elkövető személyi körülményeire is tekintettel a két érték között határozzák meg a kirótt összeget, melyet az elkövető különböző formában fizethet meg.

A kiszabott bírságot vagy a fennálló bírságtartozást a helyszínen – amennyiben annak átvételéhez az eljáró hatóság részéről a feltételek fennállnak – készpénzben vagy bankkártyával is meg lehet fizetni. Ha a helyszínen a bírság megfizetésére nem került sor, a hatóság eljáró tagja a tájékoztató másodlati példányát a fizetési számlára történő csekkszelvényvel együtt a szabályszegőnek átadja, aki így később tudja befizetni a helyszíni bírság összegét.

Ezzel egyidejűleg a közúti közlekedés előéleti pontról is rendelkeznek a közlekedési szabályok megsértése esetén az hatóság tagjai.

A helyszíni bírság kiszabása sajátos szankcionálási lehetőség, mivel az elkövető nem kötelezhető arra, hogy annak aláesse magát, de ugyanakkor a hatóság részéről eljáró személy sem köteles ilyen egyszerűsített formában elbírálni a szabálysértést, mert bármikor választhatja a feljelentést is.

Az elkövető mérlegelheti, hogy egyszerűen megszabadulhat az eljárás további terhéől, illetve attól a bizonytalanságtól, hogy a későbbiekben milyen súlyú szankciót fognak vele szemben alkalmazni. Ugyanakkor azt a körülményt is értékelni kell, hogy az eljárás során mód nyílik érdemi védekezésre, jogi képviselő meghatalmazására, az ügy elhúzódhat, végső esetben elévülhet és az időmúlás a büntetéskiszabásra mindenképpen kedvező hatással van.

Az eljáró hatóság számára a helyszíni bírságolás egyértelműen kedvező, miután azonnali felelősségre vonást jelent, bevételt a költségvetésnek, illetve a bírságoló szervezetnek, kiváltja a bizonyítási és az ennél is költségesebb végrehajtási eljárást, és a készpénzek átvételével, őrzésével és napi elszámolásával sem terheli a hatóságot.

Amennyiben a jogszabály a helyszíni bírság alkalmazását lehetővé teszi és a hatóság tagja a helyszíni bírság kiszabása mellett dönt, ezt közli az elkövetővel és egyben tájékoztatja a jogkövetkezményekről. Tájékoztatást kell adni a végrehajtásra vonatkozó törvényi rendelkezésekről, továbbá arról, hogy a bírságolás ellen jogorvoslatnak helye nincs. Az elkövető részére készpénz-átutalási megbízást kell átadni és fel kell hívni a figyelmét, hogy a bírságot

harminc napon belül fizesse be. A későbbi jogviták elkerülése érdekében az elkövetővel a szabálysértés elkövetésének tényét a helyszínen – aláírásával – kell elismertetni, valamint a vég-rehajtás érdekében személyi adatait is rögzíteni kell. Ha viszont az elkövető a helyszíni bírságolással nem ért egyet vagy az összegét vitatja, a hatóság tagja a helyszíni bírságolást befejezi és közli az elkövetővel, hogy feljelentést tesz.

A közúti közlekedésről szóló 1988. évi I. törvény alapján a gépjármű üzemeltetője felel azért, hogy az általa üzemeltetett, illetve használt gépjárművel a megengedett legnagyobb sebességre, a vasúti átjárón való áthaladásra, a járműforgalom irányítására szolgáló fényjelző készülék jelzéseire, a járművel történő megállásra és várakozásra, az autópálya leállósávjának igénybevételére, a behajtási tilalomra, a korlátozott forgalmú övezetre (zóna), a kötelező haladási irányra, biztonsági övre, ittas vezetés, és a természet védelmére vonatkozó előírások betartásra kerüljenek. A törvény szerint a fentiek megsértése esetén az üzemeltetővel szemben 30.000 forinttól 300.000 forintig terjedő közigazgatási bírságot kell kiszabni.

4.3. Járművezetéstől eltiltás

A szabálysértési intézkedések közül a járművezetéstől eltiltás igen gyakran alkalmazott szankció. Alkalmazására akkor kerül sor, ha az engedélyhez kötött járművezetés szabályainak megszegésével követik el a jogsértést és egyébként alkalmazására a törvény lehetőséget nyújt. Akár önállóan, akár pénzbírság kiszabása mellett is alkalmazható.

A járművezetéstől eltiltás időtartama 1 hónaptól 1 évig terjedhet. További joghátrány akkor kapcsolódik ehhez az intézkedéshez, ha a vezetői engedély visszaadásához jogszabályban meghatározott feltételeket kell teljesíteni. Ennek általános formája az úgynevezett utánképzés, melyre akkor kerül sor, ha a járművezetéstől eltiltást, mint szankciót minimum 6 hónapra szabták ki. Megjegyzendő, hogy ez az intézkedés akkor is alkalmazható, ha az elkövetőnek nincs járművezetésre jogosító engedélye, hiszen az eltiltás alatt nem is szerezhet ilyen okiratot.

Érdekesség, hogy a közigazgatási eljárásban a zero tolerancia elvét követve a bűncselekménynek nem minősülő ittas vezetés esetében nem indul szabálysértési eljárás, hanem különböző bírságtételeket szab ki a hatóság, illetve kiszabása során nincs mérlegelési lehetősége. Közigazgatási bírsággal sújtandó ittas vezetés szabályszegés esetén nem áll fenn a járművezetéstől eltiltás, azonban továbbra is előéleti pont kerül alkalmazásra, egyúttal a pontok száma jelentősen megemelkedik. Mivel járművezetéstől eltiltásra a közigazgatási bírsággal sújtandó szabályszegés hatálya alá tartozó ügyekben nincs lehetőség, így a vezetői engedély helyszíni elvételére sem kerülhet sor. Járművezetés ittas vagy bódult állapotban bűncselekmény gyanúja esetén a vezetői engedély elvételre kerül.

„Sztv. 18. § (1) Ha a szabálysértést meghatározó jogszabály lehetővé teszi, a pénzbírság kiszabása mellett vagy önálló intézkedésként az eljárás alá vont személy eltiltható a járművezetéstől, ha a szabálysértést engedélyhez kötött járművezetés szabályainak megszegésével követte el.

(2) A vezetői engedély visszaadása külön jogszabályban meghatározott feltétel teljesítésétől tehető függővé.

(3) A járművezetéstől eltiltás meghatározott járműkategóriára és járműfajtára is vonatkozhat.

(4) A járművezetéstől eltiltás legrövidebb tartama egy hónap, leghosszabb tartama egy év. Sztv. 19. § (1) A járművezetéstől eltiltás hatálya – kivéve, ha a rendőr a vezetői engedélyt a helyszínen elveszi – a határozat jogerőre emelkedésével kezdődik.

(2) A járművezetéstől eltiltás tartamába be kell számítani azt az időt, amelynek tartamára az eljárás alá vont személy vezetői engedélyét a szabálysértéssel összefüggésben visszavonták.”

Néhány példa a bírság összegére és a büntetőpontra

Gyorshajtás	
50 km/h helyett 67 km/h-val 30 000 Ft	4
90 km/h helyett 125 km/h-val 45 000 Ft	4
130 km/h helyett 181 km/h-val 60 000 Ft	4
Ittas vezetés	
0,5 ezrelék alatt 150 000 Ft	6
0,51-0,8 ezrelék között 200 000 Ft	8
0,8 ezrelék felett 300 000 Ft	8
Biztonsági öv használatának elmulasztása	
lakott területen belül 15 000 Ft	3
lakott területen kívül 30 000 Ft	3
autóúton, autópályán 40 000 Ft	5

4.4. Elkobzás

Az elkobzás tulajdonjogot érintő intézkedés, amelyet akkor is alkalmazhat a hatóság, ha az elkövetővel szemben büntethetőségi akadály áll fenn.

Az elkobzásnak kötelező és lehetséges eseteit sorolja fel a törvény, az utóbbinál a hatóság döntésére bízta az intézkedés alkalmazását.

Kötelezően el kell kobozni azt a dolgot, amelyet

- az elkövetéshez eszközül használtak, feltéve hogy az elkövető tulajdona vagy a dolog birtoklása a közbiztonságot veszélyezteti

- a szabálysértés útján létrejött dolgot, például a forgalomban lévő pénzről készült utánzatot

- a szabálysértés elkövetéséért a dolgok tulajdonosától vagy annak hozzájárulásával mástól kapott dolog is elkobzandó.

Ez alatt azt kell érteni, hogy nyilván igazságtalan lenne, ha a jogellenes cselekmény véghezviteléért kapott jutalmat az elkövető megtarthatná.

- el lehet kobozni azt a dolgot, melyre nézve a szabálysértést elkövették, ha a törvény így rendelkezik.

A hatóságok gyakran alkalmazzák ezt az intézkedést, például petárda, vagy engedély nélküli tűzijáték, összességében pirotechnikai termékek birtoklásánál.

Az elkobzott dolog tulajdona az államra száll.

„Sztv. 20. § (1) El kell kobozni azt a dolgot,

a) amelyet a szabálysértés elkövetéséhez eszközüül használtak, ha az eljárás alá vont személy tulajdona vagy egyébként is, ha birtoklása a közbiztonságot veszélyezteti;

b) amely a szabálysértés útján jött létre;

c) amelyet az eljárás alá vont személy a szabálysértés elkövetéséért a tulajdonostól vagy annak hozzájárulásával mástól kapott.

(2) El kell kobozni azt a dolgot, amelyre nézve a szabálysértést elkövették, amennyiben a szabálysértést meghatározó jogszabály az elkobzást kötelezővé teszi.

(3) El lehet kobozni azt a dolgot, amelyre nézve a szabálysértést elkövették, amennyiben a szabálysértést meghatározó jogszabály az elkobzást lehetővé teszi.

(4) Az elkobzás önállóan és akkor is alkalmazható, ha az eljárás alá vont személy nem vonható felelősségre.

(5) Az (1) bekezdés a) pontja esetén az eljárás alá vont személy tulajdonában lévő dolog elkobzása kivételesen mellőzhető, ha az a szabálysértés súlyával arányban nem álló, méltánytalan hátrányt jelentene az eljárás alá vont személy számára.

(6) Az elkobzott dolog tulajdonjoga az államra száll.

(7) Nincs helye elkobzás elrendelésének, ha a cselekmény elkövetése óta két év eltelt, kivéve, ha az elkobzás tárgyának birtoklása jogellenes.”

4.5. Figyelmeztetés

A figyelmeztetést egy megelőző jellegű, kevésbé súlyos jogsértések esetén büntetés helyett alkalmazandó intézkedés, melyben a hatóság rosszállását fejezi ki a cselekmény elkövetése miatt, egyben felhívja a figyelmet a jogsértő cselekmény jogsértő voltára és az elkövetőt figyelmezteti, hogy a jövőben tartózkodjon a hasonló jogsértő cselekményektől.

Nagy számban alkalmazott nevelő célzatú intézkedés, ha attól kellő visszatartó hatás várható.

„Sztv. 22. § Büntetés helyett figyelmeztetés alkalmazható, ha a szabálysértés az elkövetés körülményeire tekintettel csekély súlyú és az eljárás alá vont személy személyi körülményeire is figyelemmel ettől az intézkedéstől kellő visszatartó hatás várható.”

4.6. Kitiltás

A kitiltás alkalmazásának indokát a sportrendezvényeken tapasztalható erőszak megfékezésének, a biztonság szavatolásának igénye adja. A szankció a tartózkodási hely szabad megválasztását korlátozza, ezzel megakadályozza, hogy egy objektumban való tartózkodás veszélyeztesse a közrendet.

A szabálysértési hatóság akár büntetés mellett, akár önálló intézkedésként is az eljárás alá vont személyt a sportrendezvényen való részvétellel összefüggő szabálysértés miatt kitilthatja a sportrendezvényről, illetve sportlétesítményből. Az intézkedés legrövidebb időtartama 6 hónap, leghosszabb tartama 2 év.

A sportrendezvényeken tapasztalható erőszak megfékezése érdekében tett intézkedés alapja, hogy egyes elkövetőknek meghatározott területen tartózkodása veszélyezteti a közrendet, mert további jogsértések valószínűségét rejti magában. Végrehajthatóságának egyik feltétele, hogy a sportrendezvény szervezője tudomást szerezzen a kitiltott személyről, másik, hogy olyan nyilvántartási és beléptetési rendszert működtessen, amely alkalmas kiszűrésére. Ennek megoldását szolgálják az adatkezeléssel kapcsolatos rendelkezések.

„Az FTC Kecskemét elleni bajnoki mérkőzése után rendbontás miatt a rendőrség előállított, majd a bíróság 1 év 6 hónapra elítélt két ferencvárosi szurkolót. Az FTC elnöke úgy döntött, hogy ezt a két szurkolót az adatainak megérkezésétől számított 1 év 6 hónapra kitiltja az FTC által rendezett sporteseményekről, a büntetéssel megegyező időtartamra.” (sportforum.hu)

5. A szabálysértési ügyekben eljáró hatóságok és az eljárásban résztvevő személyek

A szabálysértési ügyekben eljáró hatóságokat és az eljárásban részt vevő más személyeket, akik jogokat gyakorolnak és kötelességeket teljesítenek, és e tevékenységükben eljárási cselekményeket végeznek, a szabálysértés alanyainak nevezzük.

Ők az eljárás főszemélyei, mert helyzetükből eredően a szabálysértési eljárásban feladatokat teljesítenek, eljárási cselekményeket végeznek és kötelező érvényű döntéseket hoznak. Szükség esetén alkotmányos jogot is korlátozó és kényszerítő intézkedéseket is tehetnek, végső esetben kényszerítő eszközöket alkalmazhatnak.

Feladatuk arra irányul, hogy a szabálysértések elkövetése miatt a felelősséget megállapítsák és a megfelelő szankciót kiszabják.

5.1. Hatáskör és illetékesség

Az eljáró hatóságok közötti feladatmegosztást jogszabályok határozzák meg. Azt, hogy az országban működő számos szabálysértési hatóság közül, a konkrét szabálysértés esetén melyik szervnek kell eljárnia, a hatáskör illetve az illetékességi szabályok vizsgálata adja meg.

A hatáskör arra ad választ, hogy egyrészt melyik lesz az szerv, aki az adott szabálysértésben jogosult eljárni és azon belül milyen szintű szerve folytatja le az eljárást.

Az illetékesség azt határozza meg, hogy az azonos hatáskörrel rendelkező szervek közül melyik lesz az, amelyik konkrétan köteles eljárni az adott szabálysértés esetén.

Mindenek előtt a szabálysértési ügygel első alkalommal találkozó szerv azt állapítja meg, hogy rá vonatkozó szabályok szerint a szerv hatáskörébe tartozik-e az ügy elbírálására. Amennyiben igen, úgy az azonos hatáskörrel, feladatkörrel rendelkező szervek közül az fogja az eljárást lefolytatni, ahol az esetek többségében földrajzi elhelyezkedését tekintve a szabálysértés megvalósult.

Az eljáró hatóságokra vonatkozó utalás a szabálysértési törvényben illetve az egyes szabálysértésekre vonatkozó kormányrendeletben található oly módon, hogy a tényállás utal az eljáró szerv megnevezésére.

5.1.1. A hatáskört tekintve általános, különös és speciális hatáskörű hatóságokról beszélhetünk.

- Általános hatáskörű szabálysértési hatósági jogkör a községi, városi, megyei jogú városi és a fővárosi kerületi jegyzőket illeti meg. Az általános hatáskörű szabálysértési hatóság jár el minden olyan szabálysértési ügyben, amelyet külön jogszabály nem utal más szabálysértési hatóság hatáskörébe. A valóságban természetesen nem a jegyzők folytatják le az eljárásokat, hanem a polgármesteri hivatalok feljogosított ügyintézői, azonban döntéseiket a jegyzők nevében hozzák meg. Jellemző szabálysértések a tiltott szerencsejáték vagy a játék- és pénznyerő automaták üzemeltetésére vonatkozó szabályok megszegése.

- Különös hatáskörű szabálysértési hatóság a rendőrség, illetve egyes feladatok ellátására létrehozott rendőri szervek, valamint a Nemzeti Adó- és Vámhivatal (NAV) vámszerve. A rendőrség csak akkor járhat el hatóságként, ha a szabálysértést megállapító jogszabály arról kifejezetten rendelkezik. Ezért különös jellegű a hatásköre.

Többségében a közbiztonságot érintő, a közrendet, a közlekedés rendjét a társadalmi együttélés szabályait sértő cselekményeket utalja a jogszabály a hatáskörébe. Magyarországon az előforduló szabálysértések jelentős részét mintegy 4/5 részét a közúti, közlekedési szabálysértések teszik ki, melyeket a rendőrség illetékes szervei bírálnak el.

Végezzen kutatómunkát és vizsgálja meg, hogyan alakultak a szabálysértési statisztikák az elmúlt években! <http://police.hu/statisztika/archivum/igrend1006.html>

A pénzügyi szabálysértés, valamint kormányrendeletben meghatározott más szabálysértések miatt a Nemzeti Adó- és Vámhivatal vámszerve, jár el.

- Speciális hatáskörben a szabálysértési hatósági jogkört jogszabály alapján gyakorló szervek végzik. A tevékenységük alapvetően az általuk észlelt vagy a hatósági ellenőrzés során, helyszínen feltárt szabálysértések helyszíni bírságolására, vagy az adott tényállásra megállapított szankciók megválasztására terjed ki. Ezek a szervek jellemzően felügyeletet ellátó szervek, és ellenőrzéseik során tárnak fel jogsértéseket, ehhez kötődik a bírságolási jogkörük.

Speciális hatáskört gyakorló szervek jellemzően a helyszíni bírságolásra jogosult szervek. (lásd.: 4.2.)

„Sztv. 32. § (1) Szabálysértés miatt – ha a szabálysértést meghatározó jogszabály másként nem rendelkezik – a községi, városi, megyei jogú városi, fővárosi kerületi jegyző jár el.

(2) Ha az eljárás alá vont személlyel szemben a jegyző hatáskörébe tartozó szabálysértésen kívül más szabálysértés miatt is eljárás indul, a jegyző – a közlekedésrendészeti és a vám-szabálysértések kivételével – az egyébként hatáskörébe nem tartozó szabálysértés miatt is eljárhat.

Sztv. 33. § (1) A rendőrség hatáskörébe utalt szabálysértések miatt a rendőrkapitányságok vagy az egyes feladatok ellátására létrehozott rendőri szervek járnak el.

(2) Ha az eljárás alá vont személlyel szemben közúti közlekedési szabálysértésen kívül más szabálysértés miatt is eljárás indul, a rendőrség – a vám-szabálysértések kivételével – az egyébként hatáskörébe nem tartozó szabálysértés miatt is eljárhat.

Vhr.9. § A rendőrség hatáskörébe tartozó szabálysértések esetén a bünygi, a közrendvédelmi, a közlekedésrendészeti szolgálati ágak, továbbá az egyes feladatok ellátására létrehozott rendőri szervek szakmai feladataiknak megfelelően szabálysértési hatósági jogkörben járnak el.

Sztv. 34. § (1) A pénzügyi szabálysértés, valamint kormányrendeletben meghatározott szabálysértések miatt a Nemzeti Adó- és Vámhivatal vámszerve, jár el.”

5.1.2. Az illetékesség területi szempontból határozza meg az eljárás lefolytatására jogosult vagy kötelezett szervet.

- E körben a feladatmegosztást az elkövető lakóhelye határozza meg, hiszen az illetékes hatóság a lakóhelyén találja meg az elkövetőt legkönnyebben és ő pedig a legkisebb idővesztés nélkül itt tud megjelenni a hatóság előtt. Ez az általános illetékesség.

- Kivételesen az eljárás gyorsabb és eredményesebb lefolytatása indokolhatja, hogy az elkövető tartózkodási helye, munkahelye vagy az elkövetés helye szerinti szabálysértési hatóság járjon el. Ezt hívjuk kivételes illetékességnek. A tulajdon elleni szabálysértés esetén, a szabálysértés jellegéből adódóan, a sértetti érdekek érvényesülése, a felderítés, valamint az eljárások eredményesebb és gyorsabb lefolytatása érdekében az előkészítő eljárást a kivételes illetékességű, a szabálysértés elkövetésének helye szerinti rendőrkapitányság folytatja le.

- Kizárólagos illetékességről akkor beszélhetünk, ha az országban egyetlen szerv jogosult az adott szabálysértést lefolytatni. Ilyen szervet a hatóság felügyeletét ellátó miniszter jelölhet ki a főváros illetve a megyei jogú város egész területére kiterjedő illetékességgel.

„Sztv. 38. § (1) Az eljárásra az eljárás alá vont személy lakóhelye szerinti szabálysértési hatóság illetékes.

(2) Ha az eljárás gyorsabb és eredményesebb lefolytatása indokolja, szabálysértési ügyben az eljárás alá vont személy tartózkodási helye, munkahelye, szolgálati helye, az elkövetés helye, továbbá a cselekmény felderítésének helye szerint illetékes szabálysértési hatóság is eljárhat.

(3) Ha több eljárás alá vont személy van, és különböző helyeken laknak, bármelyikük lakóhelye szerint illetékes szabálysértési hatóság is eljárhat.

(5) A védett természeti területek természetvédelmi kezeléséért felelős szerv illetékességét az elkövetés helye alapozza meg.

Sztv. 39. § Ha vitás, hogy a több szabálysértési hatóság közül melyik köteles eljárni, az eljáró szabálysértési hatóságot közvetlen közös felettes szervük, ennek hiányában pedig a felügyeletüket ellátó miniszter jelöli ki.”

5.1.3. Előfordulhat, hogy az adott szabálysértési ügyben két vagy több szabálysértési hatóság is megállapítja a hatáskörét, avagy egyik sem kívánja lefolytatni az eljárást. Ilyenkor hatásköri-illetékességi vitáról beszélhetünk.

A vitát az eljáró hatóságok közvetlen felettes szerve vagy maga a felügyeletet ellátó miniszter dönti el és jelöli ki az eljáró hatóságot.

5.1.4. Külön említést kell tenni a bíróságok szabálysértési eljárásbeli feladatairól. A bíróságok a tevékenységüket alapvetően három formában látják el.

I. Elzárással is sújtható szabálysértés miatt első fokon a helyi/járási bíróság jár el.

II. Jogorvoslati eljárásban az első fokú szabálysértési hatóság döntése ellen benyújtott kifogást a helyi/járási bíróság bírálja el.

III. A harmadik feladatköre a szabálysértési hatóság eljárása, határozatai és intézkedései ellen emelt ügyészi óvást elbírálása.

Az eljárás alanyainál említést tettünk a felettes közigazgatási szerepről. A felettes szervek irányítási jogkörrel rendelkeznek az alárendelt szervek tekintetében. A szabálysértési hatósági tevékenységben ez azt jelenti, hogy ellenőrzéseket végezhetnek a törvényes eljárás betartása céljából, informálódhatnak és iratokat kérhetnek be az eljárást folytató, alacsonyabb szintű hatóságaitól. Amennyiben jogsértő gyakorlatot tárnak fel, a vizsgált szabálysértési hatóság vezetőjének a figyelmét erre felhívják, de akár az ügyészhez is fordulhatnak.

5.2 A szabálysértési eljárásban a megismert eljáró hatóságokon kívül más személyek is részt vesznek vagy részt vehetnek. Az eljárásban betöltött helyzetüktől függően más és más jogok illetik meg és kötelezettségek terhelik őket.

Mint láttuk a szabálysértési eljárásban főszemélyként a hatóságok szerepelnek, azonban a szabálysértést elkövető személy, az eljárás alá vont személy védője, a szabálysértéssel összefüggésben sérelmet szenvedő természetes és jogi személyek is ebbe a körbe tartoznak.

A mellékszemélyek azok az alanyok, akik a főszemélyek eljárásjogi feladataihoz kapcsolódva, azok megvalósulását segítik elő. Általában közvetlen és személyes érdekük nem fűződik az eljárás alakulásához, de szaktudásuk, képességük vagy a birtokukban lévő információk alapján szükséges a részvételük a bizonyítási eljárásban a tényállás tisztázásához.

5.2.1. A szabálysértési eljárásban az a sértett, akinek jogát vagy jogos érdekét a szabálysértés sértette vagy veszélyeztette. A sértett részt vehet az eljárásban, mint

- általános értelemben vett személy, akinek joga van az őt érintő iratokat megismerni azokról másolatot kérni, észrevételeket és indítványokat tenni a hatóság felé. Kérdést tehet fel akár az eljárás más résztvevői felé, de jogairól és kötelezettségeiről felvilágosítást is kérhet.

- Joga van arra, hogy az eljárás alá vont személlyel szemben a keletkezett kárának megtérítését kérje, mint - károsult sértett - és amennyiben kívánja jogait az általa választott képviselője útján is gyakorolhatja. A sértettet jogorvoslati jog is megilleti.

- Nem ritka a magánindítványt előterjesztő sértett, aki a magánindítványra üldözendő szabálysértéseknél jogosult az indítvány előterjesztésére, amely nélkül a szabálysértési eljárás meg sem indulhat.

5.2.2. A szabálysértési eljárásban az elkövető jogi megnevezése az eljárás alá vont személy. Ebből fakadóan az eljárás alá vont személy az, akivel szemben a szabálysértési eljárást lefolytatják. Az a személy is az eljárás alá vont személy körébe tartozik, aki a szabálysértés tényállását részben vagy egészben megvalósítja, vagy megkísérli, továbbá az is, aki közreműködik a szabálysértés elkövetésében (felbujtó, bűnsegéd).

Az a nagykorú személy, aki viszont a kiskorút szabálysértés elkövetésére rábírja, vagy rábírni törekszik, a kiskorú veszélyeztetésének bűncselekményét valósítja meg.

5.2.3. A szabálysértési eljárásban az eljárás alá vont érdekében védő járhat el, aki lehet az elkövető nagykorú hozzátartozója vagy törvényes képviselője, de akár ügyvéd is.

A védő a hatóság kirendelése alapján vagy meghatalmazás alapján járhat el. Ha az elzárással is sújtható szabálysértés elkövetőjét bíróság elé állítják és nincs meghatalmazott védője, akkor számára a rendőrség védőt rendel ki.

A védő jogai azonosak az eljárásban az eljárás alá vont kérdezési, indítványtételi és iratmegtekintési jogaival. A védő a szabálysértési eljárásban azzal a céllal vesz részt, hogy az eljárás alá vont személy érdekében minden törvényes védekezési eszközt felhasználjon.

6. Szabálysértési eljárás lefolytatásának szabályai

A szabálysértési eljárás három jól elkülöníthető szakaszra bontható:

Vizsgáljuk meg közelebbről az egyes szakaszok jellemzőit.

6.1. A szabálysértési eljárás egy olyan hatósági tevékenység, amelynek célja a szabálysértési tényállás felderítése, a felelősség megállapítása érdekében a lehetséges bizonyítékok összegyűjtése és azok értékelése alapján a felelősség megállapítása vagy elvetése.

A hatóságok részéről a bizonyítási kötelezettség azt jelenti, hogy fel kell deríteniük a lehetséges bizonyítási eszközöket, biztosítani kell a későbbi felhasználásukat, szakszerű értékelésüket, valamint a bizonyításban való személyes és tevéleges közreműködést.

A szabálysértési hatóság és a bíróság az ügy megítélése szempontjából lényeges körülményeket köteles tisztázni. Amennyiben a rendelkezésre álló adatok, - amely a gyakorlatban jellemzően a feljelentések - az érdemi döntés meghozatalához nem elegendőek, részletes bizonyítási eljárást kell lefolytatni.

A szabálysértési eljárást bárki kezdeményezhet. Leggyakoribb módja a feljelentés, amelyet magán- és jogi személy is tehet, ha a cselekmény a jogát vagy jogos érdekét sértette, avagy veszélyeztette. Természetesen a hatóságok tagjai is kezdeményezhetnek szabálysértési eljárást a tudomásukra jutott szabálysértések esetén.

A feljelentést nem csak írásban lehet megtenni, hanem szóban is, de ekkor azt a hatóságnak írásba kell foglalnia.

Mint ahogyan arról korábban már esett szó, a hatóságok a feljelentése alapján megindítandó eljárás előtt vizsgálják a hatáskörüket és illetékességüket, ez alapján döntenek arról,

hogy jogosultak és kötelezettek-e eljárni az adott ügyben. Amennyiben bármelyik hiányát észlelik, az ügyet megküldik az eljárás lefolytatására jogosult szervnek.

Amennyiben más törvényes akadálya nincsen az eljárás megindításának, - például az ügyintéző személyes érintettsége, mely a részéről elfogult ügyintézést eredményezhetne - megkezdődik az alapeljárás.

Kedvező esetben maga a feljelentés tartalmaz annyi adatot, mely alapján megnyugtatóan dönthet a hatóság a felelősség kérdésében, vagy az eljárás megszüntetés mellett, de az ügyek jelentős részében újabb adatok beszerzésével tisztázni kell a tényállást.

Kiemelkedő elv a szabálysértési eljárásban, hogy a szabálysértés elkövetésével terhelt személy nem kötelezhető ártatlanságának bizonyítására, az a szabálysértési hatóságot, illetve a bíróságot terheli.

Az elkövető védekezési szabadsága ebből az elvből kiindulva nem korlátozható, tehát megilleti az a jog, hogy ne nyilatkozzon, vagy akár valótlan állítson. Két dolgot azonban nem tehet: más személyhez fűződő jogait nem sértheti, illetve mást alaptalanul bűncselekmény elkövetésével nem vádolhat.

6.2. A bizonyítás

A szabálysértési eljárásban szabadon felhasználható minden olyan bizonyítási eszköz, amely a tényállás megállapítására alkalmas lehet. Ez a bizonyítás szabadságának elve. Ez azt jelenti, hogy a bizonyítékoknak nincs előre meghatározott bizonyító erejük és a hatóságok a felhasználásukról szabadon dönthetnek. Ebben a tevékenységükben egyenként és összességükben értékelik, és meggyőződésük szerint bírálják el a rendelkezésre álló bizonyítékokat.

A jogszabály annak ellenére, hogy részletesen is felsorolja a lehetséges bizonyítási eszközöket, nem tekinthető kimerítőnek, ugyanis minden ügy magába rejti azt a lehetőséget, hogy olyan bizonyítékot kell felhasználni az eljárásban, amelyre a jogalkotó nem gondolhatott. Erre példa a szeszitaltól befolyásolt állapotban történő járművezetés vizsgálata melyre a technika fejlődésével újabb és újabb bizonyító erővel bíró műszer áll a hatóságok rendelkezésére.

A rendőri feljelentésnek tartalmaznia kell:

- a feljelentett ismert személyi adatait,
- az elkövetett cselekmény helyének (helység, utca, házszám) és idejének,
- az elkövetés körülményeinek leírását,
- a kár hozzávetőleg értékét,
- a károsult birtokából kikerült dolog egyedi tulajdonságainak, illetve az értékcsökkenő változásoknak a leírását,
- a bizonyítási eszközök megjelölését (tanú megnevezése, lakcíme).

Az intézkedő rendőr által készített feljelentésnek tartalmaznia kell, hogy a rendőr hogyan értesült a szabálysértés elkövetéséről, ő észlelte, felkérésre intézkedett, utólag értesült (parancsnoktól vagy mástól), az intézkedő rendőr beosztási helyét, a rendőr által tett intézkedéseket.

Tettenérés esetén az előállításról készült jelentésben kell a szabálysértés miatt feljelentést tenni.

„Sztv. 52. § (1) A szabálysértési hatóság és a bíróság az ügy megítélése szempontjából lényeges körülményeket köteles tisztázni. Amennyiben a rendelkezésre álló adatok az érdemi döntés meghozatalához nem elegendők, a tényállás tisztázása érdekében bizonyítást folytat le.

(2) Az eljárás alá vont személy nem kötelezhető ártatlanságának bizonyítására, felelősségének bizonyítása a szabálysértési hatóságot, illetőleg a bíróságot terheli.

(3) A szabálysértési eljárásban szabadon felhasználható minden olyan bizonyítási eszköz, amely a tényállás megállapítására alkalmas lehet.

(4) Köztudomású tényeket, továbbá azokat a tényeket, melyekről a szabálysértési hatóságnak, illetőleg a bíróságnak hivatalos tudomása van, nem kell bizonyítani.”

„Sztv. 53. § (1) A bizonyítás eszközei különösen a tanúvallomás, a szakvélemény, a tárggyi bizonyítási eszköz, az okirat, a szemle és az elkövető vallomása.

(2) A szabálysértési eljárásban bizonyítékként felhasználhatóak azok a bizonyítási eszközök is, melyeket az arra feljogosított hatóságok törvényes eljárásuk keretében szereztek meg.”

a) Az eljárás alá vont személy a legfontosabb személy, hiszen ellen folyik a hatósági eljárás, őt érinti a majdani a marasztaló döntés. Törvényes joga van ahhoz, hogy megismerje, hogy milyen cselekmény miatt és milyen bizonyítékok alapján folyik ellene eljárás. Hasonlóan a sértetthez, de ahhoz képest bővebb személyi körben kérdést intézhet az eljárás résztvevőihöz, észrevételt és indítványt tehet, az eljáró hatóságtól felvilágosítást kérhet. Az ügy iratait korlátozás nélkül bármikor megtekintheti. Jogi képviselőt választhat, akit hasonló jogok illetnek meg, mint magát az eljárás alá vont személyt.

„Sztv. 47. § (1) E törvény alkalmazásában eljárás alá vont személy az, akivel szemben a szabálysértési eljárást lefolytatják.

(2) Az eljárás alá vont személy jogosult megismerni, hogy milyen cselekmény miatt és milyen tények és bizonyítékok alapján folyik ellene szabálysértési eljárás.

(3) Az eljárás alá vont személy az eljárás valamennyi szakaszában az eljárás résztvevőihöz kérdést intézhet, észrevételeket, indítványokat tehet, a szabálysértési hatóságtól, az ügyésztől és a bíróságtól felvilágosítást kérhet.

(4) Az eljárás alá vont személy az ügy iratait az eljárás bármely szakaszában megtekintheti, azokról másolatot kérhet, illetve készíthet. A minősített adatot tartalmazó másolatot a hatóság épületéből nem viheti ki.

Vhr.12. § (1) Az eljárás alá vont személynek az ügy irataiba történő betekintését, az általa kért másolati iratok kiadását – a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény rendelkezései szerint – az eljárás megindításától az eljárás befejezéséig biztosítani kell. A betekintés és a másolati iratok kiadásának tényét az iraton fel kell jegyezni.

(2) A sértett, illetve a tanú vallomását tartalmazó iratról készült másolaton nem tüntethetők fel a sértett, illetőleg a tanú személyi adatai. Nem adható másolat az eljáró hatóság határozatának tervezetéről.”

a) A tanú a hatóság megítélése szerint olyan adatok birtokában van, amely az ügy szempontjából jelentőséggel bír. Éppen ezért kötelezettsége, hogy a hatóság előtt megjelenjen és ott amennyiben akadályozó tényező nem áll fenn, vallomást tegyen.

Aki a hatóság előtt tanúként megjelenik, jogosult arra, hogy megjelenésével kapcsolatos költségeit a hatóság megtérítse.

A tanúkihallgatása feltétele a szabályszerű idézés, tehát hogy megfelelő időben tudomást szerezzen ez irányú kötelezettségéről. Tudnia kell, hogy milyen ügyben és milyen minőségben idézte a hatóság.

„Sztv. 54. § (1) Tanúként az hallgatható meg, akinek olyan tényről van tudomása, amelynek a szabálysértési ügy szempontjából jelentősége van.

(2) A tanú idézésre köteles megjelenni és – ha e törvény nem tesz kivételt – vallomást tenni.

(3) A tanú kérelmére a megjelenésével felmerült költséget a szabálysértési hatóság, illetőleg a bíróság megtéríti. Erre a tanút meghallgatásának befejezésekor figyelmeztetni kell.”

A tanú meghallgatásakor figyelmeztetni kell a hamis vallomás megtételének következményeire, de arra is, hogy bizonyos tények, körülmények elhallgatása is hamis tanúzásként értékelendő. Tisztázni kell, hogy nincs-e a vallomástételének akadálya.

Amennyiben a hatóság észleli, hogy a tanú a vallomását megtagadhatja, vagy egyéb körülményekből eredően nem lehet tanúként kihallgatni, úgy a hatóság csak ezt a tényt rögzíti a jegyzőkönyvbe.

„Sztv. 57. § (1) A tanúvallomást megtagadhatja

a) az eljárás alá vont személy hozzátartozója;

b) az aki magát vagy hozzátartozóját bűncselekmény vagy szabálysértés elkövetésével vádolná, az ezzel kapcsolatos kérdésben.

(2) Nem lehet tanúként kihallgatni, aki foglalkozásánál, hivatásánál vagy közmegbízatásánál fogva titoktartásra köteles, ha a tanúvallomásával e kötelezettségét megsértené, tovább azt sem, akitől testi vagy szellemi fogyatékossga miatt nyilvánvalóan nem várható helyes vallomás.”

b) Az eljárás során gyakran előfordul, hogy az eljárásban szereplő személyek vallomása egymással ellentétes. Célszerű az ilyen ellentmondásokat szembesítéssel feloldani. Ekkor a felek egymás jelenlétében, egymás szemébe mondják állításait, így szembesülnek a másik fél vallomásával.

c) A szakértő alkalmazásának jelentősége abban rejlik, hogy olyan különleges szakértelemmel rendelkezik, amely a bizonyítandó tény megállapításához vagy megítéléséhez feltétlenül szükséges.

Maga a különleges szakértelem annyit jelent, hogy egy kérdés eldöntéséhez vagy véleményezéséhez, a mindennapi ismeretektől eltérő, magasabb szintű tudás szükséges. Az eldöntendő kérdések megválaszolására úgynevezett igazságügyi szakértőket kell kirendelni. A hatóságok leggyakrabban műszaki, illetve orvosszakértőket alkalmaznak.

A szakértő kötelessége a szakvélemény megadása. Éppen ezért jogosult megismerni azokat az adatokat, amelyek feladatának teljesítéséhez szükségesek. Az eljárása során akár személyeket is megvizsgálhat, de a vizsgálata nem terjedhet ki műtetre vagy műtétnek minősülő beavatkozásra. A törvény a szakértői vizsgálat tűrését az eljárás alá vont személy és a sértett részére kötelezővé teszi.

„Sztv. 58. § (1) Ha a szabálysértési felelősségre vonás szempontjából jelentős, bizonyítást igénylő tény megállapításához vagy megítéléséhez különleges szakértelem szükséges, a szabálysértési hatóság, illetőleg a bíróság – hivatalból vagy kérelemre – az igazságügyi szakértői tevékenységről szóló törvény szerint igazságügyi szakértői tevékenység végzésére jogosult szakértőt rendelhet ki.

(4) A szakértő jogosult mindazokat az adatokat megismerni, amelyek a feladatának teljesítéséhez szükségesek, e célból az ügy iratait megtekintheti, az eljárási cselekményeknél jelen lehet, az eljárás alá vont személytől, a sértettől és a tanúktól felvilágosítást kérhet. Ha ez a feladatának teljesítéséhez szükséges, a kirendelőtől újabb adatokat, iratokat és felvilágosítást kérhet. A szakértő a kirendelő felhatalmazása alapján a neki át nem adott tárgyat megtekintheti, megvizsgálhatja, mintavételt végezhet.

(5) Az eljárás alá vont személy és a sértett köteles a szakértői vizsgálatnak, illetve beavatkozásnak magát alávetni, kivéve a műtétet és a műtétnek minősülő vizsgálati eljárást.”

d) A tolmács alkalmazására - az anyanyelv használatának joga, mint alapelv érvényesülése - kötelezi a hatóságot. Ez a kötelezettség független attól, hogy a hatóság tagja beszél-e az adott nyelvet.

A tolmács feladata, hogy az eljárás során a feltett kérdéseket és az arra adott válaszokat változtatás nélkül lefordítsa, ezáltal egy közvetítői szerepet töltsön be.

A hallássérült vagy siketvak személyek meghallgatásához jelnyelvi tolmácsot kell igénybe venni. Természetesen lehetőség van arra, hogy a beszéd fogyatékoságban szenvedő személyek írásban tegyenek vallomást.

„Sztv. 62. § (1) Ha a nem magyar anyanyelvű személy az eljárás során az anyanyelvét vagy az általa értett nyelvet kívánja használni, tolmácsot kell igénybe venni.

(2) Ha a meghallgatandó személy hallássérült, kérésére jelnyelvi tolmács közreműködésével kell kihallgatni, vagy a kihallgatás helyett írásban is nyilatkozatot tehet. Ha a meghallgatandó személy siketvak, kérésére jelnyelvi tolmács közreműködésével kell kihallgatni. Ha a meghallgatandó személy beszéd fogyatékos, kérésére a kihallgatás helyett írásban tehet nyilatkozatot.

(3) E törvénynek a szakértőre vonatkozó rendelkezései a tolmácsra is megfelelően irányadóak. Tolmácson a fordítót is érteni kell.

(4) A tolmács díját és költségeit az állam viseli.”

e) Tárgyi bizonyítási eszköz minden olyan dolog, amely a bizonyítandó tény bizonyítására alkalmas.

Ezek közé tartoznak egyrészt az olyan dolgok, amelyekeken fizikai, kémiai vagy biológiai kölcsönhatás során az elkövetés nyomai rögzültek. Az ilyen, úgynevezett nyomhordozókat a krimináltechnika szabályai szerint kell a bizonyítás érdekében konzerválni. Legtöbbször ilyenek a tárgyakon keletkező nyomok, anyagmaradványok.

A tárgyi bizonyítékok másik csoportjába tartoznak azok a tárgyak, amelyek a szabálysértés útján jöttek létre, például nem megfelelő minőségű áru vagy másolt pénzérme. Jellemzőjük, hogy korábban nem vagy nem olyan formában léteztek.

Következő csoportba sorolhatók az úgynevezett elkövetés eszközei, amelyek az elkövetést segítették, hozzájárultak ahhoz, hogy a cselekményt eredményesen lehessen befejezni. Leggyakrabban ilyenek az ütő, szűrő, vágó vagy fészítő szerszámok.

Nem utolsó sorban tárgyi bizonyítási eszköz körébe tartozó azon tárgyak, amelyekre nézve a szabálysértést elkövették, mint például az ellopott tárgyak.

„Sztv. 63. § (1) Tárgyi bizonyítási eszköz minden olyan dolog, amely a szabálysértés elkövetésének nyomait hordozza, amely a szabálysértés elkövetése útján jött létre, amelyet a szabálysértés elkövetéséhez eszközül használtak, vagy amelyre a szabálysértést elkövették.

(2) Amennyiben a tárgyi bizonyítási eszköz nem alkalmas lefoglalásra, akkor a szabálysértéssel kapcsolatos egyedi tulajdonságainak leírását rögzítő iratot vagy fényképet kell az iratokhoz csatolni.”

f) Az egyes okiratoknak is jelentőségük van a bizonyítási eljárásban, ugyanis bizonyos esemény megtörténtét vagy nyilatkozat megadását bizonyítják, avagy más jelentős adatot, információt hordoznak.

Maga az okirat nemcsak cselekménnyel összefüggésben hordozhat információt, hanem az eljárás szükséges kelléke, amikor okirattal kell bizonyítani az elkövető életkorát vagy más büntetethetőségi akadály meglétét.

Az okiratok csoportjába soroljuk még a fénykép, film vagy hangfelvételt is vagy akár a mágnes lapot vagy mágnesszalagot, illetve az optikai lemezt.

„Sztv. 64. § (1) Az okirat a szabálysértési felelősségre vonás szempontjából jelentős tény, adat, esemény vagy nyilatkozat megtételének igazolására alkalmas irat.

(2) Az okiraatra vonatkozó rendelkezések érvényesek minden olyan tárgyra, amely műszaki vagy vegyi úton adatokat rögzít (fénykép, film-, hangfelvétel, mágnes lap, mágnesszalag stb.).

(3) Vallomást (nyilatkozatot) tartalmazó okirat akkor is felhasználható, ha a vallomást tevő, illetve a nyilatkozat készítője egyébként kihallgatható.

(4) Az okirat teljes felolvasása helyett annak lényeges tartalma ismertethető, kivéve, ha a bizonyítás szempontjából az okirat szó szerinti szövegének ismertetésére van szükség.”

Néhány szabálysértés elkövetése konkrét helyhez köthető vagy valamilyen tárgyon, dologon elváltozást eredményez. Azért, hogy a bizonyítási eljárásban ezek az eredmények rögzüljenek, ezeket a tárgyakat vagy helyszíneket közvetlenül meg kell figyelni, meg kell őket szemlélni. Indokolt róluk fényképfelvételt, rajzot készíteni, vagy állapotukat konzerválni.

„Sztv. 65. § (1) Amennyiben a tényállás tisztázásához személy, tárgy vagy helyszín közvetlen megtekintése, illetve megfigyelése szükséges, a szabálysértési hatóság, illetőleg a bíróság szemlét rendel el. Ennek során

a) a szemletárgy birtokosa a szemletárgy felmutatására kötelezhető;

b) helyszíni szemle tartható.

(2) A szemle alkalmával a bizonyítás szempontjából jelentős körülményeket kell rögzíteni. A szemle tárgyáról, ha lehetséges és szükséges felvételt, rajzot vagy vázlatot kell készíteni és azt a jegyzőkönyvhöz kell csatolni.”

A szabálysértési hatóságnak az ügy érdemében hozott határozatát az eljárás megindítását követő harminc napon belül kell meghozni. Ha az ügy bonyolultsága vagy más elháríthatatlan akadály indokolja, a szabálysértési hatóság vezetője egy alkalommal az ügyintézési határidőt legfeljebb harminc nappal meghosszabbíthatja. Ez idő alatt kell a ügy megítélése szempontjából lényeges körülményeket tisztázni.

Kutasson fel az internet segítségével minél több igazságügyi szakértőt, majd csoportmunkában elemezzék tevékenységi körüket!

A szabálysértési hatóság az eljárási cselekményeket írásban, úgynevezett jegyzőkönyvekben rögzíti.

6.3. A szabálysértés során keletkezett kár megtérítését segítő elő az a különleges szabály, amely szerint, ha az eljárás alá vont személy és a sértett a szabálysértési hatóság előtt a kártérítés összegében megállapodik, és azt az eljárás alá vont személy a szabálysértési hatóság határozatának, illetve a bíróság első fokú határozatának meghozataláig megtéríti, - a közlekedési szabálysértéssel okozott kár kivételével - elzárás és pénzbírság alkalmazása esetén a kiszabható büntetési tétel felső határa a felére csökken.

Amennyiben az eljárás alá vont személy a szabálysértési hatóság határozatának, illetve a bíróság első fokú határozatának meghozataláig – a közlekedési szabálysértéssel okozott kár kivételével – az okozott kárt nem térítette meg, a szabálysértési határozatban kötelezni kell őt annak megtérítésére.

6.4. Említést kell tenni arról az eljárási szabályról, mely szerint a hatóság előtti megjelenés kötelező azok számára, akikre nézve azt a hatóság előírja. Tekintettel arra, hogy a ha-

tóság előtt folyik az eljárás, így ott történik az érdekelt felek meghallgatása, az elmondottak rögzítése. A megjelenésre kötelezés formája az idézés.

„Sztv. 68. § (1) Akit a szabálysértési hatóság, illetőleg a bíróság az eljárási cselekményre idéz, köteles megjelenni. A szabálysértési hatóság, illetőleg a bíróság megjelenésre azt kötelezi, akinek a meghallgatása indokolt.

(2) Az idézést írásban kell közölni úgy, hogy azt a megidézett az idézésben megjelölt napnál legalább öt nappal korábban megkapja. Az idézésben meg kell jelölni, hogy a szabálysértési hatóság, illetőleg a bíróság a megidézettet milyen ügyben és milyen minőségben kívánja meghallgatni, egyúttal figyelmeztetni kell a megjelenés elmulasztásának következményeire.

(4) Amennyiben a szabálysértési hatóság, illetőleg a bíróság tanút vagy szakértőt kíván meghallgatni, szemlét tartani, a meghallgatás, illetőleg a szemle helyéről és idejéről az eljárás alá vont személyt és a sértettet értesítenie kell.

(5) Az írásbeli idézéssel azonos hatályú, ha a szabálysértési hatóság, illetőleg a bíróság a jelen levő személyt meghatározott időpontban történő megjelenésre szóban kötelezi, s ezt jegyzőkönyvbe foglalja.”

Lássuk, hogy milyen az idézés valóságos formája.

..... RENDŐRKAPITNYSÁG mint szabálysértési hatóság
Tel.: Szám: .../.../2012. szabs.
I D É Z É S szabálysértési ügyben
..... (születési helye, ideje.....) szám alatti lakost, a fenti hatóság hivatalos helységébe, a 2012. július 10. napján helység külterületén az ABC-123 frsz-ú személygépkocsival elkövetett közúti közlekedési szabálysértési ügyében tartandó
2012. július 11. napján, 09 óra 00 percre
kitűzött m e g h a l l g a t á s r a eljárás alá vont személyként i d é z e m.
Felhívom, hogy a meghallgatáson személyesen jelenjen meg, személyazonosításra alkalmas okmányát hozza magával!
Ha a fenti határnapon az idézésre nem jelenik meg, s ezt alapos okkal nem menti ki, önhibájából meghallgatásra alkalmatlan állapotban jelenik meg, vagy a meghallgatása előtt engedély nélkül eltávozik, az 1999. évi LXIX. törvény 69.§ alapján meghallgatásának elmaradásával okozott költségek megfizetésére kötelezem.
Ezzel egyidejűleg az 1999. évi LXIX. törvény 78.§ (1) bekezdése alapján a megjelenés elmaradása esetén elővezetését rendelem el.
Felhívom figyelmét, hogy amennyiben az elővezetésre sor kerül, úgy a módosított 35/2008. (XII.31.) IRM-PM együttes rendelet 2.§ (1) bekezdése értelmében a költségtérítés mértéke kilométerenként 450,- Ft, de legkevesebb 7.000,- Ft.
..... 2012. április 23.
..... szabálysértési főelőadó

6.5. A hatóságnak a tényállás teljes tisztázása után, de a rendelkezésére álló törvényes határidőn belül, mely 30 nap, döntést kell hoznia, melynek a megnevezése határozat.

A határozatban a szabálysértési felelősség megállapítására, vagy az eljárás megszüntetésére vonatkozó döntését közli a hatóság.

Amennyiben megállapítja a felelősséget ennek tényét, az alkalmazott szankciót és a jogorvoslati jogra történő figyelmeztetést közli, majd megindokolja a döntését.

A szabálysértési eljárás célja többek között az érdemi döntés meghozatala, a szabálysértési felelősség kérdésének eldöntése. A hatóság ilyen tartalmú kijelentését határozat formájában rögzíti. Az érdemi határozatok kétfélék lehetnek. Felelősséget megállapító, amelyekben a hatóság büntetést szab ki, intézkedést alkalmaz, figyelmeztet, míg a másik forma a felelősséget mellőző határozat vagy a megszüntető forma.

A tulajdon elleni szabálysértés elkövetésén tetten ért és őrizetbe vett személyt a rendőrség gyorsított bírósági eljárás lefolytatása céljából a szabálysértés elkövetésének helye szerint illetékes bíróság elé állíthatja. Gyorsított eljárásra csak akkor kerülhet sor, ha a bizonyítékok rendelkezésre állnak. Kizárólag 72 órán belül van lehetőség a bíróság elé állításra.

A hatósági határozat négy fő részből tevődik össze:

- a **bevezető rész** tartalmazza a szabálysértési hatóságnak, az ügy számának és tárgyának a megjelölését;

- a **rendelkező rész**ben az eljárás alá vont személy személyi adatait, a szabálysértés megnevezését, a kiszabott pénzbírság mértékét, illetve az egyéb jogkövetkezményeket kell leírni. Ezt követi a kötelezést arra nézve, hogy a határozat jogerőre emelkedésétől számított harminc napon belül a pénzbírságot, az egyéb pénzüsszeget és a sértett részére az okozott kár összegét fizesse meg, valamint utalást arra, hogy ha ez nem történik meg, az adók módjára történő végrehajtás költsége is őt terhelik. Utalni kell arra, hogy az érintettek az ott megjelölt esetekben - a közléstől számított nyolc napon belül - halasztó hatályú kifogás előterjesztése útján, a bíróságtól kérhetik az ügy felülvizsgálatát;

- az **indokoló rész**ben meg kell jeleníteni a megállapított tényeket, az ezek alapjául szolgáló bizonyítékokat, továbbá a büntetés kiszabása, illetőleg az intézkedés alkalmazása során figyelembe vett körülményeket és nevesíteni kell az érdemi döntés alapját képező jogszabályokat;

- a **záró rész** tartalmazza a határozathozatal helyét, idejét, a szabálysértési hatóság részéről eljáró személy aláírását.

Végezzen gyűjtőmunkát és valós hatósági határozatok alapján kíséreljen meg szóban megfogalmazni egy kitalált történet alapján szabálysértési hatósági döntést!

A szabálysértési határozatot a szabálysértési hatóság mindenkiel közli, akire a határozat rendelkezést tartalmaz.

Példa a hatósági határozatra:

..... RENDŐRKAPITÁNYSÁG
mint szabálysértési hatóság

Szabálysértési szám:/...../2012.

Tárgy:.....
szabálysértési ügye

HATÁROZAT

..... / születési helye, ideje:.....anyja születési neve:..... /
..... szám alatti lakost, közúti közlekedési szabályok kisebb fokú megsértése szabálysértés elkövetése miatt.

15.000,-Ft (azaz Tizenötezer forint) pénzbírsággal sújtom.

A pénzbírság kiszabását megállapító határozattal szemben az eljárás alá vont személy, törvényes képviselője vagy védője, a marasztaló határozatot hozó szabálysértési hatóságnál a határozat közlésétől számított nyolc napon belül kifogást nyújthat be. A kifogásban elő kell adni annak okát és célját. Az ok téves megjelölése vagy hiánya miatt a kifogás érdemi elbírálását nem lehet megtagadni. A kifogásban új tényt is lehet állítani, és új bizonyítékra is lehet hivatkozni.

Ha a szabálysértési hatóság a kifogásnak nem ad helyt, az iratokhoz a további eljárás lefolytatása céljából a helyi bírósághoz teszi át.

Ha a kifogást a jogosult visszavonta, a visszavonásnak a szabálysértési hatósághoz érkezése napján a határozat jogerőssé válik.

A határozat az átvétel napjától számított 8. napon jogerőre emelkedik, ha e határozat ellen kifogást nem nyújt be.

A pénzbírságot az elkövetőnek a határozat jogerőre emelkedésétől számított harminc napon belül - a pénzüsszeg illetékbélyeggel történő lerovásával - kell megfizetnie.

Ha a pénzbírság megfizetésére kötelezett a határozat jogerőre emelkedésétől számított harminc napon belül a pénzüsszeget nem fizeti meg, a szabálysértési hatóság közvetlen letiltást bocsát ki.

Ha a közvetlen letiltásra nincs lehetőség, a szabálysértési hatóság elrendeli a tartozás adók módjára történő behajtását.

Ha az adók módjára történő behajtásra nincs lehetőség, vagy az aránytalanul hosszú idővel járna, a pénzbírságot - az elkövető beleegyezése esetén - 3 nap közérdekű munkára kell átváltoztatni. Egynapi közérdekű munkának ötezer forint pénzbírság felel meg.

Ha az elkövető nem járul hozzá a közérdekű munkavégzésre kötelezéshez, illetve azt nem dolgozza le a pénzbírságot 15 nap elzárásra kell átváltoztatni. Egynapi elzárásnak egyezer forint pénzbírság felel meg.

INDOKOLÁS

A Rendőrkapitányság feljelentése alapján indult szabálysértési eljárás során megállapítottam, hogy 2012. július 26-án 11 óra 40 perckor,város belterületén a utcában az általa vezetett és tulajdonát képező ABC-123 frsz.-ú tehergépkocsival úgy közlekedett, hogy a tehergépkocsi környezetvédelmi igazolólapjának az érvényessége 2012. július 15-én lejárt.

Az érdemi döntés alapjául szolgáló cselekményével megszegte a KRESZ 5. §./1./ bekezdés a./ pontjában foglaltakat, ami a 218/1999. /XII.28./ Kormány rendelet 54.§/1./ bekezdése szerint minősülő, és 30.000 Ft-ig terjedő pénzbírsággal büntethető, - közúti közlekedési szabályok kisebb fokú megsértése szabálysértés.

A pénzbírság összegénél figyelembe vettem, és enyhítő körülményként értékeltem, hogy a hatóságomnál két éven belül büntetve nem volt.

Személyi körülményeit nem tudtam figyelembe venni, mivel azokról információval nem rendelkezem.

A rendelkező részben alkalmazott jogszabályok:

1999. évi LXIX. törvény 17. § (4) és (5) bekezdések, 87.§ (2) bekezdés, 88. § (1), (2) és (3) bekezdések, 89. § (2) bekezdés, 90. § (3) bekezdés, 111.§ (1), (2), (3), (4), (12.) bekezdések, 115.§ (1) bekezdés.

A kifogás illetékmentes.

Tájékoztatom, hogy külön kérelem benyújtása és 2.200,-Ft illetékbellyeg lerovása mellett lehetősége van legfeljebb hat hónapi tartamra részletfizetési kedvezményt vagy halasztást kérni.

Kelt:.....

.....
szabálysértési előadó

Kapják:

1. sz. pld.: eljárás alá vont személy
- 2.sz. pld.: Irattár

6.6. Mint említettük, a hatóság határozatai, intézkedései vagy azok elmulasztása miatt jogorvoslati jog illeti meg az érintett személyt.

Ennek leggyakoribb formája a kifogás. A határozattal szemben az eljárás alá vont személy, a hatóságnál a határozat közlésétől számított nyolc napon belül, kifogást nyújthat be. A kifogásban elő kell adni annak okát és célját.

A kifogás az eljárás alá vont személyt megillető a bíró általi jogorvoslati lehetőséget megnyitó, de a szabálysértési felelősséget megállapító határozat elleni tény és jogkérdés megtámadására alkalmas jogorvoslati eszköz. A kifogás illetékmentes és halasztó hatállyal bír, ami azt jelenti,

hogy a hatósági döntést az elbírálásig nem lehet végrehajtani. A kifogás benyújtásával a hatóságnak lehetősége nyílik arra, hogy felülvizsgálja saját döntését akár úgy, hogy az eljárást megszünteti vagy a rendelkező részt az elkövető javára módosítja. A kifogásban természetesen új bizonyítékokat vagy tényeket is elő lehet adni. Az első fokon eljáró hatóságok megvizsgálják azt és szükség szerint, ha kell, kiegészítő bizonyítást folytatnak le. Ha a kifogás elkészült vagy nem az a személy terjesztette elő, aki arra jogosult, akkor a kifogás elintézését el kell utasítani.

A kifogás alapján a szabálysértési hatóság a határozatát visszavonhatja, vagy – a kifogást tevő javára – módosíthatja. Amennyiben nem ért egyet a kifogásban írtakkal, az iratokat a beérkezését követő nyolc napon belül az illetékes helyi bírósághoz teszi át, ahol a bíró a kifogást 30 napon belül tárgyalás mellőzésével, az iratok alapján bírálja el.

A törvény számos más jogorvoslati lehetőséget nevesít, így például az elzárással is sújtható szabálysértések esetén az eljáró bíróság döntése ellen fellebbezésnek van helye, melyet a megyei bíróság bírál el. Az ügyészség feladata, hogy felügyeleti jogot gyakoroljon a szabálysértési hatóságok eljárása, határozata (intézkedése) felett. Ha a szabálysértési hatóság az ügyészi felügyeleti intézkedését, - szakkifejezéssel élve óvását - alaposnak tartja, a törvénytől rendelkező köteles nyolc napon belül hatályon kívül helyezni vagy módosítani, és erről egyidejűleg az ügyészt értesíteni. Nem utolsó sorban perújításnak van helye többek között, ha a bíróság jogerős határozatával elbírált cselekmény esetén, ha az alapügyben akár felmerült, akár fel nem merült tényre vonatkozó olyan új bizonyítékot hoznak fel, amely valószínűvé teszi, hogy az elkövető szabálysértési felelőssége nem állapítható meg, illetőleg rá nézve kedvezőbb tartalmú határozat hozható.

A bíróság tárgyalást tart, ha a szabálysértési hatóság határozata elleni kifogást elbíráló végzéssel kapcsolatban az érdekeltek bármelyike tárgyalás tartását kéri. A bíróság tárgyalása nyilvános.

Ha a tárgyaláson a tárgyalás tartását kérő személy nem jelenik meg és elmaradását alapos indokkal előzetesen nem mentette ki, úgy kell tekinteni, mint aki a kérelmét visszavonta.

A bíróság a tárgyalásra megidézi az eljárás alá vont személyt, ha azonban tárgyalást maga kérte, akkor értesíti. Ha az eljárás alá vont személy a szabályszerű értesítésre nem jelent meg, távollétében a tárgyalás megtartható, de akár védőjével is képviseltetheti magát, ha jelenléte nem kötelező.

A szabálysértési hatóság képviselője és a védő az eljárás alá vont személyhez, a tanúkhoz és a szakértőkhöz kérdést intézhet, bizonyítási indítványokat terjeszthet elő.

A bíróság az ügyet lehetőleg egy tárgyalási napon befejezi. Ha az ügy terjedelme, a bizonyítás kiegészítése miatt vagy egyéb okból szükséges, a bíró a tárgyalást legfeljebb nyolc napra elnapolhatja. Ha a tárgyalás megtartásának akadálya van, a bíró a tárgyalást elhalasztja.

A bíróság zárt ülésen meghozza határozatát, melyet nyomban nyilvánosan kihirdet.

6.7. A végrehajtás az eljárás időrendben utolsó szakasza, ahol a hatóság jogorvoslati jog híján jogerőssé vált határozata végrehajthatóvá válik. A hatósági jogkör ekkor teljesedik ki, ugyanis ekkor történik meg az önkéntes teljesítés hiányában az állami akarat kikényszerítése.

A pénzbírság önkéntes megfizetésére 30 nap áll az eljárás alá vont személy rendelkezésére.

Amennyiben a pénzbírság önkéntes teljesítése nem történik meg, azt a fokozatosság illetve a sorrendiség elvét betartva állami kényszer alkalmazásával kell behajtani. A szabálysértési hatóságnak a megfizetés hiányában haladéktalanul el kell rendelnie az adók módjára történő megfizetést, amely érvényesítése érdekében a települési önkormányzat jegyzőjét kell megkeresnie. A köztartozások adók módjára történő behajtására vonatkozó szabályokat az adózás rendjéről szóló törvény állapítja meg.

Amennyiben a pénzbírság vagy a helyszíni bírság adók módjára történő behajtására nincs lehetőség, azt az elkövető beleegyezése esetén közérdekű munkára kell átváltoztatni. Az átváltoztatásról szóló hatósági döntést a jegyzőnek kell megküldeni, aki kijelöli azt az intézményt vagy gazdálkodó szervezetet, ahol a közérdekű munkát végre kell hajtani. Ezt a munkát az elkövető hetenként legalább egy napon díjazás nélkül végezi. Legrövidebb időtartama 1 nap, leghosszabb ideje 20 nap és egy napi közérdekű munkának legfeljebb 6 óra munkavégzés felel meg. Halmazati büntetés esetén legfeljebb 30 nap munkavégzés állapítható meg.

Ha az elkövető közérdekű munkavégzését nem kezdi meg, vagy a munkakötelezettségnek nem tesz eleget, avagy az elkövető nem járul hozzá a közérdekű munkavégzéshez, a büntetését elzárásra kell átváltoztatni. Az átváltoztatásról a helyi bíróság rendelkezik és az így megállapított büntetést rendőrségi fogdában, vagy büntetés-végrehajtási intézetben kell végrehajtani.

„Sztv. 111. § (1) A pénzbírságot, egyéb pénzüsszeget az elkövetőnek a határozat jogerőre emelkedésétől számított harminc napon belül a pénzüsszeg illetékbélyeggel történő lerováásával vagy más, külön jogszabályban meghatározott módon kell megfizetnie. Az okozott kár értékét a sértett részére kell megtéríteni.

(2) Ha a pénzbírság vagy egyéb pénzüsszeg, illetőleg az okozott kár értékének megfizetésére kötelezett a határozat jogerőre emelkedésétől számított harminc napon belül nem fizeti meg a tartozást, a szabálysértési hatóság elrendeli a tartozás adók módjára történő behajtását.

(4) A pénzbírságot – az elkövető beleegyezése esetén – közérdekű munkára kell átváltoztatni, ha az adók módjára történő behajtás nem vezetett eredményre.”

7. Kényszerintézkedések a szabálysértési eljárásban

A hatóság a döntésének kikényszerítése céljából, amennyiben az szükséges, kényszerintézkedéseket alkalmazhat. Ezeknek az intézkedéseknek a közös jellemzője, hogy rendszertint állampolgári jogok korlátozásával járnak együtt, illetve velük szemben csak utólag, de jogorvoslatnak – panasznak – van helye.

Az intézkedések alkalmazását és azok részletszabályait jogszabály állapítja meg.

Személyi szabadságot korlátozó kényszerintézkedések

7.1. A feltartóztatás és az előállítás a szabálysértés megszakítását, a mihamarabb megtörténő felelősségre vonást és a bizonyítékok beszerzését célzó intézkedés.

A rendészeti szervek intézkedéseit különböző módon csoportosíthatjuk. Beszélhetünk úgynevezett felderítő intézkedésekről (igazoltatás, felvilágosítás adás-kérés, jármű, csomag, ruházat átvizsgálás) ismerjük a beavatkozó jellegű intézkedéseket(elfogás, tömegosztatás, magánlakásba történő behatolás) beszélhetünk szankcionális jellegű intézkedésekről (elővezetés, helyszíni bírság, lefoglalás) és úgynevezett helyreállító intézkedésekről (forgalom irányítás, helyszín biztosítás).

A rendőrség és a feljogosított vámszerv az előbbi célok eléréséhez szükséges ideig, de maximum 12 óráig korlátozhatják az intézkedés alá vont személy személyi szabadságát.

A szabálysértési őrizet alkalmazására a rendőrség jogosult olyan elzárással is sújtható szabálysértés elkövetésén tetten ért személy esetében, ahol a gyorsított bírósági eljárásnak helye van. Amennyiben szabálysértési őrizet alatt a bíróság gyorsított eljárást nem folytatott le, vagy nem szabott ki elzárást, a személyt szabadon kell bocsátani.

„Sztv. 77. § (1) A rendőrség elzárással is sújtható szabálysértés esetén – ha tettenérésre kerül sor – az eljárás alá vont személyt gyorsított bírósági eljárás lefolytatása céljából őrizetbe veheti. A tettenérésre vonatkozó szabályokat kell alkalmazni akkor is, ha a szabálysértés helyszínéről elmenekült elkövetőt a rendőrség az elkövetéstől számított 48 órán belül elfogja.

(2) A szabálysértési őrizet a bíróság érdemi határozatának meghozataláig, de legfeljebb hetvenkét óráig tart. Az eljárás alá vont személyt nyomban szabadon kell bocsátani, ha a szabálysértési őrizet tartama alatt a bíróság a gyorsított eljárást nem folytatta le, vagy nem szabott ki elzárást.”

7.2. Az Sztv. rendelkezik az elővezetés, mint kényszerintézkedés szabályairól, melynek a célja, hogy az érintett az adott eljárási cselekményen részt vegyen, illetve az elzárást vele szemben végre lehessen hajtani. A rendőrség vagy a Nemzeti Adó- és Vámhivatal vámszerve jellemzően a hatóság előtti megjelenésről távolmaradó személlyel szemben alkalmazza az elővezetést. Nemcsak a tanúval, hanem az intézkedés alá vont személlyel szemben is alkalmazható. Általános szabály, hogy az elővezetés elrendelésének törvényességéért a határozatot hozó szerv felel, míg a végrehajtás szabályainak érvényesüléséért a végrehajtó szerv - a rendőrség, vagy az illetékes vámszerv - a felelős.

Tettenérés, amikor az elkövető a szabálysértés törvényi tényállását teljes egészében tanúk jelenlétében megvalósítja, vagy aki a cselekmény elkövetését megkísérli, bármely személy (pl.: rendőr, tulajdonos, biztonsági őr; tanú) által tetten ért, üldözés közben, helyszínről való távozás közben elfogott, visszatartott személy. A Rendőrség a tetten ért személyt gyorsított bírósági eljárás lefolytatása céljából őrizetbe veheti.

A tettenérésre vonatkozó szabályokat kell alkalmazni, ha a szabálysértés helyszínéről elmenekült személyt a rendőrség az elkövetéstől számított 48 órán belül elfogja.

Amennyiben pénzbírásgot helyettesítő elzárás végrehajtása miatt történik az elővezetés, úgy az eljárás alá vont személy az elővezetéskor, annak ideje alatt is megfizetheti a pénzbírásgot, ekkor azonban mentesül az elzárás alól és az elővezetésétől el kell tekinteni.

Ha a tanú vagy az elkövető hatóság előtti megjelenését kell biztosítani a hatóság előtt, úgy azt ügynevezett útbaindítással is lehet fogatosítani. Ekkor az intézkedő hivatalos személy meggyőződik arról, hogy az elővezetéssel érintett megkezdte útját az idézés kibocsátó hatóság felé, de a továbbiakban más kötelezettség már nem terheli.

Az elővezetés költségeit az elővezetett köteles megtéríteni.

.....RENDŐRKAPITÁNYSÁG
mint szabálysértési hatóság
Szám:/...../2012 ált.

HATÁROZAT

..... (születési helye, ideje..... anyja születési neve.....)..... szám
alatti lakosnak, mint elkövetőnek 3 rb. járművezetés az eltiltás tartama alatt szabálysértés elkövetése miatt 20 (azaz húsz) nap elzárás
végrehajtása érdekében a 7/2000. (III.29.) IM-BM együttes rendelet 6.§ (1) bekezdése alapján a megyei Büntetés-
végrehajtási Intézetbe

elővezetését rendelem el.

Az elővezetés napja:

2012. év..... hó.....

Eredménytelen elővezetés esetén az elővezetés újabb határnapjaként az elővezetésre meghatározott naptól számított nyolcadik napot, azaz
2010. hó napját jelölöm meg.

Az elővezetés fogatosítása érdekében a Rendőrkapitányságot keresem meg.

Az elővezetés költségeit – az Sztv. 78.§ (6) bekezdése szerint – az elővezetett köteles megtéríteni.

Határozatom ellen jogorvoslatnak helye nincs.

I N D O K O L Á S:

Fent nevezettet ált. számú határozatommal a Városi Bíróság napján kelt
9.Sze...../2012. számú elzárást kiszabó végzése alapján arra köteleztem, hogy 2012. év..... hó..... napján a Me-
gyei Büntetés-végrehajtási Intézetbenalatt a 20 (azaz húsz) nap elzárás letöltése végét jelenjen meg.

Jelentkezési kötelezettségének határidőre nem tett eleget és azt alapos okkal nem mentette ki, ezért a rendelkező részben
foglaltak szerint elővezetését rendelem el.

Az elővezetéssel felmerült költség viseléséről az eljáró hatóság dönt.

A vonatkozó 35/2008. (XII.31.) IRM-PM együttes rendelet 2.§ (1) bekezdése értelmében a költségterítés mértéke kilomé-
renként 450.- Ft, de legkevesebb 7.000.- Ft.

kelt:

.....
kapitányságvezető

..... Rendőrkapitányság Őr-járőr Alosztály
..... Megyei Büntetés-végrehajtási Intézet, rendőrség útján

„Sztv. 78. § (1) A szabálysértési hatóság vagy a bíróság rendelkezése alapján az eljárás alá vont személyt vagy tanút, aki a szabálysértési hatóság vagy a bíróság előtt, illetőleg más eljárási cselekményen a szabályszerű idézésre nem jelenik meg, s távolmaradását alapos okkal nem menti ki, a rendőrség útján – a Nemzeti Adó- és Vámhivatal vámszerve előtt folyamatban lévő eljárásban a Nemzeti Adó- és Vámhivatal vámszerve útján – elő lehet vezetni. Az elővezetés – az elrendelő hatóság rendelkezése alapján – útbaindítással is foganatosítható.

(2) Ha az eljárás alá vont személy a szabályszerűen kézbesített felhívás ellenére a pénzbírságot helyettesítő elzárás végrehajtására a kijelölt büntetés-végrehajtási intézetben a megjelölt határnapon nem jelenik meg és a pénzbírságot sem fizeti meg, a szabálysértési hatóság elővezetését rendeli el.

(3) A (2) bekezdés esetében az elővezetést elrendelő határozatnak tartalmaznia kell, hogy amennyiben az eljárás alá vont személy a pénzbírságot az elővezetés megkezdésekor vagy annak foganatosítása alatt hiánytalanul megfizeti és ezt igazolja, akkor mentesül az elővezetés foganatosítása, illetőleg az elzárás végrehajtása alól.”

7.3. A hatóság intézkedő tagjának szóban megnyilvánuló akaratnyilvánítása azt vonja maga után, hogy az intézkedés alá vont személy a nyilvánvaló törvénytértés kivételével köteles magát alávetni a hatóság akaratának. Amennyiben ellenáll az eljáró hatóság képviselője jogosult kényszerítőeszközök alkalmazásával azt megtörni. Az intézkedéssel szemben törvényességi követelmények támaszthatók mely szerint:

- csak a jogszabályban leírt esetekben és felhatalmazás alapján intézkedhet a rendészeti szerv
- az alkalmazható kényszerítőeszközök sorrendje alkalmazási módjuk jogszabály által körülírt
- és alkalmazásukat meg kell előznie az önkéntes teljesítésre történő rendőri felszólításnak.

Érvényesülnie kell az intézkedésekkel szemben támasztott arányossági és szükségességi követelményeknek, és azonosíthatónak kell lenni az intézkedő hatósági személynek. Meg kell adni az intézkedéssel szembeni jogorvoslat utólagos lehetőségét.

A személyi szabadságot nem korlátozó kényszerintézkedések

7.4. A ruházat, csomag és járműátvizsgálás az eljárás bármely szakaszában külön határozat nélkül bárkivel szemben alkalmazható intézkedés, melynek célja, az elrejtett tárgyi bizonyítási eszköz megszerzése. Külföldi személlyel szemben alkalmazásának akkor van helye, ha a vagyontárgyának a biztosítása pénzbírság vagy eljárási költség megfizetése céljából történő lefoglalás érdekében szükséges.

Az átvizsgálás előtt az érintettet fel kell szólítani, hogy a tárgyi bizonyítási eszközt vagy a fedezetül szolgáló vagyontárgyat önként adja át.

A ruházatátvizsgálását csak az átvizsgálással azonos nemű személy végezheti és az csak a ruházatra és a nála lévő dolgokra terjedhet ki, mely nem történhet szeméremsértő módon.

Kutassa fel a szakirodalmat, vagy az internet segítségével állapítsa meg, hogy mi a különbség a ruházatátvizsgálás és a motozás között!

„Sztv. 79. § (1) Átvizsgálható az olyan személynek a ruházata, csomagja, illetőleg a helyszínén lévő járműve, akiről alaposan feltehető, hogy tárgyi bizonyítási eszközt tart magánál, továbbá, ha az átvizsgálásra a 80. § (6) bekezdésben meghatározott lefoglalás érdekében van szükség.

(2) Az átvizsgálás előtt az érdekeltet fel kell szólítani, hogy a keresett tárgyat önként adja át.

(3) A ruházat átvizsgálását csak az átvizsgált személlyel azonos nemű személy végezheti.

(4) Az átvizsgálás foganatosítására a Rendőrség, illetőleg a hatáskörébe tartozó szabálysértések tekintetében a Nemzeti Adó- és Vámhivatal vámszerve, továbbá külön jogszabályban meghatározott esetekben a szabálysértés miatt eljáró más szerv jogosult.”

7.5. A lefoglalás tulajdonjogot korlátozó kényszerintézkedés, amellyel a hatóság az elkobzás vagy a bizonyítás céljából fontos dolgokat a biztonságos őrzés érdekében lefoglalja. A lefoglalást meg kell szüntetni, ha az eljárás érdekében arra már nincs szükség.

Egyes tárgyi bizonyítási eszközöket, - ilyen a postai küldemény és távirat, amíg a címzeteknek nem kézbesítették - csak az ügyész határozata alapján lehet lefoglalni.

Sztv. 80. § (1) A szabálysértési hatóság lefoglalhatja azt a dolgot, amely

a) tárgyi bizonyítási eszköz;

b) a törvény értelmében elkobozható.

(2) A szabálysértési hatóság lefoglalja azt a dolgot, amelynek birtoklása jogszabályba ütközik.

(3) Postai küldeményeket és táviratokat – amíg azokat a címzettnék nem kézbesítették – csak az ügyész írásbeli határozata alapján lehet lefoglalni. A határozat kiadásáig csupán viszatartásuk iránt lehet intézkedni.

(4) A szabálysértési hatóság a lefoglalt dolog őrzéséről gondoskodik. Ha a dolog használatához az érintettek különös érdeke fűződik, az (1) bekezdés alapján lefoglalt dolgot az őrzetére lehet bízni.

(5) A gyorsan romló, bomló, tárolhatatlan dolgot a szabálysértési hatóság értékesítheti.

(6) Ha a külföldi az előreláthatólag kiszabásra kerülő pénzbírság, illetőleg az eljárási költség fedezetéhez szükséges összeget nem helyezi letétbe, a szabálysértési hatóság az összeg erejéig az eljárás alá vont személy vagyontárgyait – a nélkülözhetetlen vagyontárgyak kivételével – lefoglalhatja. A szabálysértési tárgyalás során a letétbe helyezés, illetőleg ennek elmulasztása esetén a lefoglalás lehetőségéről a külföldit tájékoztatni kell.

(7) A lefoglalás érdekében a dolog birtokosát fel kell szólítani, hogy a keresett dolgot adja át. Az átadás megtagadása nem akadályozza annak, hogy a keresett dolgot átvizsgálás útján megszerezzék. Erre az érintettet figyelmeztetni kell.

7.6. A rendbírság egy olyan vagyoni hátrányt okozó eljárási szankció, melynek célja egyrészt a hatósági eljárási cselekményeken való részvétel vagy közreműködés kikényszerítése,

másrészt az eljárás rendjének fenntartása és az eljárás valamennyi résztvevőjével szemben alkalmazható. A rendbírság kiszabására leggyakrabban az eljárási cselekményektől való távolmaradás vagy késedelem miatt kerül sor. Kiszabható összege 500-tól 5000.-Ft-ig tejed, de a bíróság előtti eljárásban akár 50.000.-Ft is lehet.

„Sztv. 81. § (1) A szabálysértési hatóság, továbbá a bíróság az eljárás során előírt kötelességek teljesítése érdekében, továbbá az eljárás rendjének megzavarása miatt rendbírságot szabhat ki.

(2) A szabálysértési hatóság által kiszabott rendbírság ellen halasztó hatályú panasznak, a bíróság által kiszabott rendbírság ellen a határozat kézbesítésétől számított nyolc napon belül benyújtott halasztó hatályú fellebbezésnek van helye.

(3) A rendbírság legalacsonyabb összege ötszáz, legmagasabb összege a szabálysértési hatóság előtt folyó eljárásban ötezer forint, a bírósági eljárásban ötvenezer forint.”

A szabálysértési hatóságnak a ruházat, csomag és jármű átvizsgálása, és a lefoglalás, mint intézkedése, valamint a rendbírság kiszabása miatt hozott határozatával szemben az eljárás alá vont személy és jogi képviselője, az eljárás megszüntetése miatt a sértett, panaszt tehet. A panaszt a határozat közlésétől számított nyolc napon belül kell szóban vagy írásban megtenni a szabálysértési hatóságnál.

Amennyiben a szabálysértési hatóság a panasznak nem ad helyt, az iratokat három napon belül az illetékes ügyészségnek küldi meg, aki azt nyolc napon belül elbírálja.

8. Fiataikorúak szabálysértéseire vonatkozó rendelkezések

A fiatalok fokozott védelme érdekében a jogszabály több helyen is tartalmaz vonatkozó rendelkezéseket. A törvény meghatározza, hogy amennyiben súlyos jogkövetkezmény lehetősége valószínűsíthető az eljárásban (pénzbírság, járművezetéstől eltiltás) a fiatalok ügyében érdemi döntést csak meghallgatása után lehet hozni. Törvényes képviselőjét mind a meghallgatásáról, mind a tárgyalásról értesíteni kell és lehetőségekhez képest a jelenlétében kell meghallgatni. A törvényes képviselő a tárgyaláson köteles a fiatalok életviszonyai tekintetében nyilatkozatot tenni, ebben a kérdésben nem tagadhatja meg a vallomást. Törvényes képviselő általában a szülő illetve az örökbefogadó vagy nevelőszülő illetve a gyám. A szabálysértést elkövető fiatalok ügyében a települési önkormányzat jegyzője védő - óvó intézkedéseket rendelhet el, de a fiatalok nevelését, gondozását vagy felügyeletét elmulasztó személlyel szemben köteles intézkedést kezdeményezni.

9. Katonák szabálysértéseire vonatkozó rendelkezések

Katona alatt a fegyveres szervek, ezen belül a honvédség, a rendőrség, a polgári védelem, a vám- és pénzügyőrség, a büntetés-végrehajtási szervezet, az állami hivatásos tűzoltóság, a polgári nemzetbiztonsági szolgálatok hivatásos (szerződéses) állományú tagjait kell érteni. Velük szemben a szolgálati viszony tartama alatt a szolgálati helyen, illetve a szolgálattal

összefüggésben elkövetett szabálysértés miatt fegyelmi eljárás indulhat, feltéve, hogy addig szolgálati viszonyuk nem szűnt meg. Elkobzásról és járművezetéstől eltiltásról azonban a fegyelmi hatóság értesítése alapján a szabálysértési hatóság a fegyelmi eljárás eredményétől függően, saját hatáskörében rendelkezik.

10. A rendvédelmi szervek tevékenységével összefüggő gyakoribb szabálysértések (kivonat)

Becsületsértés

Sztv. 138. § (1) Aki mással szemben a becsület csorbítására alkalmas kifejezést használ vagy egyéb ilyen cselekményt követ el, ötvenezer forintig terjedő pénzbírsággal sújtható.

(2) Becsületsértés miatt szabálysértési eljárásnak csak magánindítványra van helye.

A becsületsértés lényegét az ember társadalmi megbecsülése, az emberi méltóság adja. A becsület csorbítására alkalmas minden olyan szóval és viselkedéssel elkövetett cselekmény, amelyben kifejeződik az elkövetőnek a sértettel szembeni megvetése, őt gúnyoló, megszegyenítő, lealacsonyító értékítélete. A gyakorlat szerint nem minősül becsületsértésnek a kemény kritika megfogalmazása, ugyanígy az elkövető pusztán indulat által vezérelt megnyilatkozásai, szidalmi sem.

Magánlakásértés

Sztv. 139. § (1) Aki másnak a lakásába, egyéb helyiségébe, vagy ezekhez tartozó bekerített helyre az ott lakónak vagy azzal rendelkezőnek akarata ellenére vagy megtévesztéssel bemegy, vagy ott bennmarad, úgyszintén aki mást akadályoz abban, hogy a lakásába, egyéb helyiségébe vagy ezekhez tartozó bekerített helyre bemenjen, elzárással vagy százötvenezer forintig terjedő pénzbírsággal sújtható.

(2) Magánlakásértés miatt szabálysértési eljárásnak csak magánindítványra van helye.

(3) Az (1) bekezdésben meghatározott szabálysértés miatt az eljárás a bíróság hatáskörébe tartozik.

A magánlakás sérthetlensége alkotmányos alapjog. A lakásba vagy egyéb helyiségbe való „egyszerű”, erőszakmentes bemenetel, illetve bent maradás - ha az jogellenesen történik - nem igényel büntetőjogi üldözést, a jogalkotó megítélése szerint ilyenkor elegendő a szabálysértési felelősségre vonás.

A védett érték a lakás vagy egyéb helyiség, illetve az ezekhez tartozó bekerített hely zavartalan használatához fűződő érdek. A lakás minden olyan zárt hely, amely rendeltetéséből adódóan emberek tartózkodására szolgál. Ehhez képest az alkalmi, ideiglenes szállás (pl. szálloda, kollégium) is betöltheti a lakás funkcióját. A lakás nem szükségképp ingatlan: a lakókocsi is betöltheti a lakás funkcióját, így védelme alá esik.

A szabálysértés elkövetésének feltétele, hogy az ott lakó vagy az azzal rendelkező akarata ellenére vagy megfélemlítéssel történjen a bemenetel. A lakást jogszerűen használó tulajdonos is megvalósíthatja a magánlakásértést, ha a zárat lecserélve a lakás használatára fejlesztett más személyt megakadályoz abban, hogy a lakásba bejusson. A szabálysértés sértettjének akarata ellenére történő bemenetel vagy bent maradás önmagában megvalósíthat szabálysértést, de például a rendőr, aki az Rtv. szabályai alapján jogosult arra, hogy másként nem védhető közérdekből lakásba bemenjen nem követ el jogellenes cselekményt. Bemene- te alatt azt kell érteni, amikor valaki teljes testével a lakáson belülré kerül. Nem tekinthe- tő bemenetelnek például az ablakon történő behajolás vagy benyúlás. A cselekményt csak szándékosan lehet elkövetni, az elkövető tudatának át kell fognia azt a tényt, hogy a lakással rendelkező személy akarata ellenére cselekszik, a szabálysértési eljárás csak magánindít- ványra büntethető, mert a személyiségi jogok oly módon sérülnek, hogy elsősorban a sértett magánérdekei elsődlegesek.

Polgári felhasználású robbanóanyagokkal és pirotechnikai termé- kekkel kapcsolatos szabálysértés

Sztv. 140. § (2) Aki a pirotechnikai termékek előállítására, forgalmára, tárolására, szállí- tására, felhasználására, megsemmisítésére, birtoklására vonatkozó előírásokat megszegi, öt- venezer forintig terjedő pénzbírsággal sújtható.

(3) Az (1)–(2) bekezdésben meghatározott szabálysértés miatt az eljárás a rendőrség, a bá- nyafelügyelet, illetőleg a munkavédelmi hatóság és a munkaügyi hatóság hatáskörébe tartozik.

(4) Azt a pirotechnikai terméket, amelyre az (1)–(2) bekezdésben meghatározott szabály- sértést elkövették, el kell kobozni.

A törvényben meghatározott kötelezettségeket a pirotechnikai termékekkel kapcsolatos jogszabály tartalmazza. A legfontosabb rendelkezései kiterjednek többek között a robbanó- képes, tűzveszélyes, hang-, fény-, tűz-, szikra-, köd-, füsthatás elérésére szolgáló pirotechni- kai anyagot tartalmazó termék előállítására, forgalomba felhasználására.

Nem terjed ki a rendelet hatálya, például a gyufára, a csillagszóró forgalomba hoza- talára, vásárlására, szállítására és felhasználására. Pirotechnikai terméket gyártani, forgalomba hozni, vásárolni és felhasználni, az országba behozni, külföldre kivinni, az ország területén átszállítani csak az illetékes rendőrhatalóság engedélye alapján lehet. A petárda a pirotechnikai termékek egyike elsődlegesen hanghatást keltő fajtája. A petárda magánszemély által történő felhasználása súlyosabban, míg tiltott birtoklása enyhébb szankciót von maga után. A szabálysértés bizonyítása nem kis nehézséget okoz még tettenérés esetén is, hiszen az eldobással való működtetés során a termék megsem- misül. Jogszabály meghatározza azokat az időszakokat, amikor 14 éven felüli személyek szabadon vásárolhatnak, birtokolhatnak és felhasználhatnak bizonyos pirotechnikai termékeket.

Lőfegyverrel kapcsolatos szabálysértés

Sztv. 141. § (2) Aki

a) a lőfegyver, gáz- és riasztófegyver, illetőleg hatástalanított lőfegyver gyártására, kereskedelmére, megszerzésére, tartására vagy használatára vonatkozó szabályokat megszegi, ötvenezer forintig terjedő pénzbírsággal sújtható.

(4) Az (1)–(2) bekezdésben meghatározott szabálysértés miatt az eljárás a rendőrség hatáskörébe tartozik.

(5) Azt a lőfegyverdarábot vagy lőszerelmet, amelyre nézve az (1) bekezdésben meghatározott szabálysértést elkövették, el kell, azt a lőfegyvert, gáz- és riasztófegyvert, amelyre nézve a (2) bekezdés a) pontjában meghatározott szabálysértést elkövették, el lehet kobozni.

A lőfegyvert, a gáz- és riasztófegyvert a vonatkozó szabályok szerint, a hozzátartozó lövedékektől, tölténytől elkülönítve, jól zárható helyen úgy kell tárolni, hogy ahhoz illetéktelen személyek ne férjenek hozzá. A lőfegyveren, gáz- és riasztófegyveren olyan változtatás nem végezhető, amely azt a fegyvert jellegének megváltoztatásával lőfegyverré alakítaná át.

Lőfegyvert jogi személy, illetve az a természetes személy szerezhethet meg és tarthat, aki nem áll jogszabályban meghatározott kizáró rendelkezések hatálya alatt.

A lőfegyver használata nem veszélyeztetheti mások testi épségét, dolgait és a természeti értékeket. A tizennyolcadik életévét be nem töltött személy csak cselekvőképés, nagykorú személy felügyelete mellett használhat lőfegyvert.

A jogszabály értelmében lőfegyver: a tűzfegyver valamint az a lőfegyver, amiből 7,5 joule-nál nagyobb csőtorkolati energiájú szilárd anyagú lövedék lőhető ki. A gáz és riasztófegyverekkel kapcsolatos szabályozás szerint azok megszerzése nem, de viselésük engedélyhez kötött. Az úgynevezett flóbert fegyverek megszerzése és tartása rendőrhatósági engedélyhez kötött. Ha az elkövető terhére a hatóság megállapítja a szabálysértés elkövetését, más hátrányos jogkövetkezmények is járulhatnak, mint például az engedély visszavonása.

Rendzavarás

Sztv. 142. § (1) Aki

a) verekszik, továbbá aki mást verekedésre felhív,

b) rendzavarás vagy garázdaság esetén a hatóság vagy az eljáró hivatalos személy intézkedésével szemben engedetlenséget tanúsít,

elzárással vagy százötvenezer forintig terjedő pénzbírsággal sújtható.

A verekedés közrend, és köznyugalmat sértő cselekmény. A tipikus elkövetési formája két vagy több személy kölcsönös bántalmazása, ugyanakkor az egyoldalú bántalmazás is megvalósítja a szabálysértést. A verekedést el kell határolni a garázdaságtól. A verekedés fogalmi, lényegi eleme az erőszak addig a garázdaság esetében ez nem állapítható meg, hiszen a

garázdaság ezzel már bűncselekménnyé minősülne. A verekedés, kiindulva a szó nem mindennapi jelentéséből, nem egyszerű bántalmazás, verés, azaz egy irányba ható bántó célzatú magatartás, hanem egyfajta kölcsönösséget feltételező cselekvés, amelyben nem különíthető el a kívülálló számára az aktív és passzív szerep.

Garázdaság

Sztv. 142/A. § (1) Aki olyan kihívóan közösségellenes magatartást tanúsít, amely alkalmas arra, hogy másokban megbotránkozást vagy riadalmat keltsen, elzárással vagy százötvenezer forintig terjedő pénzbírsággal sújtható.

(2) Az (1) bekezdésben meghatározott szabálysértés elkövetőjével szemben kitiltásnak is helye van.

(3) Az (1) bekezdésben meghatározott szabálysértés miatt az eljárás a bíróság hatáskörébe tartozik.

A verekedést el kell határolni a garázdaságtól: a garázdaság szabálysértési alakzatában kihívóan közösségellenes a magatartás, amelynek alkalmasnak kell lennie arra, hogy másokban megbotránkozást vagy riadalmat keltsen. Ennek pedig az a feltétele, hogy a többek általi észlelés lehetősége fennálljon.

A garázdaság bűncselekményi alakzataitól való elhatárolás alapja a szabálysértés erőszakmentessége. A garázdaság veszélyeztető jellegű cselekmény megállapításának nem feltétele, hogy ténylegesen kiváltson riadalmat, illetve megbotránkozást. A cselekmény megvalósulásának feltétele a mások előtti elkövetés, tehát azt legalább két személynek ténylegesen észlelnie kel.

A magatartás kihívó közösségellenességének ténye határolja el a garázdaságot a csendháborítástól, illetve a becsületsértéstől. Ha az eset összes körülményei alapján egyértelmű, hogy az indokolatlan zajkeltés, illetve a lealacsonyító, megszegyenítő kijelentés háttérben közösségellenes motívum, tehát mások nyugalmanak megzavarása áll, garázdaságot lehet megállapítani.

A garázdaság csak szándékosan követhető el. Kihívóan közösségellenesnek minősíthető az öncélú, provokáló más számára is félreérthetetlen kötekedő fellépés, a társadalmi együttélési szabályok tudatos semmibevétele, az azokkal való szembeszegülés.

A garázdaság megállapítását nem zárja ki az, hogy a magatartást közvetlenül kevesen észlelték. Elegendő, ha csak objektíve alkalmas arra, hogy a köznyugalmat megzavarja.

Azok a szurkolók például, akik a labdarúgó mérkőzés után a saját csapatukat éltetve az ellenfelet pedig hangosan szidalmazva hangoskodnak, bár másokban megbotránkozást illetve riadalmat kelhetnek, de magatartásukból hiányzik a kihívó közösségellenesség ezért legfeljebb a közérkölcsök durva megsértéséről beszélhetünk, de jogsértő magatartásról nem. Más a helyzet, ha a szurkolók mindent úgy teszik, hogy eközben erőszakos, rongáló vagyontárgyakat megsemmisítő magatartást tanúsítanak úgy cselekményük már nem szabálysértés hanem akár csoportosan elkövetett garázdaság bűncselekménye lehet.

A polgárőr tevékenység szabálytalan ellátása

Sztv. 142/B. § (1) Ha a polgárőr a polgárőrségről szóló törvény rendelkezéseinek megszegésével látja el a polgárőrség törvényben meghatározott feladatait, elzárással vagy százötvenezer forintig terjedő pénzbírsággal sújtható.

(2) Az (1) bekezdésben meghatározott szabálysértés miatt az eljárás a bíróság hatáskörébe tartozik.

Közbiztonsági tevékenység jogosulatlan végzése

Sztv. 142/C. § (1) Aki közterületen vagy nyilvános helyen olyan, a közbiztonság, közrend fenntartására irányuló tevékenységet végez, amelyre jogszabály nem jogosítja fel vagy ilyen tevékenység látszatát kelti, elzárással vagy százötvenezer forintig terjedő pénzbírsággal sújtható.

(2) Az (1) bekezdésben meghatározott szabálysértés miatt az eljárás a bíróság hatáskörébe tartozik.

Gyermekkel koldulás

Sztv. 146. § (1) Aki a gyermekkorú személy társaságában koldul, illetve házalva kéreget, százezer forintig terjedő pénzbírsággal sújtható.

(3) A szabálysértési hatóság a szabálysértés tényéről, az érintett gyermek és az elkövető adatról a gyermek lakóhelye szerint illetékes gyermekjóléti szolgálatot haladéktalanul értesíti.

A törvény a koldulást önmagában nem nyilvánítja jogellenessé. Ugyanakkor, ha a kiskorú veszélyeztetése azért nem állapítható meg, mert a rendszeres, életmódszerű elkövetés nem történt, szabálysértésnek kell tekinteni magatartást, azzal a feltétellel, hogy ha az elkövető gyermeket bujt fel koldulásra, illetve vele együtt követi el a cselekményt.

Veszélyes fenyegetés

Sztv. 151. § (1) Aki

b) mászt félelemkeltés céljából a megfenyegetett személyre vagy annak hozzátartozójára vonatkozó, a becsület csorbítására alkalmas tény nagy nyilvánosság elé tárásával komolyan megfenyeget, elzárással vagy százötvenezer forintig terjedő pénzbírsággal sújtható.

(3) Az (1) bekezdésben meghatározott szabálysértés miatt az eljárás a bíróság hatáskörébe tartozik.

A szabálysértés csak akkor állapítható meg, ha a fenyegető személy félelem kiváltására irányuló szándéka komoly. Önmagában a veszekedés vagy szóváltás alkalmával tett és az érzelmek által vezérelt kijelentések nem alapozzák meg a szabálysértés elkövetését. A fenyegetés komolyságának eldöntéséhez mérlegelni kell a személyek között fennálló életkor, fizikai erőkülönbséget, idegállapotot is.

Valótlan bejelentés

Sztv. 153. § (1) Aki a hatóságnál vagy közfeladatot ellátó szervnél vészhelyzetről vagy rendzavarásról valóttan bejelentést tesz, százezer forintig terjedő pénzbírsággal sújtható.

(2) Ha a hamis bejelentés alapján a hatóság vagy a közfeladatot ellátó szerv szükségtelenül a bejelentésben megjelölt helyszínre vonult vagy egyéb intézkedésre kényszerült, az elkövető elzárással vagy százötvenezer forintig terjedő pénzbírsággal sújtható.

(3) Az (1) bekezdésében meghatározott szabálysértés miatt az eljárás a rendőrség hatáskörébe tartozik.

(4) A (2) bekezdésben meghatározott szabálysértés miatt az eljárás a bíróság hatáskörébe tartozik.

A szabálysértés azt a bejelentőt rendeli büntetni, aki hatóságnál vagy közfeladatot ellátó szervnél - a bejelentés tényleges hatásától függetlenül - vészhelyzetről (tűzeset, baleset stb.) vagy rendzavarásról tesz valóttan bejelentést. A törvény egy „minősített esetet” is megfogalmaz: nem hagyható értékelés nélkül, ha az alaptalan bejelentés következtében a hatóság intézkedésre kényszerül, hiszen ez részben költséget, részben indokolatlan kapacitás-lekötést jelent, amely adott esetben más, valóban intézkedésre alapot adó eseménytől vonhatja el a hatóságot vagy a közfeladatot ellátó szervet. Az elkövetőnek egyértelműen tisztában kell lennie azzal, hogy bejelentése valóttan tehát tudatosan téveszti meg a hatóságot.

Tiltott szerencsejáték

Sztv. 154. § (1) Aki közterületen vagy nyilvános helyen tiltott szerencsejátékokat szervez, százötvenezer forintig terjedő pénzbírsággal sújtható.

(2) Aki közterületen vagy nyilvános helyen tartott tiltott szerencsejátékban részt vesz, százezer forintig terjedő pénzbírsággal sújtható.

(4) Azt a dolgot, amelyre nézve, illetőleg amellyel az (1) bekezdésben meghatározott szabálysértést elkövették, el kell kobozni.

Szerencsejáték minden olyan játék, amelyben a játékos pénz fizetése, vagy vagyoni érték nyújtása fejében, meghatározott feltételek fennállása vagy bekövetkezése esetén pénznyereményre, vagy más vagyoni értékű nyereményre válik jogosulttá. A nyereség vagy a veszteség kizárólag, vagy túlnyomó részt a véletlentől függ.

A törvény az elkövetői szerepek eltérő veszélyessége miatt különbséget tesz a szervező és a résztvevő között, s az előbbivel szemben a legmagasabb összegű bírság alkalmazását helyezi kilátásba.

A haszonszerzésre irányuló jogsértésekkel szemben sok esetben a bírságszankcióval egyenértékű az elkövetés tárgyának, eszközének elkobzása. A törvény az ilyen jellegű jogsértések erőteljesebb visszaszorítása érdekében kötelezővé teszi az elkobzást.

Játék- és pénznyerő automaták üzemeltetésére vonatkozó szabályok megszegése

Sztv. 155. § (1) Aki engedély nélkül vagy az engedély kereteit túllépve pénznyerő automatát nyilvános helyen elhelyez vagy üzemeltet, illetőleg ebből a célból helyiséget bocsát rendelkezésre, százötvenezer forintig terjedő pénzbírsággal sújtható.

(2) Aki a játékautomaták üzemeltetésére vonatkozó szabályokat megszegi, százezer forintig terjedő pénzbírsággal sújtható.

(3) Az engedély nélküli elhelyezett vagy üzemeltetett pénznyerő automatát el kell kobozni. Azt a játékautomatát, amelyre nézve a (2) bekezdésben foglalt szabálysértést elkövették, el lehet kobozni.

(5) Az (1)–(2) bekezdésben meghatározott szabálysértés miatt az eljárás a Nemzeti Adó- és Vámhivatal Kormány által kijelölt szerve és a fogyasztóvédelmi hatóság hatáskörébe is tartozik.

Játékautomatának minősül az elektronikusan vagy mechanikusan vezérelt játék folytatására alkalmas, szórakoztató szolgáltatást nyújtó berendezés, amely nem minősül pénznyerő automatának. Ugyancsak a Szerencsejáték Felügyelet dönt abban a kérdésben, hogy valamely berendezés játékautomatának minősül-e.

Az engedélyezési eljárás részletes szabályait az egyes szerencsejátékok engedélyezésével, lebonyolításával és ellenőrzésével kapcsolatos feladatok végrehajtását jogszabály tartalmazza.

Járművezetés az eltiltás tartama alatt

Sztv. 156/A. § (1) Az a bíróság vagy szabálysértési hatóság által a járművezetéstől eltiltott személy, aki a járművezetéstől eltiltás hatálya alatt annak érvényesülési körébe tartozó járművet vezet, elzárással vagy százötvenezer forintig terjedő pénzbírsággal sújtható.

(2) Az (1) bekezdésben meghatározott szabálysértés miatt az eljárás a bíróság hatáskörébe tartozik.

A TULAJDON ELLENI SZABÁLYSÉRTÉSEK

Sztv. 157. § (1) Aki

a) húszezer forintot meg nem haladó értékre lopást, sikkasztást, jogtalan elsajátítást, orgazdaságot,

b) húszezer forintot meg nem haladó kárt okozva készpénz-helyettesítő fizetési eszközzel visszaélést, csalást, szándékos rongálást,

c) húszezer forintot meg nem haladó vagyoni hátrányt okozva hűtlen kezelést követ el, úgyszintén, aki e, cselekmények elkövetését megkísérli, százezer forintig terjedő pénzbírsággal sújtható.

(2) Aki idegen, nem gépi meghajtású járművet másától azért vesz el, hogy jogtalanul használja, harmincezer forintig terjedő pénzbírsággal sújtható.

(3) Aki műemléket, muzeális tárgyat, az államhatárt, a megye-, város-, községhatár vagy a birtokhatár megjelölésére szolgáló hivatalos jelet, tömegközlekedési vagy távközlési eszközt, közúti jelzést, továbbá parkot vagy az ahhoz tartozó felszerelést gondatlanul megrongálja, százezer forintig terjedő pénzbírsággal sújtható.

(4) Az (1)-(2) bekezdésben meghatározott szabálysértés miatt szabálysértési eljárásnak csak magánindítványra van helye, ha a sértett az elkövető hozzátartozója.

(5) Az (1)-(2) bekezdésben meghatározott szabálysértések miatti szabálysértés miatt az eljárás a bíróság hatáskörébe tartozik.

(6) Az elkövetési érték, illetve okozott vagyoni hátrány összegének megállapítása céljából érték-egybefoglalásnak van helye, ha az eljárás alá vont személy az (1) bekezdés a)-c) pontjában meghatározott ugyanolyan cselekményt több alkalommal, legfeljebb egy éven belül követte el, és ezeket együttesen bírálják el. Nincs helye érték-egybefoglalásnak, ha az üzletszerű elkövetés megállapítható, vagy ha az önmagukban a szabálysértést megalósító cselekmények a folytatólágosság egységébe tartoznak.

A tulajdon elleni szabálysértések szorosan kapcsolódnak a Btk.-ban meghatározott vagyon elleni bűncselekményekhez, hiszen ezek a cselekmények csak az elkövetési érték, az okozott kár, illetve vagyoni hátrány mértéke tekintetében különböznek a bűncselekményi alakzatoktól.

A szabálysértést a bűncselekménytől elválasztó értékhatárt a törvény húszezer forintban határozza meg.

A tulajdon elleni szabálysértések körében érvényesül a sértett érdekeinek, akaratának figyelembevétele. Ha az elkövető a hozzátartozója: ebben az esetben az eljárás megindításához nem elegendő a hatóság tudomásszerzése, a sértettnek is kifejezésre kell juttatnia az elkövető megbüntetésére irányuló szándékát.

Az üzletszerű elkövetés megállapításának lehetőségét a 2010. január 1-jétől működő központi szabálysértési nyilvántartás alapozza meg. Ahhoz tehát, hogy megfelelően lehessen dönteni az üzletszerűségről, az azonosított elkövető adatait minden esetben le kell ellenőrizni a fenti nyilvántartásban.

A „hasonló jellegű” kifejezés meghatározásánál a tulajdon elleni szabálysértések közül a lopás, a sikkasztás, az orgazdaság, a készpénz-helyettesítő fizetési eszközzel visszaélés, és a csalás, hasonló jellegű jogsértésként értékelendő. Így például a lopás üzletszerű minősítésénél az elkövetett orgazdaság vagy sikkasztás ugyanolyan következménnyel bír, mint ha további két lopást követtek volna el.

Vámszabálysértés

Sztv. 158. § (1) Aki nem közösségi árut a vámellenőrzés alól elvon, vagy a vámtartozás, a nem közösségi adók és díjak, illetve a biztosíték megállapítása vagy beszedése szempontjából lényeges körülmények tekintetében valótlan nyilatkozatot tesz, feltéve, hogy a vámbevitel csökkenése a százezer forintot nem haladja meg, úgyszintén, aki e cselekmények bármelyikét megkísérli, százezer forintig terjedő pénzbírsággal sújtható.

(2) Aki az (1) bekezdésben meghatározott cselekményt a vámbevitel csökkenésének mértékére tekintet nélkül gondatlanul követi el, ötvenezer forintig terjedő pénzbírsággal sújtható.

(3) Az az áru, amelyre nézve a szabálysértést elkövették, elkobozható.

Vámorgazdaság

Sztv. 161. § (1) Aki vámszabálysértésből származó dolgot vagyoni haszon végett megszerez, elrejt, vagy elidegenítésében közreműködik – értékre tekintet nélkül – százezer forintig terjedő pénzbírsággal sújtható.

(2) Az (1) bekezdésben meghatározott szabálysértés miatt az eljárás a Nemzeti Adó- és Vámhivatal vámszerve hatáskörébe tartozik.

A pénztánczatra vonatkozó szabályok megszegése²¹⁹

Sztv. 163. § Aki a Magyar Nemzeti Bank által kibocsátott, illetve forgalomba hozott és forgalomban lévő bankjegyről vagy érméről, valamint euro-bankjegyről vagy -érméről engedélyhez kötött utánzatot jogosulatlanul készít, megszerez, tart, azt az országba behozza, vagy utánzatként forgalomba hozza, százezer forintig terjedő pénzbírsággal sújtható.

(2) Aki az utánzatok nyilvántartására, őrzésére, megsemmisítésére vagy bejelentésére vonatkozó előírásokat megsérti, ötvenezer forintig terjedő pénzbírsággal sújtható.

(3) Az (1)–(2) bekezdés szempontjából utánzatnak minősül:

a) a magyar törvényes fizetőeszköz és az euro utánzataról szóló 1/2006. (II. 15.) MNB rendelet, b) az eurobankjegyek címleteiről, technikai jellemzőiről, utánzatai készítéséről, cseréjéről és bevonásáról szóló, 2003. március 20-i 2003/205/EK európai központi banki határozat, c) az euro-érmékhez hasonló érmekről és zsetonokról szóló, 2004. december 6-i 2182/2004/EK tanácsi rendelet

szerinti utánzat, illetve euro-érmékhez hasonló érem és zseton.

Sztv. 164. § A 158–163. §-okban meghatározott szabálysértések miatt az eljárás a Nemzeti Adó- és Vámhivatal vámszerve hatáskörébe tartozik.

218/1999. (XII. 28.) Korm. rendelet az egyes szabálysértésekről

(kivonat)

KÖZREND ELLENI SZABÁLYSÉRTÉSEK

Csendháborítás

6. § (1) Aki lakott területen, az ott levő épületben, vagy az ahhoz tartozó telken, tömegközlekedési eszközön, továbbá természeti és védett természeti területen indokolatlanul zajt okoz, amely alkalmas arra, hogy mások nyugalma, illetőleg a természeti vagy a védett természeti értéket zavarja,

harmincezer forintig terjedő pénzbírsággal sújtható.

(2) Az (1) bekezdésben meghatározott szabálysértés elkövetőjével szemben a rendőrség, továbbá a helyi önkormányzat képviselő-testülete hivatalának erre felhatalmazott ügyintézője, a közterület-felügyelő, a természeti és védett természeti területen a természetvédelmi őr, helyi jelentőségű védett területen az önkormányzati természetvédelmi őr helyszíni bírságot szabhat ki.

A szabálysértés elkövetése mások nyugalma, a lakások, természeti területek káros hatásoktól mentes érdekét sérti. Leggyakrabban olyan indokolatlan zajkeltéssel követik el, amely a megengedettnél nagyobb hanghatást okoz és alkalmas arra, hogy másokat zavarjon. A zaj okozása leggyakrabban túl hangos zenehallgatással, hang- és rezgés előidézésével követhető el. A szabálysértés elkövetésének megállapításához nem szükséges hogy mások nyugalma zavarása be is következzen, elegendő, ha a zaj szint csupán erre alkalmas. Ipari, üzemi létesítmények vagy zajterhelések határértékének megállapításához miniszteri rendeletekben leírt értékek nyújtanak segítséget.

Köztisztasági szabálysértés

7. § (1) Aki

a) a közterületen, a közforgalom céljait szolgáló épületben, illetőleg közforgalmú közlekedési eszközön szemetel, ezeket beszennyezi,

b) a felügyelete alatt lévő állat által az a) pontban megjelölt helyen okozott szennyezés megszüntetéséről nem gondoskodik,

ötvenezer forintig terjedő pénzbírsággal sújtható.

(2) Aki települési szilárd vagy folyékony hulladékot a közterületen engedély nélkül lerak, elhelyez, illetőleg nem a kijelölt lerakóhelyen rak le, vagy helyez el;

százezer forintig terjedő pénzbírsággal sújtható.

(3) Az (1) bekezdésben meghatározott szabálysértések miatt a rendőrség, a helyi önkormányzat képviselő-testülete hivatalának erre felhatalmazott ügyintézője, a közterület-felügyelő, valamint a természeti és védett természeti területen természetvédelmi őr, helyi jelentőségű védett természeti területen az önkormányzati természetvédelmi őr helyszíni bírságot szabhat ki.

A szabálysértés a közterületek rendjét, a közforgalmú nyilvános helyek és közlekedési eszközök tisztaságát hivatott védeni. Szemét vagy szilárd, illetve folyékony hulladék kijuttatásával követhető el a szabálysértés. Túlnyomó többségében az egyszerű szemetelés vagy a kedvtelésből tartott házi és kisállatok ürülékének a közterületről történő eltávolításának elmulasztásával valósul meg a szabálysértés. A jogszabály a hulladék közterületen vagy illegális módon, nem az arra a célra kijelölt helyen történő lerakását is bünteti. Ez tipikusan háztartási hulladékok, építési törmelék meg nem engedett módon történő elhelyezésével valósul meg.

Szeszesital-árusítás, -kiszolgálás és -fogyasztás tilalmának megszegése

12. § (1) Aki

a) a szeszes ital árusítására vagy a közterületen történő fogyasztására vonatkozó – törvényben, kormányrendeletben, illetőleg önkormányzati rendeletben meghatározott – tilalmat megszegi,

b) vendéglátó üzletben 18. életévét be nem töltött személy részére szeszes italt szolgál ki,

c) a szeszes ital eladása során közterületen vagy nyilvános helyen szemmel láthatóan részeg állapotban lévő személynek szeszes italt szolgál ki,

d) közterületen vagy nyilvános helyen fiatalkorút szándékosan lerészegít, ötvenezer forintig terjedő pénzbírsággal sújtható.

(2) Az (1) bekezdésben meghatározott szabálysértés miatt az eljárás a illetékes fogyasztóvédelmi felügyelőség hatáskörébe is tartozik.

(3) Az (1) bekezdésben meghatározott szabálysértés miatt a rendőrség, a közterület-felügyelő, illetőleg a fővárosi és megyei kormányhivatal megyei népegészségügyi szakigazgatási szerve vagy kistérségi népegészségügyi intézete erre felhatalmazott ügyintézője helyszíni bírságot szabhat ki.

A jogszabályt valóságos tartalommal alacsonyabb szintű jogi normák töltik ki, amelyek a szeszesitalok árusításáról és fogyasztásáról rendelkeznek.

Lényeges, hogy a jogi norma kifejezetten megjelöl olyan helyeket, ahol tilos szeszesitalt árusítani és fogyasztani. Ilyenek például az egészségügyi intézmények és a nevelési- oktatási intézmények is. A magatartás szabálysértéssé nyilvánítása a közterületek rendjének, valamint a 18 éven aluli fiatalok egészségének védelmét szolgálja. Önkormányzati rendelet tilthatja az utcán, köztereken, parkokban történő szeszesital fogyasztást. Lásunk példát erre, az alábbi jogszabálytervezetben.

Leggyakrabban a 18 éven aluli személy részére történő szeszesital kiszolgálása miatt járnak el a hatóságok. A jogsértést csak vendéglátó üzletben lehet elkövetni és csak a kiszolgálást végző személy követheti el. Főszabály, hogy aki közterületen vagy nyilvános helyen szeszesitalt szolgál ki részeg személy számára szabálysértést követ el. Aki rendezvényen, családi ünnepeken, baráti társaságban kínál részeg személyt szeszesitalal, nem követ el szabálysértést.

..... **Város Közgyűlésének**
.../2012. (.....) **önkormányzati rendelete**
a közterületen történő szeszesital fogyasztás korlátozásáról

..... Város Közgyűlése a szabálysértésekről szóló 1999. évi LXIX. törvény 1. § (1) bekezdésében, az egyes szabálysértésekről szóló 218/1999. (XII. 28.) Korm. rendelet 12. § (1) bekezdés a) pontjában és a helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény 16. § (1) bekezdésében kapott felhatalmazás alapján, az Alkotmány 44/A. § (1) bekezdés a) pontjában és a helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény 1. § (3) bekezdésében meghatározott feladatkörében eljárva a következőket rendeli el:

1. § A rendelet célja a közterületen történő szeszesital fogyasztás korlátozása a közterületek rendjének biztosítása és az alkoholfogyasztási szokások befolyásolása érdekében.

2. § (1) A rendelet területi hatálya Város közigazgatási területén lévő közterületekre terjed ki.

(2) A rendelet személyi hatálya a város közigazgatási területén bármilyen jogcímen tartózkodó természetes személyekre terjed ki.

3. § E rendelet alkalmazásában:

1. közterület: a közhasználatra szolgáló minden olyan állami vagy önkormányzati tulajdonban álló terület, amelyet rendeltetésének megfelelően bárki használhat, ideértve a közterületnek köztűként szolgáló és a magánterületnek a közforgalom számára a tulajdonos (használó) által megnyitott és kijelölt részét, továbbá az a magánterület, amelyet azonos feltételekkel bárki használhat,

2. szeszesital: minden alkoholtartalmú ital, kivéve a gyógynövények gyógyászati jellegű szeszes kivonatát és az ezek felhasználásával készült terméket, továbbá az 1,2 %-nál kevesebb alkoholtartalmú üdítőitalokat.

4. § (1) A közterületen tilos a szeszesital fogyasztása a (2) bekezdésben foglalt esetek kivételével.

(2) A közterületen történő szeszesital-fogyasztás tilalma nem terjed ki

a) a hatályos közterület-használati szerződéssel rendelkező vendéglátó üzletre, annak előkertjére, kitelepülése területére, nyitvatartási időben,

b) a szeszes ital kimérésére is jogosító engedéllyel (közterület-használati szerződéssel) rendelkező alkalmi rendezvény területére, a rendezvény engedélyezett ideje alatt,

c) a szokásosan kirándulás céljából igénybevetett, pihenésre kijelölt helyekre

d) december 31. napján 18 órától a következő év január 1. napján 06 óráig terjedő időszakra.

5. § (1) Aki a rendeletben meghatározott tilalmat megszegi az szabálysértést követ el, és az egyes szabálysértésekről szóló 218/1999. (XII. 28.) Korm. rendelet 12. § (1) bekezdés a) pontja alapján ötvenezer forintig terjedő pénzbírsággal sújtható.

(2) A szabálysértés tetten ért elkövetőjével szemben a közterület-felügyelő háromezer forinttól húszezer forintig terjedő helyszíni bírságot szabhat ki.

E rendelet 2011. május 15. napján lép hatályba.

.....
jegyző

.....
polgármester

A jogszabály különösen is védi a fiatalkorúakat, ugyanis büntetni rendeli azt, aki közterületen vagy nyilvános helyen fiatalkorút lerészegít. Lényeges továbbá hogy a fiatalkorú lerészegítése csak szándékosan követhető el és egyben az elkövetőnek tudnia kell, hogy a szeszitalal kínálól személy még nem töltötte be a 18. életévét. Tény, azonban hogy ha a lerészegítés magánlakásban vagy például kollégiumban történik úgy szabálysértés elkövetése nem állapítható meg.

Kitiltás szabályainak megszegése

15. § (1) Aki olyan helységben vagy az ország területének olyan részében tartózkodik, ahonnan a bíróság kitiltotta, hatvanezer forintig terjedő pénzbírsággal sújtható.

(2) Az (1) bekezdésben meghatározott szabálysértés miatt az eljárás a rendőrség hatáskörébe tartozik.

Sportrendezvényről kitiltás szabályainak megszegése

15/A. § (1) Aki olyan sportrendezvényen vagy sportlétesítményben tartózkodik, ahonnan a bíróság, illetve a szabálysértési hatóság kitiltotta, ötvenezer forintig terjedő pénzbírsággal sújtható.

(2) Az (1) bekezdésben meghatározott szabálysértés miatt az eljárás a rendőrség hatáskörébe tartozik.

Tiltott fürdés

17. § (1) Aki tiltott helyen fürdik, húszezer forintig terjedő pénzbírsággal sújtható.

(2) Az (1) bekezdésben meghatározott szabálysértés miatt a rendőrség, a helyi önkormányzat képviselő-testülete hivatalának erre felhatalmazást ügyintézője, a közterület-felügyelő, bányatavak esetében a bányakapitányság, a természeti és védett természeti területen természetvédelmi őr, helyi jelentőségű védett természeti területen az önkormányzati természetvédelmi őr helyszíni bírságot szabhat ki.

A szabad vizekben való fürdés szabályait a belügyminiszteri rendelet állapítja meg, mely szerint folyóvizekben, természetes és mesterséges tavakban illetve vízi létesítmények, - például csatornák vizében, - csak olyan helyen szabad fürödni, amelyek nem esnek tiltó rendelkezés alá. A fürdésre alkalmas szabad vizek kijelöléséről a települési önkormányzat jegyzője gondoskodik. Tilalmazott a fürdés általában éjszaka és korlátozott látási viszonyok között, hajóútban és ott, ahol azt tiltótábla jelzi. Megjegyzendő hogy szabad vizekben 6 éven aluli gyermek vagy úszni nem tudó 14 éven aluli fiatal csak felnőtt felügyelete mellett fürödhet.

Jégen tartózkodás szabályainak megszegése

18. § (1) *Aki a szabad vizek jegén való tartózkodás szabályait megszegi, húszezer forintig terjedő pénzbírsággal sújtható.*

(2) *Az (1) bekezdésben meghatározott szabálysértés miatt a rendőrség, a helyi önkormányzat képviselő-testülete hivatalának erre felhatalmazott ügyintézője, a közterület-felügyelő helyszíni bírságot szabhat ki.*

Szabad vizek jegén tartózkodni csak akkor szabad, ha a jég kellő szilárdságú, nem olvad, illetve nem mozog. A szabálysértés az álló vizek jegén tartózkodó személyek biztonságát, életüket és testi épségüket védelmezi. Tilos szabad vizek jegén tartózkodni éjszaka és korlátozott látási viszonyok között illetve folyókon, kikötőkben. Aki a jégen léket vág, köteles a jégmentessé vált területet távolról felismerhető módon megjelölni, illetve körbehatárolni. A jégen tartózkodás szabályait hasonlóan az előzőekhez alacsonyabb szintű jogi norma határozza meg, tehát az intézkedő rendészeti szerv tagjának ennek ismeretében kell eldöntenie, hogy történt-e jogsértés.

A KÖZÚTI KÖZLEKEDÉS RENDJÉVEL ÖSSZEFÜGGŐ SZABÁLYSÉRTÉSEK

Ittas vezetés

42. § (1) *Aki*

a) vasúti vagy légi járművet, gépi meghajtású vízi járművet, úszó munkagépet úgy vezet, hogy szervezetében szeszes ital fogyasztásából származó alkohol van, vagy

b) vasúti vagy légi jármű, gépi meghajtású vízi jármű, úszó munkagép, illetve közúton vagy a közforgalom elől el nem zárt magánúton gépi meghajtású jármű vezetését olyan személynek engedi át, akinek a szervezetében szeszes ital fogyasztásából származó alkohol van,

százezer forintig terjedő pénzbírsággal sújtható.

(2) *Aki az (1) bekezdés a) pontjában meghatározott szabálysértést nem gépi meghajtású vízi járműre követi el, ötvenezer forintig terjedő pénzbírsággal sújtható.*

(3) *Az (1) bekezdés a) pontjában és a (2) bekezdésben meghatározott szabálysértés miatt a szabálysértési hatóság járművezetéstől eltiltást alkalmazhat.*

A szervezetbe jutó alkohol gátolja a biztonságos vezetéshez szükséges koncentrációt és reakálási képességet, hajlamosít a közlekedési szabályok megszegésére, ezáltal veszélyeztetve mások életét és testi épségét.

A jogszabály módosulása folytán a közúton vagy a közforgalom elől el nem zárt magánúton történő gépi meghajtású jármű vezetése oly módon, hogy a járművezető szervezetében szeszes ital

fogyasztásából származó alkohol van, már nem szabálysértés! Mint korábban említettük, közigazgatási bírsággal sújtandó jogsértés, tehát nem von maga után tényleges szabálysértési eljárást.

A KRESZ szerint járművet az vezethet, aki a vezetési képességre hátrányosan ható szerbefolyása alatt nem áll és szervezetében nincs szeszesital fogyasztásából származó alkohol. A MÁV Zrt. belső utasításai illetve a Hajózási Szabályzat is a rendelkezései között megjeleníti a KRESZ-ben leírt elvárható magatartást. A cselekmény azért is veszélyes a társadalomra, mert nemcsak az elkövető, hanem más, a közlekedésben résztvevő személyek is vagy akár azzal érintett személyek kerülhetnek általa veszélybe, hogy az alkohol hatása miatt a jármű vezetője elveszítheti uralmát a jármű felett.

A szabálysértést el lehet követni gépi meghajtású vízi járművel, illetve vasúti vagy légi járművel. Gépi meghajtású járműnek azok minősülnek, a járművek minősülnek, melyeket beépített motor hajt.

Vasúti és légi jármű esetében azonban nem feltétel a gépi meghajtás a cselekményt például vitorlázó repülőgéppel is el lehet követni.

Az alkoholos befolyásoltságot több körülmény együttes hatása alakítja ki. Ezt meghatározza a szeszesital alkohol tartalma, az elfogyasztott mennyiség, a személy tűrőképessége és egyéni állapota. Ennek rendszerint külső jegyei is megnyilvánulnak a bizonytalan járásban vagy akadózó beszédben. Ilyen tünetek hiányában is szeszesitaltól befolyásolt állapotról beszélünk, ha a járművezető szervezetében lévő véralkohol töménysége a 0,8 ezreléket meghaladja. Megállapítható az alkoholos befolyásoltság akkor is, ha a hitelesített légalkohol-mérő készülék mérési eredménye a 0,51 mg/l mértéket eléri vagy meghaladja.

Akkor valósul meg a szabálysértés, ha az említett járművek rendeltetésszerű használata céljából megtörténik az elindítás, mozgásban tartás és az irányítás.

A vezetés átengedése akkor következik be, hogyha a vezetésre alkalmatlan személy a járművet elindította, mozgásba hozta. Esetenként előfordulhat a felelősségre vonást kizáró tévedés. Ez akkor állapítható meg a vezetést átengedő személy például nem tudott arról, hogy az, akinek a vezetést átengedte korábban szeszesitalt fogyasztott és emiatt a szervezetében még alkohol van.

A szabálysértési alakzattól a büntetőjogi tényállást a vérben lévő alkohol mennyisége határozza meg egymástól, vagyis a véralkohol-koncentráció. Ez az érték szabálysértés esetén, ha mg/l értéket vesszük alapul, akkor 0,51 mg/l, ha pedig véralkohol töménységet számítunk, ezrelékben számolva, ez az érték 0,8 ezrelék. Tehát ha valaki az említett értéket, vagy ez alatti értéket produkálja egy alkohol ellenőrzés során, akkor a cselekménye szabálysértés, így a lakóhelye szerint illetékes szabálysértési hatóság jár el az ügyében.

A szankció pénzbírság, valamint gépi meghajtású jármű esetében járművezetéstől eltiltás együttes alkalmazása lehet.

Az elsőbbség és az előzés szabályainak megsértése

44. § (1) Annak a járműnek a vezetője, aki – a (2) bekezdésben foglaltak kivételével – az elsőbbségre vagy az előzésre vonatkozó szabályokat megszegi, ötvenezer forintig terjedő pénzbírsággal sújtható.

(2) Annak a járműnek a vezetője, aki az elsőbbségre vagy az előzésre vonatkozó szabályok megszegésével a közlekedés más résztvevőjét hirtelen fékezésre vagy irányváltatásra kényszeríti, százezer forintig terjedő pénzbírsággal sújtható.

(3) A (2) bekezdésben meghatározott szabálysértés miatt a szabálysértési hatóság járművezetéstől eltiltást alkalmazhat, továbbá az (1) bekezdésben meghatározott szabálysértés esetében a rendőrség helyszíni bírságot szabhat ki.

A szabálysértés a közlekedés biztonságát és a közlekedésben résztvevők életét, testi épségét és egészségét sérti, illetve veszélyezteti. A szabálysértés az elsőbbségre vagy az előzésre vonatkozó szabályok megszegésével a közlekedés más résztvevőjét hirtelen fékezésre vagy irányváltatásra kényszerítésével valósul meg. A vonatkozó szabályokat a KRESZ határozza meg. Elsőbbségi szabályok leggyakrabban az útkereszteződésekben érvényesülnek, ahol a közlekedési jelzések vagy más kiegészítő szabályok utasításait kell alkalmazni. Azonban ezen túl elsőbbségadási kötelezettséget kell teljesíteni a megkülönböztető jelzést együttesen használó gépjárművek részére a földútról érkező járművel, a szilárd burkolatú útról érkező jármű részére vagy például különösen is a gyalogosnak, akinek áthaladási szándéka van a gyalogátkelőhely közelében.

Aki az elsőbbségadásra vonatkozó szabályokat megszegi a fentiekben leírt módon szabálysértést követ el és vele szemben helyszíni bírság is kiszabható.

Az előzés szabályaira a KRESZ tartalmaz rendelkezéseket, amely leírja például az általános megközelítési, elhaladási és visszatérési szabályokat. Meg kell említeni azonban néhány tilalmat, amelyek megsértése gyakori a közlekedésben és az esetek többségében balesetveszélyes helyzetet teremt. Tilos előzni kijelölt gyalogos- átkelő helyen illetve közvetlenül előtte illetve be nem látható útkanyarulatban. A szabálysértés által leírt hirtelen fékezés vagy irányváltás azt jelenti, hogy az elsőbbséggel rendelkező vagy a megelőzött illetve az előzést végrehajtó járművel szemben közlekedő jármű vezetője a baleset elkerülése végett váratlan és hirtelen gyorsításra vagy erős fékezésre, avagy haladási irányúak hirtelen megváltoztatására kényszerül. A kisebb sebességsökkentésre kényszerítés nem minősül jogellenesnek.

Vasúti átjárón áthaladás szabályainak megsértése

45. § (1) Az a járművezető vagy állathajtó, aki járművével vagy állatával (állataival) a közlekedési szabályok szerinti tilalom ellenére a vasúti átjáróba hajt, vagy azon áthajt, ha az nem tartozik a közigazgatási bírsággal sújtandó szabályszegés hatálya alá, hatvanezer forintig terjedő pénzbírsággal sújtható.

(2) Az (1) bekezdésben meghatározott szabálysértés miatt a rendőrség helyszíni bírságot szabhat ki.

A vonatkozó tiltó szabályokat szintén a KRESZ határozza meg, amikor az ott leírt tiltó magatartások ellenére a vasúti átjáróba való behajtással vagy áthajtással valósul meg a jogsértés. Leggyakrabban a fénysorompó piros jelzésének figyelmen kívül hagyásával valósul meg a szabálysértés. A vasúti átjáró biztosítására szolgáló jelzőberendezések a fénysorompó a félsorompó és a teljes sorompó. A KRESZ rendelkezik a különböző biztosítási szintű

vasúti átjárókon való áthaladás szabályairól, az áthaladás sebességéről és a megállási kötelezettségekről. Aki megszegi az erre vonatkozó tilalmakat elköveti a szabálysértést. A közlekedési baleseti statisztikák szerint, a fénysorompóval biztosított vasúti átjárókban történő balesetek szinte kizárólagosan a tilos jelzés figyelmen kívül hagyása miatt történnek meg.

A közúti közlekedés rendjének megzavarása

46. § (1) Aki a közúti közlekedés szabályait megszegi és ezzel másnak vagy másoknak életét, testi épségét vagy egészségét gondatlanságból közvetlen veszélynek teszi ki vagy könnyű testi sértést okoz, százezer forintig terjedő pénzbírsággal sújtható.

(2) Az (1) bekezdésében meghatározott szabálysértés miatt a szabálysértési hatóság járművezetéstől eltiltást alkalmazhat.

(3) Az (1) bekezdés alkalmazásában nem tekinthetők közúti közlekedési szabálynak a gyalogosra és az utasra vonatkozó rendelkezések.

A szabálysértést kizárólag csak a közúton közlekedő jármű vezetője követheti el azzal, hogy más vagy mások kerülnek közvetlen veszélybe vagy szenvednek olyan sérülést mely 8 napon belül gyógyul. Nem csak a sérülés okozása, hanem a közvetlen veszély előidézése is alkalmas a cselekmény megállapítására. Közvetlen veszély például akkor állapítható meg, ha a szabálytalanul közlekedő járművezető magatartása miatt a közlekedési baleset bekövetkezése kizárólag a másik járművezető gyors manőverezése miatt és a körülmények szerencsés alakulása folytán marad el.

E szabálysértés csak gondatlanul követhető el, a gondatlanságnak mind a KRESZ szabályszegés elkövetésénél, mind pedig a megvalósult eredmény tekintetében fent kell állni. A szabálysértést a közúti baleset okozásának bűncselekményétől az eredmény súlyossága alapján határolható el. A bűncselekmény alapesetét az követi el, aki a közlekedés szabályainak megszegésével másnak vagy másoknak súlyos testi sértést okoz.

Engedély nélküli vezetés

47. § (1) Aki vasúti járművet, légi járművet, gépi meghajtású vízi járművet, úszó munkagépet, illetőleg a közúti forgalomban olyan gépi meghajtású járművet vezet, amelyek vezetésére hatósági engedéllyel nem rendelkezik, továbbá aki e járművek vezetését ilyen személynek átengedi, százezer forintig terjedő pénzbírsággal sújtható.

(2) Azzal szemben, aki a közúti forgalomban gépi meghajtású járművet engedély nélkül vezet, a szabálysértési hatóság járművezetéstől eltiltást alkalmazhat, továbbá a rendőrség helyszíni bírságot szabhat ki.

A jogszabályban írt vasúti, légi, gépi meghajtású vízi és közúti forgalomba résztvevő gépi meghajtású jármű vezetéséhez különböző jogi normákban leírt engedélyek szükségesek. A szabálysértést ezen hatósági engedélyek hiányában és a felsorolt járművek vezeté-

sével lehet elkövetni. Az is elköveti az engedély nélküli vezetést, aki ugyan rendelkezik a gépi meghajtású jármű vezetésére jogosított engedéllyel, de engedélye az adott kategóriára vezetésére nem jogosítja fel.

Az sem rendelkezik hatósági engedéllyel, aki gépjármű vezetési oktatáson vett részt, a vizsgáit sikerrel teljesítette, de a vezetői engedélyét még nem kapta kézhez. A KRESZ szerint a járművezetői engedélyt a vezetőnek vezetés közben magánál kell tartania. Aki rendelkezik a szükséges és érvényes hatósági engedéllyel, de azt nem tartja magánál, nem engedély nélküli vezetést, hanem a közúti közlekedési szabályok kisebb fokú megsértését követi el. Úgyszintén az is, akinek az engedélyének egészségi alkalmasságának határideje lejárt.

Biztonságos közlekedésre alkalmatlan jármű vezetése

48. § (1) Aki a közúti forgalomban olyan gépi meghajtású járművet vezet, amelynek kormányberendezése hibás, üzemi fékberendezése elromlott, vagy féklámpája, irányjelző berendezése (kivéve, ha kézzel megfelelő irányjelzés adható) továbbá – ha a látási viszonyok megkívánják – bal oldali első vagy hátsó helyzetjelző lámpája elromlott (kivéve, ha ezek helyettesítése más lámpával megoldható), úgyszintén az is, aki a közúti forgalomban olyan villamost vezet, amelynek üzemi fékberendezése hatásosan nem működik,

ötvenezer forintig terjedő pénzbírsággal sújtható.

(2) Az (1) bekezdésben meghatározott szabálysértés miatt a szabálysértési hatóság járművezetéstől eltiltást alkalmazhat, továbbá a rendőrség helyszíni bírságot szabhat ki.

(3) Az (1) bekezdésben meghatározott szabálysértés esetén – a szabálysértési jogsegély keretében – a pénzbírságot kiszabó jogerős határozat végrehajtása átadható.

A KRESZ előírása szerint a közlekedésben olyan járművel szabad részt venni, amely megfelel a jogszabályban meghatározott műszaki feltételeknek. Minden jármű vezetője köteles járművének berendezéseit ellenőrizni. Ha a járművezető úgy közlekedik az úton, hogy tudja, hogy járműve alkalmatlan a kormányberendezés, a fékberendezés hibája miatt közúti közlekedésre szabálysértést követ el.

Érvényes gépjármű-felelősségbiztosítási szerződés nélküli vezetés

51. § (1) Az az üzembentartó, akinek gépjárműve érvényes kötelező felelősségbiztosítás nélkül vesz részt a közúti forgalomban,

százezer forintig terjedő pénzbírsággal sújtható.

(2) Az (1) bekezdésben meghatározott szabálysértés miatt a rendőrség helyszíni bírságot szabhat ki.

A gépjármű üzembentartójának kötelezettsége hogy a gépjármű a közúti forgalomban csak érvényes gépjármű- felelősségbiztosítási szerződéssel rendelkezzen. Az üzembentartó személy köteles a felelősségbiztosítás meglétét bizonyító okiratot a forgalmi engedéllyel együtt tartani, és ha kell azt felmutatni.

Közúti közlekedési szabályok kisebb fokú megsértése

54. § (1) Aki a közúti közlekedés szabályairól szóló 1/1975. (II. 5.) KPM-BM együttes rendeletben (a továbbiakban: KRESZ) meghatározott közúti közlekedés szabályait megszegi, ha a 42–51. §-a szerinti szabálysértés nem valósul meg, vagy az nem tartozik a közigazgatási bírsággal sújtandó szabályszegés hatálya alá, harmincezer forintig terjedő pénzbírsággal sújtható.

(2) Az (1) bekezdésben meghatározott szabálysértés miatt a rendőrség, továbbá a KRESZ 40–41. §-ának, valamint más megállási, várakozási vagy táblával jelzett behajtási tilalom vagy korlátozás megszegése esetén a közterület-felügyelő helyszíni bírságot szabhat ki.

A KRESZ tartalmaz az előzőeken túl olyan szabályokat is, amelyeknek megsértését a jogalkotó nem kívánta külön nevesíteni tehát nem minősülnek önálló szabálysértéssé. Az ilyen szabályokat a közlekedésben bármilyen módon résztvevő személy elkövetheti, legyen az járművezető, gyalogos vagy adott esetben jármű utasa. A KRESZ nevesíti a járműforgalom irányítására szolgáló fényjelző készülékek jelzéseit, leírja a forgalomirányító rendőr karjelzéseit. Tilalmazza, és büntetni rendeli azokat, akik -e tiltó rendelkezésnek nem tesznek eleget, piros jelzés ellenére az úton továbbhaladnak vagy a gyalogos az úttesten áthalad. A gyalogosokra nézve a KRESZ egyéb tiltó szabályokat is megállapít, mint a hídon, aluljáró-felüljáró útfelületén való közlekedést.

Járművek utasaira is vonatkoznak szabályok, például az utas csak álló járműre szállhat fel és csak álló járműről szállhat le. Tilos a jármű ablakán vagy ajtaján kihajolni, a vezetőt vezetés közben zavarni. Értelemszerűen ezeket a szabálysértéseket csak utasok követhetik el. Összességében elmondható hogy szabálysértés csak akkor állapítható meg, ha a közúti közlekedés szabályainak megsértése nem valósítja meg valamelyik súlyosabban büntetendő közlekedésrendészeti szabálysértést vagy bűncselekményt.

IV. fejezet

Büntetőjog (általános rész)

Bevezetés

A szabálysértések, mint jogellenes cselekmények vizsgálatnál megfigyelhettük, az állam a társadalmi rend fenntartásához fűződő feladatát oly képen valósítja meg, hogy bizonyos emberi magatartások szabályozását célzó parancsait, mindenki által betartandó jogszabály formájában jeleníti meg. Ezek a magatartások lehetnek kevésbé súlyosak, melyek enyhébb jogkövetkezményt magukban hordozó cselekmények, mint amelyek a tárgyalt szabálysértések.

A társadalommá szerveződött emberiség életében a korai időszakról fogva előfordultak, hogy egyes viselkedések nem feleltek meg a társas élet követelményeinek. A közösségek különböző módon tiltakoztak az ilyen magatartásokkal szemben, míg nem a társadalmi fejlődés egy szintjén, az együttélés követelményeit már írásba foglalták. Az ez ellen vétkezőket vagy kötelezték az előírások betartására vagy valamilyen hátrány érte őket.

A társadalmi együttélés alapkövetelményeit ma is jogszabályok tartalmazzák. Az állampolgárok többsége minden további nélkül eleget tesz a törvényhozói akaratnak, mert maguk is egyetértenek a jogszabályokban meghatározott elvárásokkal. Néhányan azonban nem hajlandók követni a jog előírásait, velük szemben az elvárható magatartást ki kell kényszeríteni akár a jogalkotó által meghatározott hátrány túrésével is.

A társadalmi követelményekkel szembenálló antiszociális cselekmények közül a törvény jó néhányat bűncselekménnyé minősít. A bűncselekmények egyedi jelenségek, azonban minden társadalomra jellemző egy adott helyen és meghatározott időben elkövetett cselekményösszesség, melyet bűnözésnek nevezünk.

A büntetőjog kialakulása az állam kialakulásával esik egybe, a büntetőjog tudományos művelése jóval később kezdődött meg. Keletkezésének csíráit az olasz egyetemeken látjuk a XII. sz-tól kezdve. Büntetőjog-tudományról a XVIII. sz. óta beszélhetünk. 1764-ben megjelent CESARE BECCARIA: A bűnökről és büntetésekről c. műve a modern büntetőjog kezdete. Ebben az időszakban a filozófia keretein belül tárgyalták a tudomány alapjait. Magyarországon eddig három Büntető Törvénykönyvet alkottak. Az első az 1878. évi V. tc.; a második az 1961. évi V. törvény; a harmadik a ma is hatályos 1978. évi IV. törvény. A Btk. megalkotásáról szólva ki kell emelni Csemegi Károly alakját, aki Deák Ferencnek és pártjának bizalmát élvezve kapott megbízást a Btk. szöveganyagának és indokolásának elkészítésére. A kódex több esztendő munkája során készült el; országgyűlési vitája pedig mintegy másfél évig tartott. Csemegi műve a Btk.-t mintegy kiegészítő Kihágási Büntető törvénykönyv (KBTK.), - az 1879. évi XL. tc. is.

1. A büntetőjog fogalma

A büntetőjog azoknak a szabályoknak az összessége, amelyek meghatározzák, hogy mely cselekmények minősülnek bűncselekménynek, az elkövetőket mi módon kell felelősségre vonni és velük szemben milyen szankciókat és hogyan kell alkalmazni. A büntető jogszabályok célja, hogy a bennük körülírt magatartásokat lehetőleg senki ne tanúsítsa, a jogszabályokban megjelenített következményeket senki ne idézze elő.

A büntetőjog a szabálysértési törvénnyel szemben egy összetettebb joganyag:

- egyrésztől magában foglalja azokat a jogszabályokat, amelyek meghatározzák, hogy mi minősül bűncselekménynek, az elkövetőkkel szemben alkalmazható szankciókat és azok alkalmazásának feltételeit. Ez a jogszabály az 1978. évi IV. törvény, a Büntető Törvénykönyv, http://jogszabalykereso.mhk.hu/cgi_bin/njt_doc.cgi?docid=3352.513097)

- a büntetőjog leírja a bűncselekményt elkövető személy felelősségre vonásának szabálya it, Ezt az 1999. évi XIX. törvény szabályozza, mely a Büntetőeljárásról szóló törvény

- és nem utolsó sorban a büntetés végrehajtási jog szabályait tartalmazó 1979. évi 11. törvényerejű rendelet.

A büntetőjogág három fő részre tagolódik. Anyagi, eljárási és büntetés-végrehajtási jogra. Az anyagi büntetőjog azokat a jogszabályokat foglalja magába, amelyek leírják a bűncselekménynek minősülő magatartásokat az elkövetőkkel szemben alkalmazható szankciókat és a szankciók alkalmazásának feltételeit. Az anyagi jog további két részre bontható, az általános és a különös részre. Míg az általános rész az összes bűncselekményre vonatkozó általános rendelkezéseket foglalja magában, addig a különös rész az egyes bűncselekményeket írja le.

A büntető eljárási jog a bűncselekményt elkövető személyek felelősségre vonásának rendjét szabályozza. Leírja, hogy milyen szervek, milyen eljárási cselekményekkel járhatnak el a bűncselekményt elkövetőkkel szemben, illetve szabályokat tartalmaz a felelősségre vonás folyamatára.

A büntetés-végrehajtási jog szabályai szorosan kapcsolódnak az előbbi két rész szabályaihoz, ugyanis a cselekmény anyagi jogban meghatározott elkövetőit, az eljárási jogban leírt módon történő felelősségre vonás során kiszabott büntetések végrehajtásának módját, körülményeit szabályozza.

1.1. A büntető törvények hatálya

Ha a jogszabályalkotásra hivatott szerv az előírt formák között jogszabályt alkot és azt az előírásoknak megfelelően kihirdeti, a közzétett jogszabály érvényes. Hatályos az a jogszabály, amely ott helyen, időben és személyekre nézve alkalmazható.

A Büntető Törvénykönyv hatályát az alábbiakban foglalhatjuk össze

„Btk. 2. § A bűncselekményt az elkövetése idején hatályban levő törvény szerint kell elbírálni. Ha a cselekmény elbírálásakor hatályban levő új büntető törvény szerint a cselekmény már nem bűncselekmény, vagy enyhébben bírálendő el, akkor az új törvényt kell alkalmazni; egyébként az új büntető törvénynek nincs visszaható ereje.”

A büntető törvény időbeli hatálya arra vonatkozik, hogy mikortól kezdve és meddig alkalmazható a büntető jogszabály. Általános szabály az elkövetéskor hatályos törvény alkalmazása, amely alól az egyetlen kivétel az elbíráláskori enyhébb büntető törvény.

A háborús és az emberiség elleni bűntettek tényállásait és büntethetőségük feltételeit a nemzetközi jog határozza meg, és ezeket a bűntetteket attól függetlenül büntetni rendeli, hogy az elkövetés idején a belső jogban büntetendőek voltak-e.

A területi és személyi hatály

„Btk. 3. § (1) A magyar törvényt kell alkalmazni a belföldön elkövetett bűncselekményre, valamint magyar állampolgár külföldön elkövetett olyan cselekményére, amely a magyar törvény szerint bűncselekmény.

(2) A magyar törvényt kell alkalmazni a Magyar Köztársaság3 határain kívül tartózkodó magyar hajón, vagy magyar légi járművön elkövetett bűncselekményre is.

4. § (1) A magyar törvényt kell alkalmazni a nem magyar állampolgár által külföldön elkövetett cselekményre is, ha az

a) a magyar törvény szerint bűncselekmény és az elkövetés helyének törvénye szerint is büntetendő,

b) állam elleni bűncselekmény (X. fejezet), kivéve a szövetséges fegyveres erő ellen elkövetett kémkedést (148. §), tekintet nélkül arra, hogy az elkövetés helyének törvénye szerint büntetendő-e,

c) emberiség elleni (XI. Fejezet) vagy olyan egyéb bűncselekmény, amelynek üldözését nemzetközi szerződés írja elő.

(2) A nem magyar állampolgár által külföldön, a szövetséges fegyveres erő ellen elkövetett kémkedés (148. §) esetében a magyar büntető törvényt kell alkalmazni, feltéve, hogy e bűncselekmény az elkövetés helyének törvénye szerint is büntetendő.

(3) Az (1)–(2) bekezdés eseteiben a büntetőeljárás megindítását a legfőbb ügyész rendeli el.”

A területi és a személyi hatályra vonatkozó szabályok az állam büntetőhatalmának, joghatóságának körét határozzák meg. Az állam büntetőjogának hatálya a saját területén elkövetett bűncselekményekre terjed ki, és pedig tekintet nélkül az elkövető állampolgárságára és arra, hogy mi ellen irányul a bűncselekmény. A területi elv alapja az állam szuverenitása az adott terület felett, az állam tehát hatalmat gyakorol az országa területén elkövetett bűncselekményekkel kapcsolatban.

Az állam büntetőjogának személyi hatálya alá a saját állampolgárai által elkövetett bűncselekmények tartoznak, tekintet nélkül arra, hogy hol és ki, vagy mi ellen követték el a cselekményt.

Jelen tananyagrészt feladata a bűncselekmény fogalmának bemutatása, az elkövetők különböző csoportjainak ismertetése. Részét képezi a fejezetnek a büntethetőségi akadályok és az elkövetett bűncselekmény miatt kiszabható szankciók értelmezése.

1.2. A bűncselekmény fogalmát

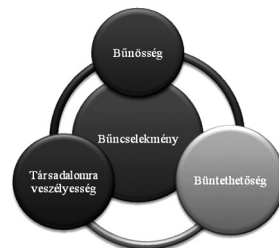
Bűncselekmény az a szándékos vagy - ha a törvény a gondatlan elkövetést is bünteti - gondatlanságból elkövetett cselekmény, amely veszélyes a társadalomra, és amelyre a törvény büntetés kiszabását rendeli el.

Társadalomra veszélyes cselekmény az a tevékenység vagy mulasztás, amely a Magyar Köztársaság állami, társadalmi vagy gazdasági rendjét, az állampolgárok személyét vagy jogait sérti vagy veszélyezteti.

Mint látható a bűncselekmények három fontos fogalmi ismérve van. Ezek az alábbiak:

Az egyes fogalmak szoros egységet képeznek, bármelyikük hiánya esetén nincs bűncselekmény.

Az ábra részletes magyarázatára a bűncselekményi tényállás elemzésekor térünk ki.

Az egyes bűncselekmények súlyuk, társadalomra veszélyességük szerint eltérőek lehetnek, ezért célszerű már a bűncselekmény elnevezésükben is különbséget tenni.

Ezek alapján **büntett az a szándékosan elkövetett bűncselekmény, amelyre a törvény kétévi szabadságvesztésnél súlyosabb büntetés kiszabását rendeli el. Minden más bűncselekmény vétség.**

A különbség azonban nem csak elnevezésben van, hanem a lehetséges jogkövetkezmények és eljárási szabályok terén is. További elhatárolás tehetünk aszerint, hogy az összes gondatlanul elkövetett bűncselekmény, például a közúti baleset okozása, vétség, szintúgy, mint a két évig terjedő szabadságvesztéssel büntethető szándékos bűncselekmény.

1.3. A jogszabály értelmezés során a törvényhozói akarat feltárása történik meg. Ez elengedhetetlen feltétele a büntető jogszabályok helyes értelmezésének.

A jogszabály értelmezése történhet az értelmezés alanya, módja és terjedelme alapján.

- Alanya szerint jogalkotói értelmezésről akkor beszélünk, ha a jogszabályt annak megalkotója értelmezi. A Btk. is tartalmaz ilyen, a jogalkotó által megtett értelmező rendelkezéseket.

- Jogalkalmazói értelmezés során bíróságok, ügyészségek, és a nyomozószervek is végeznek ilyen tevékenységet, amely során eldöntik, hogy az adott jogszabály alkalmazásának a feltételei az általuk vizsgált ügyben fennáll-e.

- A jogirodalmi értelmezést másként tudományos értelmezésnek hívjuk, amelyek tankönyvek, tanulmányok, szakkönyvek formájában jelennek meg.

Az értelmezés módszerét tekintve beszélhetünk nyelvtani, történeti, rendszerező és logikai értelmezésről.

- A nyelvtani értelmezés nem más, mint a magyar nyelv szabályai szerinti jogalkotói akarat feltárása. Lényeges, hogy például a jogszabály szövegében megjelenő két feltétel a „vagy” illetve az „és” kötőszó feltételeket kapcsol-e egybe, vagy sem.

- Történeti elemzés során azt kell vizsgálni, hogy az adott jogszabály megalkotására milyen társadalmi vagy politikai okok vagy célkitűzések vezettek.

- Rendszerező értelmezés során a jogszabály tartalmát más jogszabályokkal összefüggésben kívánjuk feltárni.

- A logikai értelmezés lényegét abban foghatjuk meg, hogy ha például a jogalkotó egy kisebb jogsérelmet büntetni rendel, akkor biztosan a súlyosabb jogsértést is büntetni fogja.

Az értelmezés terjedelme szerint különbséget tehetünk megállapító, megszorító és kiterjesztő értelmezés szerint.

1.4. A bűncselekmények elkövetői két fő csoportba sorolhatóak: Az egyik csoportot azok az elkövetők alkotják, akik részt vesznek a törvényi tényállás megvalósításában. Az elkövetők-e csoportját tetteseknek nevezzük. A tetteségnek három fajtája ismert:

- önálló tettes
- társtettes
- közvetett tettes

Az önálló tettes az a személy, aki a törvényi tényállást egyedül és közvetlenül valósítja meg. A törvényi tényállások legtöbbször az „aki” szóval jelöli a személyét. Néhány esetben speciális feltételeknek kell megfelelnie a tettesnek, így például a kényszervallatást csak olyan elkövető tudja megvalósítani, aki egyben hivatalos személy is.

Azok a személyek, akik egymás tevékenységről tudva közösen valósítják meg a szándékos bűncselekményt társtettesek. Ez esetben legalább két személynek kell a cselekmény elkövetésében részt venni, ahol azonos szándékkal kell cselekedni. Az ilyen magatartás gyakori például rablásnál, ahol az egyik tettestárs az erőszakos magatartást fejt ki, míg társa ezt kihasználva az áldozattól elveszi annak értékeit.

Közvetett tettségéről akkor beszélünk, ha valaki egy másik személy felhasználásával, egy olyan személlyel követetti el a bűncselekményt, aki valamely tény miatt nem vonható felelősségre. Gyakori a gyermekkel végrehajtott lopás, vagy a kényszer, illetve fenyegetés hatása alatt álló személlyel elkövetett rablás.

Ezekben az esetekben is két személy követ el jogsértő magatartást. Közvetett tettesként az fog felelni a bűncselekmény elkövetéséért, aki mintegy eszközként használta fel a cselekmény tényleges elkövetőjét, bár ez utóbbi személyt büntethetőségi akadály miatt, nem lehet felelősségre vonni.

1.5. A másik elkövetői csoportba azok a személyek tartoznak, akik a törvényi tényállás megvalósításában nem vesznek részt, de valamilyen módon közreműködnek a tettes személy általi elkövetésben. Őket a jogszabály részeseknek nevezi.

Lényeges, hogy az ő tevékenységüknek kapcsolatban kell állni a tettes cselekményével és szándékosan kell cselekedniük, tehát tudniuk kell az elkövető cselekményéről. A részeseket törvény két csoportra bontja a részeseket, úgy mint felbujtó és a bűnsegéd.

Felbujtó az, aki más bűncselekmény elkövetésére szándékosan rábír. A felbujtás lényege, hogy a felbujtó olyan hatást gyakorol a tettesre, hogy az elhatározza a bűncselekmény elkövetését, tehát döntően motiválja.

A felbujtónak tisztában kell lennie saját magatartásával és azzal, hogy milyen hatást gyakorolt a tettesre.

A bűnsegéd az, aki a bűncselekmény elkövetéséhez szándékosan segítséget nyújt. Szükséges a tettes által elkövetett alapcselekmény, ugyanis ehhez köthető a bűnsegéd tevékenysége. Lényegesebb mozzanat a segítség nyújtása, ugyanis maga a bűnsegéd nem vesz részt a bűncselekmény elkövetésében, nem fejt ki aktív magatartást, hiszen ha megtenné, már társtettségé válna.

A bűnsegéd fizikai és pszichikai értelemben is segítséget nyújthat az elkövetőnek. Fizikai bűnsegédnél gondoljuk arra, hogy például eszközt szerez, vagy bocsát rendelkezésére az elkövetőnek ahhoz, hogy a bűncselekményt eredményesen el tudja követni.

Érdekes, de fizikai bűnsegédnek minősül, akinek kötelezettsége lenne egy aktív magatartás kifejtésére, de azt annak érdekében nem teszi, meg hogy az elkövető bűncselekményt végrehajtsa. A bűnsegédnek munkájából fakad valamilyen kötelessége, (például éjjeliőrnek a telephely éjszakai őrzése-védelme) amit azért mulaszt el, hogy a tettes az éj leple alatt onnan lopni tudjon.

Pszichikai értelemben a bűnsegéd oly módon tud segítséget nyújtani az elkövetéshez, hogy tanácsot ad az elkövetően, buzdítja, bátorítja őt. Ez történhet akár a bűncselekmény helyszínén történő jelenléttel úgy, hogy bár aktívan nem avatkozik be, de jelenlétével a tettesre bátorító, míg a sértettre akár bénító hatással is lehet.

A részesekre ugyanazt a büntetési tételt kell alkalmazni, mint amelyet a törvény a tettesekre megállapított.

„Btk. 19. § Elkövetők a tettes, a közvetett tettes és a társtettes (tettesek), valamint a felbujtó és a bűnszegéd (részesek).

20. § (1) Tettes az, aki a bűncselekmény törvényi tényállását megvalósítja.

(2) Közvetett tettes az, aki a szándékos bűncselekmény törvényi tényállását e cselekményért gyermekkor, kóros elmeállapot, kényszer, fenyegetés miatt nem büntethető vagy tévedésben levő személy felhasználásával valósítja meg.

(3) Társtettesek azok, akik a szándékos bűncselekmény törvényi tényállását, egymás tevékenységéről tudva, közösen valósítják meg.

21. § (1) Felbujtó az, aki más bűncselekmény elkövetésére szándékosan rábír.

(2) Bűnszegéd az, aki bűncselekmény elkövetéséhez szándékosan segítséget nyújt.

(3) A részesekre is a tettesekre megállapított büntetési tételt kell alkalmazni.”

Tény, hogy több elkövető nagyobb körülmekintéssel és magasabb színvonalú szervezéssel tudja megvalósítani a bűncselekményeket. Természetesen ennek a többes elkövetésnek sokkal súlyosabb a társadalomra veszélyessége. Ezért a törvény bizonyos esetekben kiemeli ezt az elkövetési módszert az általánosból és megállapításuk esetén jóval magasabb büntetési tételt fűz a bűncselekményhez.

Két bűnelkövetői alakzatot érdemes megismerni. Az egyik a bűnszövetség, mely akkor létesül, ha két vagy több személy bűncselekményeket szervezeten követ el, vagy ebben megállapodik, és legalább egy bűncselekmény elkövetését megkísérlik, de nem jön létre bűnszervezet.

Bűnszervezetről akkor beszélünk, ha három vagy több személyből álló, hosszabb időre szervezett, összehangoltan működő csoport, amelynek célja öt évi vagy ezt meghaladó szabadságvesztéssel büntetendő szándékos bűncselekmények elkövetése.

„Btk. 137.§ 7. bűnszövetség akkor létesül, ha két vagy több személy bűncselekményeket szervezeten követ el, vagy ebben megállapodik, és legalább egy bűncselekmény elkövetését megkísérlik, de nem jön létre bűnszervezet,

8. bűnszervezet: három vagy több személyből álló, hosszabb időre szervezett, összehangoltan működő csoport, amelynek célja öt évi vagy ezt meghaladó szabadságvesztéssel büntetendő szándékos bűncselekmények elkövetése,”

1.6. A bűncselekmény megvalósulásának szakaszai (stádiumai)

A bűncselekmény megvalósulása időben jól elkülöníthető, melyet a bűncselekmény stádiumaiként, szakaszaiként írhatunk le.

Ennek azért van jelentősége, mert minél közelebb jut az elkövető a károsnak ítélt helyzet bekövetkezéséhez, cselekménye annál inkább veszélyes a társadalomra.

A büntetőjog három stádiumát különbözteti meg a bűncselekménynek:

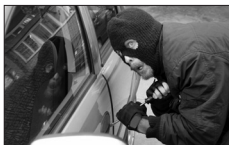

A bűncselekményhez vezető folyamat legkorábbi stádiuma az előkészület. Csak akkor büntethető, ha a törvény ezt külön elrendeli, így nincs minden bűncselekménynek büntethető előkészülete.

Amennyiben a törvény úgy rendel, előkészület miatt büntetendő, aki a bűncselekmény elkövetése céljából az ehhez szükséges vagy ezt könnyítő feltételeket biztosítja, az elkövetésre felhív, ajánlkozik, vállalkozik vagy a közös elkövetésben megállapodik.

Az elkövető célja az előkészülettel a bűncselekmény elkövetésének lehetővé tétele. Mint említettük, az előkészület általában nem büntetendő, de ha a törvény külön büntetni rendeli, akkor azonban büntetendőséget megszüntető körülményként értékeli a jogalkotó, akinek önkéntes elállása folytán marad el a bűncselekmény elkövetésének a megkezdése. Előkészülete csak szándékos bűncselekménynek lehet.

A bűncselekmény megvalósulási folyamatában a következő stádium a kísérlet.

A törvény büntetni rendeli, aki a szándékos bűncselekmény elkövetését megkezd, de nem fejezi be. Az a személy, aki az általa kívánt cél, például az idegen tárgy elvételét vagy a számára idegen jármű használat céljából történő elvételét megkezd, de azt nem fejezi be kísérlet miatt büntethető.

Lényeges feltétele a kísérlet megállapításának, hogy a törvény által leírt eredmény - így a lopásnál vagy a jármű önkényes elvételénél - nem azért nem következik be, mert a tulajdonos vagy a hatóság beavatkozik, hanem azért, mert az elkövető saját elhatározásából áll el a cselekménye befejezéstől.

Befejezett bűncselekményről akkor beszélünk, ha a bűncselekményt leíró törvényi tényállás minden eleme megvalósult. Szándékos bűncselekmény esetén a kívánt eredmény létrejötte - például az idegen dolog elvétele, megszerzése - befejezetté nyilvánítja a bűncselekményt.

Mutassa be a bűncselekmény egyes megvalósulási szakaszait a médiában közzétett esetek alapján!

2. A bűncselekményi törvényi tényállás

Ha egyszerűen akarjuk megfogalmazni a törvényi tényállás fogalmát, akkor azt mondjuk, hogy az nem más, mint az adott bűncselekmény törvényi ismérveinek az összessége.

2.1. A törvényi tényállásokat fajtái szerint csoportosíthatjuk:

- azokat a tényállásokat, amelyek **az életben rendszerint előforduló eseteket írnak, le tehát tipikusnak tekinthetők, egyszerű vagy más néven alapeseti tényállásnak hívjuk.** A büntetőtörvénykönyv minden bűncselekménynek meghatározza az alapeseti tényállását.

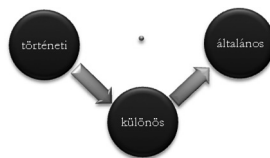
- Különleges körülmények azonban a bűncselekmény súlyát oly mértékben megváltoztatják, hogy azok **társadalomra veszélyessége súlyosabb a tipikus esetekhez képest, így ilyen esetekben az alapeset mellett a törvényhozó megalkotja a minősített eseteket is.**

A minősített tényállásokról elmondható hogy súlyosabb joghátrányt fűz megvalósulások esetére a jogalkotó, de nem minden bűncselekménynek van minősített esete. Példaként megemlíthető az emberölés, amely önmagában is nagyon súlyos bűncselekmény, de ha az elkövető például előre kitervelten vagy különös kegyetlenséggel követi el, úgy még súlyosabb büntetésre kell számítania.

- Az alapeseti tényálláshoz képest azonban néhány bűncselekmény esetén - bár maga a **jogellenes cselekedet megtörtént - de a társadalom értékítélete alapján enyhébb szankció alkalmazására nyújt lehetőséget a jogszabály.** Ilyenkor az alapeset mellett, a jogalkotó létrehozza a **privilegizált tényállásokat**, melyek ritkán fordulnak elő a mindennapi életben, ezáltal a büntető törvénykönyvben is.

Az előző példánál maradva az emberölés alapesetéhez képest privilegizált eset, a hirtelen felindulásban elkövetett emberölés.

A törvényi tényállásokat más szempontok alapján is csoportosíthatjuk:

- **A történeti tényállás** a bűncselekmény elkövetésekor a valóságban megtörtént és büntetőjogi szempontból jelentős körülményeket összegzi és írja le. A hétköznapi életben nagy hasonlóságot mutat a médiában megjelenő és a bűncselekményekről tudósító rövid híradásokkal.

- **A különös törvényi tényállás** a büntető törvénykönyv úgynevezett Különös Részében megfogalmazott, az egyes bűncselekmény megállapításához szükséges jogi ismérvek összessége, azaz a bűncselekmény pontos törvényi leírása.

- **Az általános törvényi tényállás** magában foglalja az összes bűncselekmény törvényi tényállásában előforduló közös elemeket, amely azonban egy elméleti rendszer, de segítségével a jogalkalmazók az egyes bűncselekmények elemzését, értékelését elvégezhetik.

2.2. A következőkben az általános törvényi tényállás szerkezetével és tartalmi elemeivel ismerkedünk meg.

	A bűncselekmény tényállási elemei			
	Objektív elemek		Szubjektív elemek	
	Tárgy	Tárgyi oldal	Alany	Alanyi oldal
Szükségképpeni tényállási elemek	Jogi tárgy - általános - különös - közvetlen	Elkövetési magatartás - tevés - mulasztás	Általános alany - tettes - részes	Bűnösség - szándékosság - gondatlanság
Esetleges / nem szükségképpeni elemek	Elkövetési tárgy, passzív alany	Szituációs elemek, ok-okozati összefüggés, eredmény	Speciális alanya	Motívum, célzat

A táblázat oszlopaait tanulmányozva megfigyelhető, hogy az általános törvényi tényállást objektív és szubjektív elemek összessége alkotja.

Ha a sorokat vizsgáljuk, akkor azt látjuk, hogy a bűncselekmény megvalósulásához szükségképpeni és esetleges elemekkel találkozhatunk.

A szükséges elemek minden bűncselekménynek a részét képezik. Ha bármelyik is hiányzik vagy az adott történeti tényállásban nem fellelhető, nem állapítható meg a bűncselekmény.

Bizonyos tényállási elemek megléte csak akkor bír jelentőséggel, ha azt a különös törvényi tényállás leírja.

2.2.1. Vizsgáljuk meg az objektív elemek közül azokat melyek feltétlenül szükségesek a bűncselekmény megvalósulásához.

a) **A bűncselekmény tárgya nem más, mint az a társadalmi érték, viszony, amelyet az elkövető magatartása sért vagy veszélyeztet.**

Az állam feladata, hogy garantálja az alapvető emberi jogokat, értékeket és ezek védelmében jogszabályokat alkosson. Az általános jogi tárgy, melyet a bűncselek-

mény elkövetője sért vagy veszélyeztet, a jogszabályok halmazába sűrített értékrend, amellyel szemben a bűncselekmény elkövetője tudatosan szembehelyezkedett.

Könnyen belátható, hogy a büntető törvénykönyvben megfogalmazott bűncselekmények értékeket, érdekeket védenek, így végső soron az elkövető az állam jogrendjét sérti, amikor a bűncselekményt elköveti.

b) A **különös jogi tárgy** ezzel szemben már az **értékek szűkebb körét írja le, azokat, amelyek az élet, testi épség, az egészség, a tulajdon, a vagyonbiztonság sérelmét eredményezik.** A társadalomra különösen veszélyes jogi tárgyakat a társadalomra veszélyesség fogalmának megismerésekor már tárgyaltuk, így ilyen az állami rend a társadalmi rend, a gazdasági rend, az állampolgárok személye, és az állampolgárok jogai.

c) A **közvetlen jogi tárgy a büntetőjog által védett egy-egy érték vagy érdek, amelyet a bűncselekmény sért vagy veszélyeztet** konkrétan az egyes ember élete, tulajdonhoz fűződő joga.

d) **Minden törvényi tényállás szükségképpen tárgyi eleme egy emberi magatartás, amely tevés vagy mulasztás formájában valósul meg.** A tevés egy aktív cselekmény, a testmozgások végzésével történik, mely mozdulat sor idézi elő a bűncselekményben megfogalmazott eredmény. A kés megragadása és a szúrás például tipikus tevésrel megnyilvánuló mozdulatsor.

A mulasztás során az elkövető valaminek a nem tevésével, egy kötelesség nem teljesítésével követi el a bűncselekményt. Ezt végső soron passzív magatartásnak tekinthetjük. Az anya, aki gyermeke gondozásáért felelős, ehelyett őt magára hagyva inkább esténként szórakozni megy, elmulasztja a gondoskodási kötelezettségét.

e) Nem feltétlenül szükséges, hogy a bűncselekménynek legyen elkövetési tárgya, azaz olyan fizikai dolog, amire nézve az elkövető megvalósítja a bűncselekményt. Néhány esetben azonban ennek hiányában nem valósul meg bűncselekmény. Pénzhamisítás esetén a hamis pénz léte, közokirat-hamisításnál maga a hamis vagy hamisított közokirat lesz az elkövetési tárgy.

A bűncselekmények többségét nem személy ellen követik, azonban akkor, ha a bűncselekmény konkrét személy, - azaz passzív alany - ellen irányul, akkor az elkövetési tárgya maga a sértett személy lesz.

Testi sértést csak más személy testének sérülése (megütése, megvágása, megszúrása stb.) esetén lehet megállapítani, ugyanis a magunknak okozott sérülés nem bűncselekmény.

f) Egyes bűncselekményeknél a tárgyi oldalt tekintve az úgynevezett szituációs elemeknek van jelentősége. A törvény - a már korábban megismert minősített esetek megvalósulásával - súlyosabb jogkövetkezményt fűz ahhoz, hogyha az elkövető a bűncselekményt például fegyveresen vagy különös kegyetlenséggel követi el.

Az elkövetés helye és ideje befolyásolhatja a konkrét bűncselekmény megállapítását és ezzel együtt a kiszabható büntetést. Ilyen lehet a közveszély – súlyos baleset vagy katasztrófa - helyszínén elkövetett lopás vagy a nagy nyilvánosság előtt történő rágalmozó kifejezés használata. Bizonyos katonai bűncselekményeket csak háború idején lehet elkövetni.

Az elkövetés eszközének akkor van jelentősége, ha a hétköznapi életben jellemzően előforduló elkövetéshez képest a törvény súlyosabb szankciót kíván fűzni eszköz alkalmazása esetén. Az alkalmi jellegű lopáshoz képest súlyosabban kell büntetni a tolvajt, aki lopott vagy álkulcsot használt a bűncselekmény elkövetéshez.

A büntető törvénykönyvben számos olyan bűncselekményt találhatunk, amely csak akkor valósul meg, ha bekövetkezik egy ott leírt eredmény, azaz a külvilágban bekövetkezik egy nem kívánt változás.

Amennyiben a jogszabályban leírt eredmény nem következik be, mert például a testi sértéssel a sértett személy egészsége vagy testi épsége nem változik, azaz a sérülés vagy betegség nem következik be, úgy nem beszélhetünk bűncselekményről. Ha a törvény leírja, az eredménynek be kell következnie ahhoz, hogy a bűncselekmény megállapítható legyen.

A jogalkotó megköveteli, hogy az elkövető magatartása között úgynevezett ok okozati összefüggés álljon fenn. Ez azt jelenti, hogy az elkövető magatartásának legalább részben következménye a jogszabályban leírt eredmény. Az a személy, aki nem tartotta be a közlekedési szabályokat, figyelmetlenségéből eredően balesetet okozott. Magatartása és az eredmény között okozati összefüggés áll fenn.

Megjegyzendő, hogy a büntető törvénykönyv tartalmaz olyan bűncselekményeket is, amelyeknek nincs eredményük. Ilyen például az embercsempészet.

2.2.2. Az általános törvényi tényállás szubjektív elemei az elkövető személyhez kötődő ismérvek. Jellemzően a környezetben nem, csak az elkövető tudatában jelentkeznek.

A szubjektív elemeket - hasonlóan az objektív elemekhez - két részre bonthatjuk, azonban az elnevezésük itt alany és alanyi oldal.

a) **Az általános alany, avagy a bűncselekmény elkövetője tettese minden bűncselekmény szükséges eleme.** Az általános alany körébe tartoznak a korábban megismert tettések és részesek. Bűncselekmény alanya csak olyan személy lehet, aki a 14. életévét a cselekmény elkövetésekor betöltötte, beszámítási képességgel rendelkezik, tehát felismeri a

magatartásának következményeit és képes aszerint is cselekedni. Aki ezeknek a feltételeknek megfelel, a büntetőjog szóhasználatával az általános alannyá válás feltételeinek tesz eleget.

b) A szükségképpeni tényállási elemek utolsó és szubjektív eleme a bűnösség.

A bűnösség vizsgálata arra terjed ki, hogy az elkövető tudata és cselekménye között milyen pszichikai, belső érzelmi viszony állt fenn, azaz az egyén belső pszichikai világában milyen tényezők vettek részt a cselekmény befejezését megelőző folyamatokban.

A bűnösségnek két formája ismeretes, a szándékosság és a gondatlanság.

Szándékosan követi el a bűncselekményt, aki magatartásának következményeit kívánja, vagy e következményekbe belenyugszik.

Az a személy követi el szándékosan a bűncselekményt,

- aki felismeri, hogy cselekménye a társadalomra veszélyes,
- felismeri annak jogellenes voltát
- ugyanakkor tisztában van a magatartásának tényleges

következményeivel.

Mindezek tudatában követi el a cselekményét úgy,

- hogy az általa kívánt eredményt akarja
- vagy felismerve a magatartásának következményeit, abba beletörődik.

Szándékosan cselekszik az a személy, aki magát villanyóra leolvasónak kiadva, kihasználva a helyzetet, értéktárgyakat tulajdonít el a sértettől. Tudja, hogy cselekménye társadalomra veszélyes, nyilván felismeri annak jogellenes voltát és tisztában van azzal is magatartásának az a következménye, hogy a sértett kárt szenved.

Gondatlanságból követi el a bűncselekményt, aki előre látja magatartásának lehetséges következményeit, de könnyelműen bízik azok elmaradásában; úgyszintén az is, aki e következmények lehetőségét azért nem látja előre, mert a tőle elvárható figyelmet vagy körültekintést elmulasztja.

A bűncselekményt gondatlanságból elkövető személy szintén tisztában van a magatartásának lehetséges következményeivel, társadalomra veszélyességével, azonban ezeket a következményeket nem kívánja, sőt el sem fogadja. Ezzel szemben könnyelműen bízik azok elmaradásában. A szakirodalom az ilyen magatartást tudatos gondatlanságnak nevezi.

A gondatlanság enyhébb alakzata esetén az elkövető nem látja előre tettének következményeit, így nem is lehetne büntethető, de ez esetben azt értékeli hátrányára a jogalkotó, hogy ha a tőle elvárható figyelmet, vagy körültekintést tanúsította volna, akkor előre látta volna a cselekménye következményeit. A gondatlanság ezen alakzatát hanyag gondatlanságnak nevezzük.

Gondatlanul járt el az a balesetet okozó gépkocsivezető, aki tudta, hogy a közlekedési szabályok megsértéséből baleset következhet be, de könnyelműen bízott a káros következmény elmaradásában.

c) A bűncselekményi törvényi tényállások nem szükségképpen szubjektív oldali elemi a célzat és a motívum.

Minden emberi cselekedet valamilyen cél megvalósítására irányul. A célzatnak akkor van jelentősége, ha azt a jogalkotó törvényi tényállás elemévé teszi. Az ilyen bűncselekményeket célzatos bűncselekményeknek nevezzük. Az egyes törvényi tényállásokban például „jogtalan haszonszerzés céljából” vagy „forgalomba hozatal céljából” kifejezések írják le. Természetesen, ha az elkövetőt nem ezek a célok vezérelték, akkor az így elkövetett bűncselekmény nem valósul meg.

A motívum nagyon hasonló a célzathoz, de könnyen elhatárolhatók egymástól. Míg a célzat az elkövető képzetében megjelenő eredmény, addig a motívum az a belső hajtóerő, ami őt a cselekvésre készíti. A gyakorlatban azonban sokkal nehezebb az elhatárolás, hiszen a bűncselekmény elkövetőjét gyakran az készíti, indítja el a cselekvésében, hogy a kívánt célját elérje. Az aljas indokból történő testi sértés elkövetés tipikus motívum.

Közös jellemzőjük, hogy csak a szándékos bűncselekmény elkövetéséhez köthető ismervek.

3. A büntethetőségi akadályok rendszere

A büntethetőség olyan büntetőjogi szakkifejezés, ami azt jelenti, hogy a bűncselekmény elkövetése miatt felelősségre vonásnak van helye.

3.1. Büntethetőséget kizáró okok jellemzője, hogy meglétük esetén azért nem valósul meg jogsértés, mert a bűncselekmény valamely elemének hiánya, már a cselekmény elkövetésekor fennáll, ami a tanultak szerint eleve kizárja a felelősségrevonás lehetőségét.

Tény, hogy nem minden bűncselekmény elkövetőjét lehet vagy szükséges felelősségre vonni. Számos olyan körülményt értékel a jogszabály, ami vagy kizárja, vagy megszünteti a büntethetőséget.

A táblázat a büntethetőségi akadályrendszert mutatja be.

BÜNTETHETŐSÉGET KIZÁRÓ OKOK				BÜNTETHETŐSÉGET MEGSZÜNTETŐ OKOK
BESZÁMÍTÁST KIZÁRÓ OKOK	BÜNÖSSÉGET KIZÁRÓ OKOK	TÁRSADALOMRA VESZÉLYESSÉGET KIZÁRÓ OKOK	AZ ELJÁRÁS LEFOLYTATÁSÁHOZ SZÜKSÉGES FELTÉTELEK HIÁNYA	
-Gyermekkor Kóros elmeállapot -Kényszer és fenyegetés	-Tévedés -Előljáró parancsa (katonaság)	-Jogos védelem -Végszükség -BTK Különös részében szabályozott egyes bűncselekményekre vonatkozó, kizáró okok -Sértett beleegyezése -Fegyelmezési jog gyakorlása -Jogszabály engedélye -Hivatásból eredő jogok gyakorlása -Megengedett kockázatvállalás	-Cselekmény társadalomra veszélyességének csekély foka -Magánindítvány hiánya -Legfelsőbb ügyészi döntés hiánya -Kivánat hiánya -Feljelentés hiánya -Mentelmi jog felüggesztésének hiánya -Diplomáciai és személyes mentesség	-Halál -Elévülés -Kegyelem -Társadalomra veszélyesség megszűnése vagy csökkenése -Törvényben meghatározott egyéb ok

A büntető törvénykönyv büntethetőséget kizáró okokként sorolja fel az alábbiakat:

- a) a gyermekkor,**
- b) a kóros elmeállapot,**
- c) a kényszer és a fenyegetés,**
- d) a tévedés,**
- e) a jogos védelem,**
- f) a végszükség,**
- g) a magánindítvány hiánya,**
- h) a törvényben meghatározott egyéb ok**

Tekintsük át, hogy tartalmuk szerint mit jelentenek ezeket a tények.

a) A gyermekkor esetében a törvény azt vélelmezi, hogy aki még nem töltötte be a tizennegyedik életévét, az nem rendelkezik a büntetőjog által megkívánt beszámítási képességgel. A gyermekkorúak büntetlensége feltétlen, vagyis nem függ a szellemi-értemi fejlettségtől, a vélelem nem dönthető meg.

Minden személy azon a napon, amelyen a tizennegyedik életévét betölti, még gyermekkorúnak számít. Ha az elkövetési magatartást még a tizennegyedik életév betöltése előtt fejtí ki, azonban az eredmény csak a tizennegyedik életév betöltése után következik be, büntetőjogi felelősségre vonásra szintén nem kerülhet sor, mert a büntethetőséget kizáró ok fennállás szempontjából az elkövetés időpontjának van jelentősége.

Meg kell azonban jegyezni, hogy elkobzást és a vagyonelkobzást akkor is el kell rendelni, ha az elkövető gyermekkor miatt nem büntethető.

„Btk. 23. § Nem büntethető, aki a cselekmény elkövetésekor tizennegyedik életévét nem töltötte be.”

b) A kóros elmeállapotban szenvedő személynek hiányzik a beszámítási képessége, amely akár állandó, de ideiglenes jellegű is lehet. Az állapot azt eredményezi, hogy az ilyen ember képtelen a cselekménye következményeinek felismerésére. A beszámítási képességnek két összetevője van, a felismerési és az akarati képesség. A felismerési képesség a cselekmény következményeinek az előre látása, míg az akarati képesség azt jelenti, hogy a felismerési képességgel rendelkező személy szabadon alakíthatja ki az akaratát és annak megfelelő magatartást tud tanúsítani.

A beszámítási képesség hiányát az esetek többségében valamely betegség idézi elő, de okozhatja ittasság vagy például kábítószerrel bódult állapot is. A cselekmény elkövetési idején fennálló beszámítási képesség hiányának megállapítása orvosszakértői feladat.

„Btk. 24. § (1) Nem büntethető, aki a cselekményt az elmeműködés olyan kóros állapotában – így különösen elmebetegségben, gyengeelméjűségben, szellemi leépülésben, tudatzavarban vagy személyiségzavarban – követi el, amely képtelenné teszi a cselekmény következményeinek felismerésére vagy arra, hogy e felismerésnek megfelelően cselekedjék.

(2) A büntetés korlátlanul enyhíthető, ha az elmeműködés kóros állapota az elkövetőt korlátozza a cselekmény következményeinek felismerésében vagy abban, hogy e felismerésnek megfelelően cselekedjék.

25. § A 24. § rendelkezései nem alkalmazhatók arra, aki a cselekményt önhibájából eredő ittas vagy bódult állapotban követi el.”

c) A kényszer és fenyegetés hatása alatt álló személy képtelen olyan magatartást tanúsítani, amelyet ő szeretne, amely akaratának megfelelően. Ennek oka az lehet, hogy más személy olyan erejű fizikai vagy lelki ráhatást gyakorol, hogy emiatt nem a saját, hanem a kényszerítő személy akaratának megfelelően cselekszik. Gyakran fizikai fájdalom okozása, bántalmazás eredménye, hogy az elkövető inkább megvalósítja a kényszerítő akaratát, mintsem további fájdalomnak tegye ki magát.

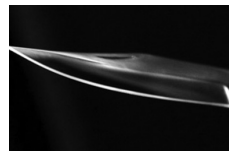
A megfenyegetett személy ezzel szemben joggal tarthat attól, hogy ha nem úgy cselekszik, ahogy azt tőle a fenyegető elvárja, akkor az ígért és komoly félelmet keltő hátrány megvalósul. A fenyegető gyakran nagyon komoly hátrányokat helyez kilátásba, például családtag, gyermek bántalmazása, vagy élet elleni fenyegetést, ami joggal vezeti az elkövetőt a bűncselekmény megvalósítására.

Természetesen egyik alkalommal sem lesz büntethető az elkövető.

„Btk. 27. § (1) Nem büntethető az elkövető olyan tény miatt, amelyről az elkövetéskor nem tudott.

(2) Nem büntethető, aki a cselekményt abban a téves feltevésben követi el, hogy az a társadalomra nem veszélyes, és erre a feltevésre alapos oka van.

(3) A tévedés nem zárja ki a büntethetőséget, ha gondatlanság okozza, és a törvény a gondatlanságból eredő elkövetést is bünteti.”

d) A tévedés, tartalmát tekintve teljesen azonos a szabálysértési ismeretecnél leírtakkal, tehát a valóság helytelen ismerete zárja ki az elkövető bűnösségét. Megfogalmazhatjuk, hogy általában a jogi tévedés nem mentesít a felelősségre vonás alól, mint ahogyan azt a régi elv kimondja, a jog nem tudása nem mentesít.

A tényekben történő tévedés, azonban már bizonyos esetekben méltányolható a büntető-jog által. Az elkövető csak olyan tények alapján vonható felelősségre, melyről az elkövetéskor tudott. Ha valakinek a tévedése gondatlanságára vezethető vissza, és a törvény a gondatlan elkövetést büntetni rendeli, az elkövető nem hivatkozhat erre a büntethetőségi akadályra.

e) Már a régi rómaiak is úgy gondolták, hogy az embernek veleszületett joga a támadásokkal szembeni védekezés. A hatályos büntető törvénykönyvünk is szabályozza ezt a kérdést, amikor kiemeli azoknak a cselekményét a büntethetőség köréből, akik cselekménye a saját illetőleg a mások személye vagy javai, vagy a közérdek ellen intézett illetve ezeket közvetlenül fenyegető jogtalan támadás elhárításához szükséges. A megtámadott személy nem köteles kitérni a jogtalan támadás elől.

E büntethetőséget kizáró ok alapja az, hogy a jogosan védekező olyan támadást hárít el, amelynek megakadályozására a bűnüldöző hatóságok lennének jogosultak és kötelesek. Ha ezek a szervek az említett kötelezettségüknek nem képesek eleget tenni, a megtámadott számára biztosítani kell a védekezés jogát. Lényegében a jogszerűen védekező a társadalom védekezését valósítja meg a támadóval szemben. Az ilyen helyzetben kifejtett, a Btk. Különös Részében büntetni rendelt cselekmény a társadalomra nem veszélyes.

„Btk. 29. § (1) Nem büntethető, akinek a cselekménye a saját, illetőleg a mások személye, javai vagy közérdek ellen intézett, illetőleg ezeket közvetlenül fenyegető jogtalan támadás elhárításához szükséges.

(2) Nem büntethető az sem, aki az elhárítás szükséges mértékét ijedségből vagy menthető felindulásból túllépi.

A római jogban már nagyon korán megjelenik. A XII. táblás törvény az „éjjel tetten ért tolvaj” megölését feltétel nélkül, míg a nappal tetten ért tolvaj életének a kioltását abban az esetben ismerte el jogszerűnek, ha fegyverrel védekezett a leleplezésekor. A védekezés és a bosszú megengedhetőségének gondolata még nem különül el teljesen egymástól.

(3) *A megtámadott nem köteles kitérni a jogtalan támadás elől.*

29/A. § *Nem büntethető, aki a saját, illetőleg a mások személye vagy javai elleni jogtalan támadás megelőzéséhez szükséges védelmi eszközt alkalmaz, ha az az élet kioltására nem alkalmas, és annak folytán a jogtalan támadó szenved sérelmet, továbbá ha a védekező a sérelem elkerülése érdekében mindent megtett, ami tőle az adott helyzetben elvárható volt.”*

f) A végszükség hasonló büntethetőségi akadály, mint a jogos védelem, azonban itt nem egy jogtalan támadással szembeni fellépés mentesíti az elkövetőt, hanem egy olyan veszélyhelyzetből történő mentés, amelynek kialakulása miatt egyébként nem felelős. Ugyanis aki saját, illetőleg a mások személyét vagy javait közvetlen és másként el nem hárítható veszélyből menti vagy a közérdek védelmében így jár el, nem büntethető. Megjegyzendő, a felelősség alóli mentesülés csak akkor illeti meg a személyt, ha veszély előidézése nem róható a terhére.

A végszükség problematikáját a Mignonette nevű angol hajó 1884-ben bekövetkezett elsüllyedése után történtek állították a büntetőjogi érdeklődés középpontjába. Három tengerész ugyanis több napi éhezés után annak érdekében, hogy életben maradhasson megölte és megette negyedik társát, aki már eszméletlen állapotban volt. Néhány nappal később a három tengerészt egy angol hajó megmentette, majd mindannyiukat emberölés miatt a bíróság halálra ítélte, azonban kegyelemben részesültek, és csak félévi fogházbüntetést kellett letölteniük.

A tűzből mentés érdekében ajtókat és ablakokat betörő személy, - bár látszólag szándékos rongálást követ el, - mégsem büntethető, hiszen mások személyét vagy javait kívánta a veszélyből menteni és erre más módja nem adódott.

Fontos, hogy a látszólag büntető tényállás-szerű cselekményével, mellyel az elkövető közvetlen veszélyből ment, szükséges legyen. Bárki menthet veszélyből, azonban főszabályként a cselekményével kisebb sérelmet kell okoznia, mint aminek az elhárítására törekedett.

„Btk. 30. § (1) *Nem büntethető, aki a saját, illetőleg a mások személyét vagy javait közvetlen és másként el nem hárítható veszélyből menti, vagy a közérdek védelmében így jár el, feltéve, hogy a veszély előidézése nem róható a terhére,*

és a cselekménye kisebb sérelmet okoz, mint amelynek elhárítására törekedett.

(2) *Nem büntethető az sem, aki azért okoz akkora vagy nagyobb sérelmet, mint amelynek elhárítására törekedett, mert ijedségből vagy menthető felindulásból képtelen felismerni a sérelem nagyságát.*

(3) *A büntetés korlátlanul enyhíthető, ha az ijedség vagy a menthető felindulás az elkövetőt korlátozza a sérelem nagyságának felismerésében.*

(4) *Nem állapítható meg végszükség annak javára, akinek a veszély vállalása hivatásánál fogva kötelessége.”*

g) Bűncselekmények észlelése esetén a bűnüldöző hatóságok haladéktalanul megkezdik a nyomozást. Ettől eltérően azonban néhány bűncselekmény esetén a büntetőeljárás megindítását vagy lefolytatását alapvetően a sértett kívánságától kell függővé tenni. A bűncselekmény sértettjeinek az eljárás megindítását célzó nyilatkozatait magánindítványnak nevezzük.

Magánindítvány előterjesztésére a cselekmény elkövetőjének kilétéről szerzett tudomást követő 30 napon belül van lehetősége a sértettnek. Főként olyan bűncselekmények esetén illeti meg a jog, ahol az egyén megítélésének van döntő jelentősége. A törvény a sértettre bízta, hogy a becsületét sértő kifejezéseket használó, magántitkát sértő, vagy a levelei tartalmát megismerő személy ellen kíván-e feljelentést tenni.

Vagyon elleni bűncselekményeknél például lopás, rongálás vagy jármű önkényes elvétele esetében szintén a sértett egyéni értékítéletétől függ az eljárás megindítása, ez utóbbi esetekben azonban csak akkor, ha az elkövető sértett hozzátartozója.

„Btk. 31. § (1) A törvényben meghatározott esetekben a bűncselekmény csak magánindítványra büntethető.

(2) A magánindítvány előterjesztésére a sértett jogosult.

(3) Ha a sértett korlátozottan cselekvőképes, a magánindítványt törvényes képviselője is, ha pedig cselekvőképtelen, kizárólag a törvényes képviselője terjesztheti elő. Ezekben az esetekben a magánindítvány előterjesztésére a gyámhatóság is jogosult.

(4) Ha a magánindítvány előterjesztésére jogosult sértett meghal, a hozzátartozója jogosult a magánindítvány előterjesztésére.

(5) Bármelyik elkövetővel szemben előterjesztett magánindítvány valamennyi elkövetőre hatályos.

(6) A magánindítvány nem vonható vissza.”

h) Az egyes bűncselekményeket leíró Különös Részben foglalt törvényi tényállások számos helyen fogalmazznak meg büntethetőséget kizáró okokat.

Példával alátámasztva nem büntethető hamis tanúzás miatt, aki vallomásával önmagát vagy hozzátartozóját bűncselekmény elkövetésével vádolná. Szintén kizárja a büntethető-

A leggyakoribb magánindítványra büntethető bűncselekmények:

- *Könnnyű testi sértés (170.§)*
- *Magánlaksértés (176.§)*
- *Magántitok megsértése (177.§)*
- *Levéltitok megsértése (178.§)*
- *Magántitok jogosulatlan megismerésre (178/A.§)*
- *Rágalmazás (179.§)*
- *Becsületsértés (180.§)*
- *Kegyeltsértés (180.§)*
- *Erőszakos közöszülés alapesete (197.§)*
- *Megrontás alapesetei (198. §)*
- *Szemérem elleni erőszak alapesetei (198.§)*
- *Személyi vagyont károsító lopás, sikkasztás, csalás, hűtlen kezelés, rongálás, jogtalan elsajátítás, orgazdaság, jármű önkényes elvétele, ha a sértett az elkövető hozzátartozója.*

séget, ha valaki másról rágalmazó vagy becsületsértő kijelentéseket tett, azonban az állított tények utóbb valónak bizonyulnak.

Kezdeményezzenek beszélgetést arról, hogy miért kell lehetőséget biztosítani a rágalmazó, vagy becsületsértő személynek a valóság bizonyítására! Vajon milyen esetkörben fordulnak gyakran elő bizonyítási eljárások?

A büntetőjog azonban elismer más körülményeket is, melyek a büntethetőség kizárását eredményezik. Ha a sportoló a szabályokat nem szegi meg, de testi sérülést okoz, büntetőjogi felelősségre vonásra nem kerülhet sor. Ugyanez a helyzet, ha a játékos a szabályokat megszegve gondatlanságból idéz elő testi sértést. Ha azonban a szabályszegés és a sérülés okozása is szándékos, a bűncselekmény megvalósul.

Szintén kizárja a büntetőjogi felelősséget a sértetti beleegyezés, ha ezáltal a sértettet társadalmilag elfogadott cél elérés érdekében megfosztják a személyi szabadságtól. Így ha az alkoholfüggő személy beleegyezik abba, hogy bezárják a lakásába annak érdekében, hogy nem jusson alkoholhoz a személyi szabadság megsértéséért büntetőjogi felelősségre vonásra nem kerülhet sor.

Ugyancsak testi sérülést vagy egészségcsökkentést okozhatnak az orvosi beavatkozások. E körben ma főszabály, hogy bármely egészségügyi beavatkozás elvégzésének az a feltétele, hogy ahhoz a beteg megtevésvetéstől, fenyegetéstől és kényszertől mentes megfelelő tájékoztatáson alapuló beleegyezését adja.

Hasonlóan az előzőekhez, kizárja a büntethetőség lehetőségét, ha a bűnüldöző hatóságok jogszerű eljárásukban másokat személyi szabadságukban korlátoznak.

3.2. Büntethetőséget megszüntető okok jellemzője, hogy a bűncselekmény megvalósulását követően, a megindított büntetőeljárás alatt következik be olyan körülmény, amely miatt az elkövető már nem büntethető.

A büntethetőséget megszünteti:

- a) az elkövető halála,**
- b) az elévülés,**
- c) a kegyelem,**
- d) a tevékeny megbánás,**
- e) a törvényben meghatározott egyéb ok.**

a) Ha a terhelt a büntetőeljárás jogerős befejezése előtt meghal, a nyomozó hatóság, az ügyész vagy a bíróság megszünteti az eljárást. Az eljárás jogerős befejezése után bekövetkezett halál esetén azt kell megállapítani, hogy a jogerősen kiszabott büntetés, illetve intézkedés nem hajtható végre, e körülmény a büntetés végrehajtását zárja ki.

A vagyonelkobzás és az elkobzás foganatosításának azonban nincs akadálya, mivel az elkobzott vagyon, illetve az elkobzott dolog tulajdonjoga az államra száll.

b) Az elévülés, - mint azt a szabálysértési felelősségre vonási akadályoknál tárgyaltuk, - lényegében az időmúlás büntethetőséget megszüntető hatását jelenti.

Ha valakit a bűncselekmény elkövetése után egy meghatározott időn belül nem vonnak felelősségre, később már ennek nem lehet helye. Méltánytalan lenne ugyanis bárkivel szemben, hogy az élete végéig számolnia kelljen a felelősségre vonás negatív következményeivel. Az elévülési idő legrövidebb időtartama a bűncselekmény elkövetésétől számított 3 év vagy az adott bűncselekményre megállapított büntetési tétel felső határának megfelelő idő. A törvény azonban olyan súlyos bűncselekmények esetében, - mint például a háborús vagy az emberiség elleni bűntettek, - kizárja az elévülés lehetőségét, tehát bármennyi idő is telt el a bűncselekmény elkövetésének befejezése óta, az elkövetőt a bíróság bármikor elítélheti.

c) A kegyelem vonatkozhat meghatározott bűncselekményfajták elkövetőire, de szólhat egy konkrét elkövetőnek is. Az előbbit a köznyelvben amnesztiának hívják, amely alatt közkegyelmet értünk, míg az utóbbit az egyéni kegyelem.

Ha a kegyelmet az elkövetés után és az elbírálás között kapja meg az elkövető, úgy eljárási kegyelemről beszélünk, a bűncselekmény elbírálása után kapott kegyelem pedig a végrehajlási kegyelem. Közkegyelmet az országgyűlés gyakorol, egyéni kegyelem megadásának joga a köztársasági elnököt illeti meg.

d) A tevékeny megbánás lehetősége 2007-óta nyílt meg azoknak az elkövetőknek, akik a személy elleni, közlekedési vagy vagyon elleni vétség vagy háromévi szabadságvesztésnél nem súlyosabban büntetendő bűntett elkövetését a vádemelésig beismerik, és vállalják közvetítői eljárás keretében a sértett által elfogadott módon és mértékben a bűncselekménnyel okozott sérelem jóvátételét.

Mint büntethetőséget megszüntető ok eljárási következménye a mediáció, azaz a közvetítői eljárás.

A mediáció alapelve a felek önkéntessége és akaratának, méltóságának tiszteletben tartása. Az eljárást az ügyész engedélyezi a gyanúsított, a védő, vagy a sértett kezdeményezésére.

A közvetítői eljárás megkísérlése céljából az eljárást hat hónapi időtartamra fel kell függeszteni. Közvetítői eljárás lefolytatására a vádemelés előtt és a bírósági szakaszban is sor kerülhet.

A közvetítői eljárás sikere a büntetőeljárás további menetére kihat. A Btk.-ban meghatározott ügyekben, a büntethetőséget megszüntető okként szerepel a sértett kárának megtérítése, vagy a bűncselekmény káros következményeinek más módon történő jóvátétele. A jogalkotó ezzel ösztönözni kívánja a sértett kárának megtérítését, igényeinek figyelembevételét a büntetőeljárás keretében.

Csoportmunka keretében, kíséreljenek meg kitalált történetek alapján, minél több lehetséges olyan jóvátételi magatartásra példát mondani, amellyel az elkövető a sértett kárát enyhíthetné!

e) A törvény egyéb olyan okokat is meghatároz, amelyek az elkövető büntethetőségének megszűnését eredményezik. A bűncselekmény előkészülete, illetve kísérelte esetén az elkövetéstől való elállás vagy az eredmény önként elhárítása büntethetőség megszűnéséhez vezet. A büntetési nemeknél megismert próbára bocsátási idő eredményes letelte, hasonlóan ilyen kedvezményt nyújt az elkövetőnek.

4. A bűncselekmény elkövetőjével szemben alkalmazható joghátrányok (szankciók)

A büntetés olyan hátrány,

- amelyet az állam feljogosított szervei, a bíróságok,
- a bűncselekmények elkövetőivel szemben,
- a társadalom védelme érdekében,
- az újabb bűncselekmény megelőzése céljából,
- a törvényben meghatározott módon szabnak ki és
- amelyek állami kényszerrel is végrehajthatók,
- amellyel a társadalom kifejezi a rosszalló értékítéletét.

Azoknak a jogszabályoknak az összességét, amelyek az egyes büntetőjogi jogkövetkezményekre, azok alkalmazására és végrehajtására vonatkoznak, szankciórendszernek nevezzük.

4.1. Hatályos büntető törvényünk szankciórendszerét kettősség jellemzi, ugyanis a bíróságok számára büntetések és intézkedések alkalmazását teszi lehetővé.

A büntetéseket a törvény további két részre bontja úgynevezett főbüntetésekre és mellékbüntetésekre.

Főbüntetések

- a) a szabadságvesztés,
- b) a közérdekű munka,
- c) a pénzbüntetés,
- d) a foglalkozástól eltiltás,
- e) a járművezetéstől eltiltás,
- f) a kiutasítás.

Mellékbüntetések

- a) a közügyektől eltiltás,
- b) a kiltítás

4.1.1. Főbüntetések

a) A szabadságvesztés hagyományosan a legsúlyosabb, az emberi személyi szabadságot korlátozó büntetés. Lényegét tekintve a bíróság ítéletével az elkövetőt a szabadságtól, a helyváltoztatás és a cselekvés szabadságától fosztja meg.

A szabadságvesztés mellett kiszabható más büntetést is vagylagosan határoz meg a törvény, akár közérdekű munkát vagy pénzbüntetést is.

A szabadságvesztés időtartamát tekintve lehet határozatlan idejű, amelyet életfogytig tartó szabadságvesztésnek hívunk, de lehet meghatározott idejű is. Ha a bíróság határozott időtartamban szabja ki ezt a büntetési nemet, akkor 2 hónap és 15 év között (bizonyos esetekben maximum 20 év) állapíthatja meg a tartamát.

Azoknál a bűncselekményeknél, ahol a törvény lehetőséget biztosít szabadságvesztés büntetés kiszabására egyidejűleg meghatározza annak lehetséges kereteit is.

„321. § (1) Aki idegen dolgot jogtalan eltulajdonítás végett úgy vesz el másától, hogy evégből valaki ellen erőszakot avagy élet vagy testi épség elleni közvetlen fenyegetést alkalmaz, illetőleg valakit öntudatlan vagy védekezésre képtelen állapotba helyez, büntetést követ el, és két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.”

Mint azt korábbi tanulmányokból már ismertté vált, a szabadságvesztést – tartamától függően – három különböző büntetés-végrehajtási fokozatban, fegyházban, börtönben vagy fogházban kell végrehajtani.

Amennyiben a bíróság úgy ítéli meg, hogy az elkövető cselekményének súlya és személye alkalmas arra teszi, úgy a szabadságvesztés büntetés végrehajtását kivételesen próbaidőre felfüggesztheti.

Különösen méltányolható esetben lehetősége nyílik az elítéltnak arra, hogy jó magaviselete esetén az eredetileg kiszabott szabadságvesztés büntetés idejéhez képest, hamarabb - feltételes módon - kerüljön szabadlábra.

„Btk. 40. § (1) A szabadságvesztés életfogytig vagy határozott ideig tart.

(2) A határozott ideig tartó szabadságvesztés legrövidebb tartama két hónap, leghosszabb tartama tizenöt év; életfogytig tartó szabadságvesztéssel is büntetendő bűncselekmény, bünszervezetben, különös vagy többszörös visszaesőként történő elkövetés, továbbá halmazati vagy összbüntetés esetén húsz év.

(3) Életfogytig tartó szabadságvesztés azzal szemben szabható ki, aki a bűncselekmény elkövetésekor a huszadik életévét betöltötte. E rendelkezés a 85. § (4) bekezdése és a 97/A. § (1) bekezdése szerinti életfogytig tartó szabadságvesztésre is vonatkozik.

41. § (1) A szabadságvesztést büntetésvégrehajtási intézetben, fegyház, börtön vagy fogház fokozatban kell végrehajtani.

(2) A szabadságvesztés végrehajtásának rendjét, valamint az elítélt kötelezettségeit és jogait külön jogszabály határozza meg.”

b) A közérdekű munka olyan bűnelkövetőkkel szemben alkalmazható, akiket a bíróság megítélése szerint a bűncselekménytől való visszatartása miatt nem szükséges a szabadságuktól megfosztani.

Lényegében szabadságvesztés helyett, alternatív büntetési nemként alkalmazzák a bíróságok.

A közérdekű munkára ítélet személy köteles a részére meghatározott munkát általában hetenként legalább 1 napon, a heti pihenőnapján vagy szabadnapján ellenérték, tehát fizetés nélkül végezni. A bíróságok döntése szerint a közérdekű munka ideje lehet akár 42 óra, de legfeljebb 300 óra.

Ha a közérdekű munkára ítélet személy a munkavégzésre nem jelenik meg, vagy ott munkát nem végez, akkor a büntetését át kell változtatni szabadságvesztésre. Ilyenkor hat óra közérdekű munkának egy napi szabadságvesztés felel meg.

„Btk. 49. § (1) A közérdekű munkára ítélt köteles a részére – a bíróság ítéletében – meghatározott munkát végezni. Az elítélt személyi szabadsága egyébként nem korlátozható.

(2) Közérdekű munkaként olyan munka végzése határozható meg, amelyet az elítélt – figyelemmel egészségi állapotára és képzettségére – előreláthatóan képes elvégezni.

(3) A közérdekű munkát az elítélt – ha jogszabály másként nem rendelkezik – hetenként legalább egy napon, a heti pihenőnapon vagy a szabadidejében díjazás nélkül végzi.

(4) A közérdekű munka tartamát órákban kell meghatározni, legkisebb mértéke negyvenkettő, legnagyobb mértéke háromszáz óra.

50. § (1) Ha az elítélt a munkakötelezettségének önként nem tesz eleget, a közérdekű munka, illetőleg ennek hátralévő része helyébe szabadságvesztés lép. Ezt a szabadságvesztést fogházban kell végrehajtani.

(2) A közérdekű munka, illetőleg ennek hátralévő része helyébe lépő szabadságvesztést úgy kell megállapítani, hogy hat óra közérdekű munkának egy napi szabadságvesztés felel meg. Az átváltoztatás után fennmaradó közérdekű munkának egy napi szabadságvesztés felel meg.”

c) A pénzbüntetés olyan anyagi hátrányt okozó büntetés, melyet gyakran alkalmaz a bíróság. A kiszabott büntetések javarészét a pénzbüntetés teszi ki. A büntető törvénykönyv rendelkezései folytán szabadságvesztés helyett vagy önállóan alkalmazható.

Annak érdekében, hogy a bíróságok az egyes bűncselekmények társadalomra veszélyességét és az elkövetők személyi körülményeit széles körben értékelni tudják, úgy határoznak meg egy úgynevezett napi tételszámot, mintha szabadságvesztést szabnának ki. Azonban ehhez az elkövető jövedelmi és személyi viszonyaihoz mérten, egy- egy napnak megfelelő

pénzösszeget rendelnek. A napok és a napi összegek szorzata adja ki a pénzbüntetés végleges összegét.

A pénzbüntetés kiszabható napi tételeit 30 és 540 között határozhatja meg az eljáró bíró majd az egy napi tételnek összeget 2500.-Ft és 200.000.-Ft között állapítja meg.

A valóságban ez azt jelenti, hogy a pénzbüntetés törvényi minimuma 75.000.- Ft, maximuma pedig 108.000.000.- Ft lehet.

A meg nem fizetett pénzbírságot szabadságvesztés büntetésre kell átváltani, mely során az ítéletben meghatározott napi tételek helyébe ugyanannyi tartamú szabadságvesztés lép. Megjegyzendő hogy a pénzbüntetés megfizetésére halasztás vagy részletfizetési kedvezmény is adható.

„Btk. 51. § (1) A pénzbüntetést úgy kell kiszabni, hogy – figyelemmel a cselekménnyel elért vagy elérni kívánt anyagi előnyre is – meg kell állapítani a pénzbüntetés napi tételeinek számát és – az elkövető vagyoni, jövedelmi, személyi viszonyaihoz és életviteléhez mérten – az egy napi tételnek megfelelő összeget.

(2) Akit határozott tartamú szabadságvesztésre ítélnék, és megfelelő keresete (jövedelme) vagy vagyona van, ha a bűncselekményt hasznoszerzés céljából követte el, pénzbüntetésre is kell ítélni.

(3) A pénzbüntetés legkisebb mértéke harminc, legnagyobb mértéke ötszáznegyven napi tétel. Egy napi tétel összegét legalább kettőezer-ötszáz és legfeljebb kettőszázezer forintban kell meghatározni.

(4) A bíróság az ügydöntő határozatában – az elkövető vagyoni, jövedelmi viszonyaira tekintettel – rendelkezhet úgy, hogy az elkövető a pénzbüntetést legfeljebb két éven belül havi részletekben fizetheti meg.”

d) A foglalkozástól eltiltás szabályai szerint, aki a bűncselekményt a szakképzettséget igénylő szabályok megszegése vagy saját foglalkozásának felhasználásával szándékosan követi el, a bíróság ítéletével végleges vagy határozott időtartamra ezek gyakorlásától eltiltható.

Az első esetben bárkivel szemben kiszabható ez a büntetési nem, ha az elkövető úgy követi el a bűncselekményt, hogy valamilyen szakképzettséget igénylő foglalkozás szabályait sérti meg. Nem szükséges, hogy rendelkezzen ilyen szakképzettséggel és az sem szükséges, hogy gyakorlata legyen benne.

A második esetben csak a szándékos elkövetés esetén alkalmazható az eltiltás és csak akkor, ha az elkövető a saját foglalkozását használja fel a bűncselekmény elkövetéséhez.

Hasonlóan a közügyektől eltiltástól, 1 és 10 év között határozza meg a törvény a kiszabható időtartamot. Végleges eltiltást is alkalmazhat a bíróság az a személy ellen, aki a foglalkozása gyakorlására elve alkalmatlan.

„Btk. 56. § (1) Foglalkozásától azt lehet eltiltani, aki a bűncselekményt

a) szakképzettséget igénylő foglalkozása szabályainak megszegésével követi el, vagy

b) foglalkozásának felhasználásával, szándékosan követi el.

(2) Foglalkozásától el kell tiltani azt, aki a közélet tisztasága elleni bűncselekményt foglalkozásának felhasználásával, szándékosan követi el.

57. § (1) A foglalkozástól eltiltás végleges hatályú vagy határozott ideig tart. Végleges hatállyal az tiltható el, aki a foglalkozás gyakorlására alkalmatlan, vagy arra méltatlan. A határozott ideig tartó eltiltás legrövidebb tartama egy év, leghosszabb tartama tíz év.”

e) Járművezetéstől eltiltás büntetést akkor szabhat ki a bíróság, ha az elkövető olyan járművet vezetett, melyhez engedély szükséges és a bűncselekményt a járművezetésre vonatkozó szabályok megszegésével követte el. Társadalmi érdekek indokolják azt is, hogy azokkal a bűnelkövetők szemben is alkalmazható legyen ez a büntetési fajta, akik a bűncselekmény elkövetéséhez járművet használtak.

Utóbbi esetben azt kívánja szankcionálni a törvény alkotója, hogy napjainkra egyre több, úgynevezett utazó bűnöző használ gépkocsit a bűncselekmény elkövetéséhez, ezzel meggyorsítva a menekülését, de nem ritka hogy akár országrészeket is átívelően követnek el szorozat bűncselekményeket, melyhez gépkocsit használnak.

Próbálja megindokolni, hogy miért okoz nehézséget az utazóbűnözés bűnügyi felderítése!

Az eltiltás időtartamára vonatkozó szabályok hasonlóak a foglalkozástól eltiltás szabályaihoz.

„Btk. 58. § (1) A járművezetéstől el lehet tiltani azt, aki az engedélyhez kötött járművezetés szabályainak megszegésével követi el a bűncselekményt, vagy bűncselekmények elkövetéséhez járművet használ.

(2) A járművezetéstől eltiltás meghatározott fajtájú járműre is vonatkozhat.

59. § (1) A járművezetéstől eltiltás végleges hatályú vagy határozott ideig tart. Végleges hatállyal az tiltható el, aki a járművezetésre alkalmatlan. A határozott ideig tartó eltiltás legrövidebb tartama egy év, leghosszabb tartama tíz év.”

f) A kiutasítás büntetéssel a bíróság azt kívánja kifejezni, hogy a nem magyar állampolgár elkövetőnek az országban való tartózkodása nem kívánatos. Éppen ezért köteles Magyarország területét elhagyni és vissza csak külön engedéllyel térhet.

Amennyiben a személy megszegi ezt a tilalmat akkor újabb bűncselekményt követ el. Időtartamát tekintve hasonló szabályok érvényesülnek, mint a foglalkozástól eltiltás szabályainál.

„Btk. 61. § (1) Azt a nem magyar állampolgár elkövetőt, akinek az országban tartózkodása nem kívánatos, a Magyar Köztársaság területéről ki kell utasítani. A kiutasított köteles az ország területét elhagyni, és a kiutasítás tartama alatt nem térhet vissza.

(2) Nem utasítható ki az, aki a külön törvényben meghatározottak szerint menedékkjogot élvez.

(3) A kiutasítás végleges hatályú, vagy határozott ideig tart.

(4) A határozott ideig tartó kiutasítás legrövidebb tartama egy év, leghosszabb tartama tíz év.”

4.1.2. Mellékbüntetések

a) Közügyektől eltiltásra a bíróság azt a szándékos bűncselekmény elkövetése miatt végrehajtandó szabadságvesztésre ítélt elkövetőt sújtja, aki méltatlan arra, hogy a közügyek gyakorlásában részt vegyen.

Az ilyen személy nem vehet részt választásokon, tehát nem választható és ő maga sem gyakorolhatja ezt a jogát, nem lehet hivatalos személy, nem viselhet bizonyos tisztségeket, elveszti esetleges katonai rendfokozatait, de nem kaphat meg egyes kitüntetéseket sem.

A közügyektől eltiltás 1 évtől 10 évig terjedhet. Az eltiltás idejébe nem számítható be a szabadságvesztés végrehajtásában eltöltött idő.

„Btk. 62. § (1) Azt, akit szándékos bűncselekmény elkövetése miatt végrehajtandó vagy részben felfüggesztett szabadságvesztésre ítélnék, és méltatlan arra, hogy a közügyekben részt vegyen, azok gyakorlásától el kell tiltani.

(2) A közügyektől eltiltott

a) nem vehet részt népképviselői szerv tagjainak választásában, népszavazásban és népi kezdeményezésben,

b) nem lehet hivatalos személy,

c) nem működhet népképviselői szerv testületében (bizottságában),

d) nem viselhet tisztséget társadalmi szervezetben, köztestületben, közalapítványban,

e) nem érhet el katonai rendfokozatot,

f) nem kaphat belföldi kitüntetést és külföldi kitüntetés elfogadására engedélyt.

(3) A közügyektől eltiltott az ítélet jogerőre emelkedésével elveszti

a) mindazon tagságát, állását, tisztségét vagy megbízását, amelynek elnyerését az (1) bekezdés kizárja,

b) katonai rendfokozatát, továbbá belföldi kitüntetését és azt a jogát, hogy külföldi kitüntetést viselhessen.

63. § (1) A közügyektől eltiltás legrövidebb tartama egy év, leghosszabb tartama tíz év.”

b) A kitiltás olyan, a tartózkodási hely szabad megválasztását korlátozó mellékbüntetés, amely alkalmazásával a szabadságvesztésre ítéltet a bíróság egy vagy több helységről vagy az ország meghatározott részéről kitilthatja, - ha a törvény szóhasználatával élve - ezeken a he-

lyeken tartózkodása a közérdeket veszélyezteti. A bíróság ezt a büntetést minimálisan 1 év, de leghosszabb időtartamban 5 évre szabhatja ki.

„Btk. 64. § (1) A törvényben meghatározott esetekben azt, akit szabadságvesztésre ítélnék egy vagy több helységről vagy az ország meghatározott részéről ki lehet tiltani, ha e helyeken tartózkodása a közérdeket veszélyezteti.

(2) A kilitás legrövidebb tartama egy év, leghosszabb tartama öt év.”

4.2. Az intézkedések

A büntető törvénykönyv megalkotásakor a törvényalkotók igyekeztek a társadalom védelmét széles körű szankcionálási eszközöket biztosítani. A büntetőjogi intézkedések sajátossága, hogy az elkövető személyére nézve alkalmaz olyan joghátrányokat, melyek inkább nevelő, gyógyító vagy társadalmi igazságosságot célzó intézkedések.

Intézkedések

a) a megrovás,

b) a próbára bocsátás

c) a kényszergyógykezelés,

d) az elkobzás,

e) a vagyonelkobzás,

f) a pártfogó felügyelet,

g) a jogi személlyel szemben alkalmazható intézkedések.

a) Megrovás a büntetés kiszabása helyett alkalmazható nevelő jellegű intézkedés. Akkor kell alkalmazni, ha az elkövető cselekménye az elbíráláskor már nem veszélyes, vagy oly csekély fokban veszélyes a társadalomra, hogy a törvény szerint alkalmazható legkisebb büntetés kiszabása is szükségtelen.

A bíróság - bizonyos esetekben az ügyészség is - rosszallását fejezi ki a bűncselekmény elkövetése miatt, egyben az elkövető felhívja arra, hogy a jövőben tartózkodjon bűncselekmény elkövetésétől.

b) A próbára bocsátás egy hasonlóan nevelő, de egyben megelőző jellegű intézkedés, ami a valóságban azt jelenti, hogy - bár a bíróság megállapítja a bűncselekmény elkövetésének a tényét, de - a büntetés kiszabását próbaidőre elhalasztja.

A bíróságok vétségek, illetve 3 évi szabadságvesztésnél nem súlyosabban büntetendő bűntettek esetén fontolhatja meg ennek az intézkedésnek az alkalmazását, ha mérlegelésük alapján alaposan feltehető, hogy a büntetés célja így is elérhető.

A próbára bocsátás időtartama 1 évtől 3 évig terjedhet, de ha ez az idő eredményesen eltelik, az elkövető büntethetősége megszűnik.

c) A kényszergyógykezelést a gyógyító jellegű intézkedések körébe soroljuk. Alkalmazását tekintve azokkal a személyekkel szemben indokolt, akik személy elleni erőszakos vagy közvetlen veszélyt okozó bűncselekményt követtek el, de velük szemben a büntetőjog általános szabályai miatt büntetés nem szabható ki.

Mint láttuk, az elméműködés beteges, kóros állapota büntethetőségi akadályt jelent. Az ilyen személyek cselekményeit mind maguk, mind a társadalom védelme érdekében nem lehet érintetlenül hagyni. Különösen akkor, ha fennáll a veszélye annak, hogy az ilyen személyhasonló, újabb erőszakos cselekményt fog elkövetni.

A büntetőjog az orvostudományt hívja segítségül és a kényszergyógykezelés végrehajtását elmegógyító intézetben szakorvosok bevonásával hajtják végre. Időtartamát a törvény nem határozza meg, de az elkövető elmebeli állapotát évente felül kell vizsgálni. Az intézkedést meg kell szüntetni, ha a szükségessége már nem áll fenn.

d) Az elkobzás, - hasonlóan a szabálysértések vizsgálatánál tanultakkor - tulajdonjogot, birtokláshoz fűződő jogot sértő intézkedés.

Az elkobzandó tárgyak körét

- a bűncselekmény eszköze,
- a bűncselekmény útján létrejött dolgok,
- az elkövetésért kapott javak és
- a bűncselekményt megalósító termékek jelentik.

Akkor is alkalmazható, ha egyébként az elkövetővel szemben valamely büntethetőségi akadály miatt egyébként nem volna helye más szankció kiszabásának.

Az elkobzott dolgok tulajdonjoga az államra száll át.

Végezzen kutatómunkát és állapítsa meg, hogy milyen tárgyak minősülnek közbiztonságra veszélyes eszköznek!

e) A vagyonelkobzás társadalmi rendeltetése, hogy a bűncselekmény elkövetéséből hasznot húzó személy, a bűnös tevékenységből eredő vagyonát, - vagy azzal összefüggésben szerzett vagyontárgyait - ne birtokolhassa, hanem egyfajta társadalmi igazságosság elvét követve az így szerzett javak tulajdonjoga az államra szálljon át.

A törvény igen széles körben határozza meg azokat a vagyonokat, vagyontárgyakat, amelyek vagyonelkobzás alá esnek. Végső esetben még azokat a személyeket is sújthatja az intézkedés, akik a konkrét bűncselekmény elkövetésében nem vettek részt, de egyébként a bűnösen megszerzett vagyonból részesültek, gazdagodtak.

f) A pártfogói felügyelet széles körben alkalmazott nevelő és biztonsági jellegű intézkedés. A bíróságok különböző magatartási szabályokat írhatnak elő - például próbára bocsátás esetén - az elkövetőnek. A pártfogó feladata, hogy ezeket a szabályokat ellenőrizze, a pártfogoltat felügyelje, ezáltal megelőzve az újabb bűncselekmény elkövetését.

Kutassa fel az internet segítségével, hogy lakókörnyezetében hol működnek pártfogói irodák! <http://www.kih.gov.hu/alaptev/partfogo>

Aki a pártfogói felügyelet szabályait súlyosan, vagy többször megszegi, a cselekménye elkövetése miatt a büntetést ki kell szabni és végre kell hajtani.

g) A büntetőjog ismeri a jogi személlyel szemben alkalmazható intézkedéseket. A jogi személyeket a hétköznapi szóhasználatban (pl.: Kft, Rt, Zrt.) gazdasági társaságoknak nevezünk.

Ha a bíróság azt állapítja meg, hogy a gazdasági társaság vezetői a szándékos bűncselekményüket ezen tisztségüket felhasználva, vagy a gazdasági társaság vagyoni gyarapodását célozva követik el, akkor lehetőség nyílik arra, hogy a tevékenységüket korlátozzák. Pénzbírást alkalmazhatnak, de végső soron az ilyen gazdasági társaságot és a tevékenységét meg is lehet szüntetni.

5. A fiatalkorúakra vonatkozó rendelkezések

„107. § (1) Fiatalkorú az, aki a bűncselekmény elkövetésekor tizenegyedik életévét betöltötte, de a tizenhétadikát még nem.”

Fiatalkorú terheltekkel szemben a büntető anyagi-, eljárási- és végrehajtási jog több vonatkozásban a felnőtt elkövetőkhöz képest eltérő szabályokat állapít meg. Ennek hátterében az áll, hogy a fiatalkorú kritikai, erkölcsi, értelmi fejlődése még ebben az életszakaszban is kialakulóban van, a polgári jogi szabályok szerint korlátozottan cselekvőképes személynek tekintendő, aki még viszonylag csekélyebb élettapasztalattal rendelkezik, nem minden esetben képes maradéktalanul felismerni cselekménye összes társadalomra hátrányos következményeit.

Annak eldöntésekor, hogy a terhelttel szemben az eljárás során a fiatalkorúakra vonatkozó különleges szabályokat kell-e alkalmazni, nem az elbíráláskori, hanem az elkövetés-kori életkornak van jelentősége. Előfordulhat, hogy a terhelt a bűncselekményt 18. életévét megelőzően követte el, de az elbírálásra csak ezt követően kerül sor, amikor ő valójában az egyéb szabályok alkalmazása szempontjából már nagykorúnak, azaz teljes cselekvőképességgel rendelkezőnek tekintendő, azonban a büntető anyagi jogi és - részben - eljárásjogi szabályok szerint továbbra is fiatalkorúnak minősül. Ugyanez a helyzet, ha a 18 éven aluli személy házaságkötés útján [Ptk. 12. § (2) bek.] lesz nagykorú.

A fiatalkorúakra vonatkozó anyagi és eljárásjogi szabályok csupán akkor alkalmazhatók, ha a terheltet kizárólag fiatalkorban elkövetett bűncselekményekért vonják felelősségre.